

Partidul Muncitoresc Român
Comitetul Regional Cluj

PROCES-VERBAL nr. 3

Încheiat în ședința Biroului Regional PMR Cluj din ziua de 31 ianuarie 1959

Prezenți: tov. Vaida Vasile, Bene Vasile, Tompa Ștefan, Moldovan Gheorghe, Breban Iosif[1], Bucșa Remus, Kulcsar Francisc, Doboș Nicolae[2]. Participă: tov. Dumitru Coliu, membru supleant al Biroului Politic al CC al PMR; tov. Țugui Pavel, șeful Secției Știință a CC al PMR. De asemenea, mai participă tov. Pinteș și Cristuțiu, secretari ai Comitetului Orășenesc PMR Cluj, tov. Moraru, adj. Dir. Reg. MAI, și tov. Hutira, comandantul Miliției[3].

Tov. Bene Vasile informează Biroul în legătură cu desfășurarea sărbătoririi zilei de 24 ianuarie 1959:

Sesiunea Sfatului Popular s-a desfășurat în condițiuni foarte bune. Au fost adunări festive la cele 2 universități, care de asemenea s-au desfășurat foarte bine.

În piață au fost mobilizate pentru 13,30 trei fanfare, pe trei scene, care au cântat cântece muncitorești, „Hora Unirii” și alte cântece. Au mai fost aduse echipe culturale și coruri de la instituții și școli din oraș. Toate acestea au fost organizate. S-a stabilit să fie mobilizați cca. 15.000 oameni. De fapt, au fost peste 20.000 oameni, români, maghiari, mulți tineri. Pe linia UTM au fost organizate 9 brigăzi de ordine, conduse de Comitetul Orășenesc. În fruntea acestor echipe erau activiști ai UTM.

Programul de piață trebuia să dureze între 13-15. Pe la ora 15.30 au plecat toate fanfarele. Practic, dansurile au continuat până în jurul orei 18. Echipele artistice și brigăzile UTM au stat până la orele 18.

Pe la orele 22, un grup de studenți au mers pe la „Elena Pavel”, care au mobilizat și pe alți studenți, care au venit în coloană înspre piață. La orele 23 au ajuns în piață. Un alt grup de la Căminul „Racovița” s-a îndreptat spre Teatrul Național. La ora 11.30, când a ieșit lumea de la teatru, au organizat o horă și 2 studenți au luat drapele de la o prăvălie și au încercat să atragă și publicul spre piață. În această horă au fost și mulți ofițeri de la MFA, care au ieșit de la Casa Ofițerilor. În jurul orei 23 au început să danseze în piață. Noi am luat măsuri de mobilizarea activiștilor de partid și am venit în piață. Între timp, un grup de tineri a intrat la restaurantul „Pescăruș” și a obligat muzica să cânte „Hora Unirii”, iar pe public să joace „Hora Unirii”. Pe la 11.30 a fost cea mai mare mobilizare.

În această perioadă, grupe de studenți s-au dus să dea serenade la unii profesori, cum este Hațieganu[4], Gavrilă (care este exclus din partid). Atât în piață, cât și la profesori s-a cântat „Hora Unirii” și se accentua pe strofa a 2-a. Între timp am fost și pe la cămine. Aici era o lipsă completă de disciplină. Studenții intră și ies din cămin și la 3-4 noaptea. În general, am constatat că încă pe la 1-2 noaptea cam 30% lipseau din cămine. După ce am împrăștiat grupele din piață, au mai apărut unele grupulețe. Mulți studenți erau încă pe la orele 2-3 noaptea încă în parc și cântau. Printre ei erau și elevi de școală.

A 2-a zi dimineața ne-am consfătuit ce măsuri să luăm. Duminică seara s-a mai încercat o horă de către o grupă de 20 muncitori de la Carbochim. Însă fiind echipele UTM prezente, nu au reușit să facă nimic. Tovarășii de la Asociațiile

Studentești și UTM au fost toată ziua de duminică pe la cămine pentru a vedea care este atmosfera.

Cum se arată de unii tovarăși, acțiunea a pornit de la căminul IMF de pe strada Mikó. Cauzele care au provocat această situație: se știa mai înainte că au fost încă astfel de manifestări atât ale studenților de la „Bolyai”, cât și ale studenților români cu alte ocazii. Cu toate acestea, nu am luat măsuri de prevenire. Era bine dacă echipele UTM-ului rămâneau în continuare pentru a preveni asemenea încercări. Noi nu am anunțat concret până când poate să dureze programul. Nu s-a stabilit cât să dureze programul.

O vină mare o au UTM și Asociațiile Studentești și rectorii, pentru că nu țin în mână situația de la căminele studentești. În cămine nu există nici un fel de agitație vizuală, lozinci mobilizatoare etc. În brigăzile UTM nu au fost atrași studenți, ci numai tineri muncitori. Dacă erau și studenți din echipe de ordine era mult mai bine. Realitatea este că nu ne-am ocupat direct de studenți în perioada aceasta. O altă greșală este că duminică noi nu am informat CC al PMR.

Tov. D. Coliu: Organizațiile UTM au fost mobilizate să fie în mijlocul studenților?

Tov. Bucșa: Organizațiile UTM au fost mobilizate la adunarea din centru, însă seara nu.

Întrebare: S-a atras atenția asupra grijii față de unele încercări?

Tov. Bucșa: Aceasta nu. Nu au fost mobilizați toți studenții, ci numai o parte din ei.

Întrebare: Ce sarcini au avut comuniștii din facultăți?

Tov. Bene: Nu s-au dat sarcini speciale acestor probleme.

Tov. Vaida: Lipsa mare a noastră este că noi nu am prevăzut că serbarea va putea fi preluată și prelungită de elemente dușmănoase. Aici este o greșală de orientare a noastră, că am lăsat să se accentueze prea mult partea cu strigături a horei, care au ațâțat spiritele naționaliste. Greșeala a fost că după ce s-a terminat programul, a fost lăsată piața liberă, nesupravegheată.

Tov. Țugui: Un tovarăș de la Politehnică a spus că aveau indicații ca după adunarea festivă, membrii de partid să vină cu un grup de studenți și că vor rămâne în piață până la ora 6 seara. Totuși, cum de nu a fost dată o indicație la cămine?

Tov. Coliu: Se vede că echipele de ordine, comuniștii, s-au speriat de ploaie și au plecat acasă, iar anumite elemente care urmăreau anumite scopuri, au rămas.

Tov. Breban: Eu am fost pe la ora 6 în piață. Realitatea este că de fapt hora nu s-a întrerupt la 6, nu s-a întrerupt deloc. A fost numai proporția care a fost mai mică și apoi a crescut seara la ora 11. La ora 11.30 a fost iar o perioadă de scădere, după ce au fost împrăștiați. Când am ajuns acasă, mi s-a telefonat din nou că au venit coloane de studenți.

Tov. Coliu: Dar de ce au fost lăstate căminele așa libere, necontrolate? Acolo nu au fost luate nici măsuri de întărirea propagandei, nici pentru ordine?

Tov. Breban: Realitatea este că noi, la ora 6, am cedat terenul acestor elemente. Pe la ora 9 eu am discutat cu tov. Bene, că nu există nici UTM-ul, nici Asociațiile Studentești. Dacă noi am fi fost prezenți în continuare, noi puteam foarte ușor să parăm această acțiune a elementelor dușmănoase. Elementul dușmănos a încercat să câștige sprijin din partea masei, încă nu au reușit să atragă masele. Încercări au fost, serenadele, încercările de la restaurantul „Pescăruș”, care aveau un caracter

pur șovin. Grupul care acționa era de vreo 20-25 studenți, care nu au reușit însă să atragă masele de partea lor. Când a ieșit de la operă publicul, o parte au venit în piață, au jucat 2-3 dansuri și apoi au plecat spre casă, rămânând numai studenții. Noi aveam forțe pentru a interveni, însă noi nu am vrut să intervenim, deoarece nu era cazul.

Noi cunoaștem sentimentul naționalist, care mai domnește la Cluj, deși cunoaștem și caracterul zilei de 24 ianuarie și trebuia să ne gândim la măsuri organizatorice mai serioase, ca lucrurile să se desfășoare așa cum vrem noi. Însă n-au fost luate măsurile necesare, și trebuie să accentuez că nu este primul caz. A lipsit complet UTM-ul, Asociația. Noi am găsit chiar utemiști cu munci de răspundere care făceau mai mare agitație. Pe unii din ei a trebuit să-i ducem la miliție ca să-i lămurim. Unii din acești utemiști sunt chiar foarte obraznici. Asemenea manifestări au avut și unii ofițeri, cum a fost un lt. major, doi maiori care făceau gălăgie și când li s-a atras atenția au început să protesteze. La studenți, în fruntea agitației se găseau anii superiori, în special medicina și politehnica. Cei de la medicină au desfășurat acțiunea organizatorică. Foarte puțini au fost din anii mici.

Nouă nu ne-a parvenit nimic din care să reiasă că ar fi pregătită o asemenea acțiune. Din datele ce le avem, organizarea s-a făcut în 24 ianuarie 1959. În fruntea organizatorilor au fost studenții. De asemenea, cum a spus tov. Bene, erau foarte mulți elevi din clasele 9-10-11 și chiar elevi din cămine. Erau foarte mulți ucenici.

Ceea ce era și firesc, tovarășii maghiari nu erau nici pe stradă și nici la horă. Cu toate aceste părți negative, ceea ce am remarcat a fost că masa mare nu s-a lăsat antrenată în acțiuni huliganice. A reieșit că sentimentul naționalist este destul de puternic și studenții sunt factori primordiali ai acestei agitații naționaliste. Însă marea masă a studenților nu s-a lăsat antrenată.

Sunt anumite discuții, în rândul naționalității maghiare, că vor încerca să facă la fel la 15 martie.

Tov. Cristuțiu: Pe linie de partid au fost luate unele măsuri, de asemenea și pe linia UTM. Noi am luat măsuri de a-i da un caracter de sărbătoare națională. Noi am stat de vorbă cu comitetele de partid de la universități, de a veni studenții și elevii în costume naționale române și maghiare, care să danseze împreună. Noi am atras atenția secretarilor comitetelor de partid asupra pericolului manifestărilor naționaliste.

Realitatea este că la „V. Babeș” la adunarea festivă nici nu au participat prea mulți studenți. De la început adunarea festivă s-a desfășurat în foarte bune condiții. Cuvântările au fost subliniate cu aplauze, iar programul cultural a fost bine întocmit. La sfârșit s-a spus studenților că la 13.20 va fi în Piața Libertății un program artistic. Au plecat cca. 300 oameni, cadre didactice și studenți care au fost în piață. Pe la ora 13 s-a comunicat prin radioamplificare programul serbării. În piață am controlat că există brigăzi UTM de ordine. Serbarea s-a desfășurat în condiții foarte bune. La ora 15, fanfarele și echipele de dansuri au fost îndrumate să plece acasă. După ora 15 a început să plouă, astfel că pe la ora 18 nu s-a mai jucat hora unirii.

Când am ieșit de la teatru, am văzut un grup de studenți adunați în fața teatrului și între ei un student cu drapelul trei culori. Când au observat că iese lumea de la teatru s-au încolonat. Un student a luat un drapel sovietic și apoi un altul încă un drapel trei culori. Noi am venit până în Piața Libertății, însă cei de la teatru nu s-au încadrat în coloană.

La cercetările ce le-am făcut ulterior, am căutat să cercetăm de unde au pornit toate acestea. La cămine, în controalele făcute, lipseau cam 2-3 din fiecare dormitor. Pe la ora 1-2, majoritatea studenților erau în cămin. În jurul orei 10, la căminul „Coșbuc”, un grup de studenți au venit la cămin și au mobilizat pe studenții de la Politehnică. Marea majoritate a studenților nu au răspuns la provocările făcute de unii studenți. Au plecat mulți de la Construcții, deoarece aici există și o bază politehnică pentru asemenea manifestări. Eu sunt de acord cu concluziile făcute de tov. Bene și este o lipsă gravă a noastră.

Tov. Breban: Spune, te rog, ce ai făcut văzând situația când ai ieșit de la teatru.

Tov. Cristuțiu: Ceea ce am propus tov. Barbu[5], a fost să se ia măsuri de a mobiliza conducerea universităților să vină în piață.

Tov. Vaida: Nu ți-ai dat seama după masă că trebuie luate măsuri?

Tov. Coliu: Dar de ce ți-a trebuit concluzia aceasta că bine că a dat Dumnezeu ploaia și ne-a salvat. Pe d-ta nu te-a pus pe gânduri acest lucru. Omul probabil a simțit că nu este ceva în regulă.

Tov. Țugui: Dacă d-ta ai văzut că oamenii insistă să continue cu hora, de ce nu ți-ai pus problema că de ce stau oamenii aici, cine îi organizează? Nu ți-ai pus întrebarea de ce continuă serbarea? D-ta ai spus că s-au dat indicații secretarilor de partid. S-au primit indicații precise și de la Minister că studenții vor participa la manifestările publice numai la cererea organelor de partid.

Tov. Cristuțiu: N-au venit alți oameni, decât cei care au fost invitați.

Tov. ...: Primele articole politice legate de centenar apar abia la 21 ianuarie. Presa regională n-a reprodus articolul redacțional din „Scânteia”.

Tov. D. Coliu: Acesta trebuia reprodus, deoarece era directiva cum trebuia privită această serbare.

Tov. ...: În general, articolele sunt juste, însă lipsesc anumite chestiuni din articole. Nu se atrage în nici un fel atenția asupra necesității vigilenței revoluționare. Articolele se ocupă foarte mult cu partea istorică a problemei, dar scapă din vedere că unirea a fost folosită mai târziu și în alte scopuri de ideologii și teoreticienii burghezi, mai ales după 1919. Articolele nu se referă la sarcinile organizațiilor de partid, aceasta pentru că articolele au fost scrise în mare parte de istorici și nu de cadre de partid.

Ar fi putut fi accentuată mai mult problema frăției dintre naționalitățile conlocuitoare. În programul publicat în 23 ianuarie sunt prevăzute numai cântece patriotice și populare, nu sunt cântece muncitorești. Planul de muncă al Comitetului Orășenesc de Partid este în general bun, dar are cam aceleași lipsuri ca și articolele. În plan nu este prevăzută instruirea grupurilor pentru menținerea ordinei. Pe scurt, nici în plan nu se oglindesc anumite probleme specifice referitoare la studenți.

Maior Moraru: După masă, când a început să ningă, noi am luat unele măsuri, deoarece ne-am ocupat de aspectul care putea să-l ia serbarea. Am trimis câțiva ofițeri civili, care ne-au raportat că situația se îngroașă. Unele elemente suspecte ajunseseră dirijorii horelor din piață. Ne-am convins și noi practic de acest lucru. Pentru noi este clar că unele elemente dușmănoase au încercat să folosească acest lucru. Astfel este inițiatorul acțiunii de la „Pescăruș”, care a fost și cu luarea steagului la teatru, un student de la Facultatea de drept. Tot din aceștia, câțiva au mers la 4 cămine și au scos studenții la teatru. Clar este că ei au încercat să dea un aspect de demonstrație.

În dimineața zilei de 24 ianuarie, 4 studenți au luat inițiativa de a sărbători „cum se cuvine” acest eveniment. Acest grup a mai antrenat câțiva studenți și au mers la profesori acasă. Hațeganu în câteva cuvinte le-a spus despre RPR, despre clasa muncitoare. Unele elemente din grup l-au înjurat și au zis că s-a ramolit. În

timp ce la Pamfil, care le-a vorbit de „steaua românească”, au făcut manifestații. Sunt și alte aspecte care dovedesc intenția elementelor dușmănoase. Noi nu am învățat suficient din experiența ce o avem în Cluj cu studenții. Noi am avut multe asemenea manifestări în trecut, dar nu am luat măsuri să stăpânim situația.

Tov. D. Coliu: Noi subapreciem forțele dușmanilor de clasă.

Maior Moraru: Reacția elementelor naționaliste maghiare este destul de rea. Astfel, unii spun că a fost o îngăduință a guvernului în favoarea spiritului naționalist șovin român. Ei întrețin această atmosferă.

Tov. Țugui: Hotărârea partidului și guvernului a fost foarte clară. La București a fost o sărbătoare foarte mare, a durat până la 8.30 seara, la Iași, Timișoara au fost foarte mari serbări de masă. Ceea ce caracteriza toate aceste serbări, se vede că atâta timp cât organele de partid au vegheat și au condus serbarea, ea s-a desfășurat în bune condiții. În celelalte orașe lucrurile s-au desfășurat bine. Tovarășii trebuiau să controleze mai amănunțit pe tov. Barbu asupra măsurilor ce s-au luat. Socotesc că este o lipsă foarte serioasă a tov. de la Comitetul Orășenesc, că nu au luat măsurile cele mai temeinice îndeosebi cu studențimea.

Din cele ce a spus tov. Cristuțiu reiese că nici după masă, deși au văzut că lucrurile nu merg cam bine, nu s-au luat măsuri. Lipsuri serioase sunt la organizațiile de partid și UTM de la căminele studențești și din institutele de învățământ superior, care nu au luat măsuri când au văzut aceste manifestări. Se vede că munca acestor organizații este foarte slabă. Biroul Regional a analizat situația UTM, că în această împrejurare Comitetul Orășenesc UTM s-a dovedit foarte slab. La Iași, brigăzile UTM au stat până noaptea târziu la cămine. Trebuie trase la răspundere și conducerile institutelor, care nu simt răspunderea față de aceste lipsuri.

Este clar că elementele naționaliste românești au căutat să folosească aici și au încercat să-și facă serbarea lor. Aceasta a fost o manifestare crasă a naționalismului românesc. Elementele reacționare caută să facă aprecieri și atrag după sine o stimulare a naționalismului maghiar. De la teatru, coloanele au mers spre piață scandând lozinci: „Trăiască PMR”, „Trăiască RPR”, „Trăiască Uniunea Sovietică”. Este foarte nejust că noi am aflat așa de târziu.

Tov. D. Coliu: Nu știu ce v-a împiedicat să comunicați mai repede CC al PMR.

Tov. Vaida: În legătură cu felul cum s-a pregătit această zi, noi am pregătit în anumite condiții, am avut și conferința de partid. Noi am întocmit un plan pe baza Hotărârii CC al PMR. Noi am discutat această problemă în secretariat, dacă sunt luate toate măsurile.

Cred că aici a intervenit greșeala că înainte de 24.I. eu am pus întrebarea cum se desfășoară serbarea, dacă nu a intervenit ceva nou? Ni s-a spus de tov. Barbu că în 24.I.1959 nu avem altceva decât sesiunea Sfatului. Cred că aici este o greșeală. Atunci probabil că la noi se dă o importanță mai mică, am spus. Mi s-a spus că se va lansa în piață și deputații Sfatului Populare vor dansa în piață. A fost discuție și asupra prezidiului că tov. Bene n-ar putea fi în prezidiu pentru că nu este deputat. Noi am pregătit în amănunt această problemă cum să se desfășoare. Noi n-am sesizat problema că dușmanul poate prelua aceasta și am considerat că totul va merge în regulă. Noi ne-am mărginit numai la program. Este o vină foarte mare a noastră că noi nu am publicat articolul redacțional din „Scânteia”.

Părerea mea este că după toate necazurile ce le-am avut, Comitetul Orășenesc nu se simte destul de responsabil de ceea ce se petrece în oraș. Dvs. nici plan nu v-ați făcut. Cine trebuie să organizeze mobilizarea, agitația, disciplina? Aici era o problemă de organizare, de muncă de partid. Dar se vede că biroul orășenesc nu

simte încă răspunderea. UTM face același lucru, comitetele de partid de la universități au fost lipsă complet.

Tov. Pinte, ar fi trebuit să iei cuvântul, mai ales că ai fost în comisia de organizare să răspunzi de problemele organizatorice. De ce nu vă ocupați tovarășii de la UTM de tineret?

O greșeală s-a întâmplat și la ora când s-a terminat serbarea. Noi știm că aici în piață se adună după masă diferiți oameni. Tov. Cristuțiu și tov. Moraru, ca membri ai Biroului, nu au luat măsuri, chiar atunci când au văzut că situația nu este așa cum ar trebui. Tov. Moraru trebuia să sesizeze organele de partid și UTM ca să ia măsuri.

Trebuie să vedem orientarea noastră politică și măsurile ce ar trebui să le luăm. Realitatea este că dușmanul a muncit după masă și noi ne-am dus și ne-am culcat pentru că ploaie. Adevărul este că ei au venit și au scos o masă de oameni destul de mare în stradă. Tov. Cristuțiu zice că a văzut „ceva”, dar atunci de ce nu a luat măsuri? Dinainte nu s-a pus această problemă, iar atunci când s-a văzut care este situația, nici atunci nu s-au luat măsuri. Eu am pus problema disciplinei la cămine în fața rectorilor, însă nu am mai urmărit ce măsuri s-au luat.

Cred că trebuie pus capăt unei astfel de situații. Noi trebuie să ne orientăm mai bine. Tovarășii de la Comitetul Orășenesc trebuie să-și însușească aceste lipsuri. Comitetul Orășenesc trebuia să-și facă din aceasta o problemă principală. Sunt de acord că a fost o manifestare șovină, naționalistă și care într-o măsură oarecare a și reușit. Noi trebuie să luăm o serie de măsuri împotriva inițiatorilor acestor acțiuni. Cred că împotriva acelor elemente naționalist-șovine ar trebui să se ia măsuri, deoarece n-au ce căuta nici în UTM și nici la facultăți. Trebuie să vedem pe fiecare în parte. Statul le plătește burse serioase, la asemenea elemente, care apoi să facă provocări.

Noi vom sta de vorbă și cu generalul Vasiliu în legătură cu acei ofițeri. Noi promitem, tov. Coliu, că vom lua măsurile necesare. Noi trebuie să fim conștienți de răspunderea ce o avem. Noi nu putem să așteptăm de nicăieri ajutor, trebuie să luăm noi măsuri, mai ales aici în Cluj, unde situația este mai gingașă.

În legătură cu informarea, tovarășii încă atunci noaptea au luat măsuri. Duminică dimineața din nou au luat unele măsuri. Tovarășii Bucșa, Barbu și Moldovan n-au cunoscut că imediat se iau măsuri.

Tov. D. Coliu: Asupra rezultatelor sărbătoririi centenarului nu vreau să vă vorbesc. Este cunoscut că partidul nostru a făcut just că a luat această hotărâre. Prin aceasta noi am preluat din mâna burgheziei arma lor pe care tot timpul au mănuit-o, de a da caracterul că acest eveniment a fost opera burgheziei. Noi, prin sărbătorirea actului, am obținut un mare succes, am dat o lovitură puternică rămășițelor burgheziei, le-am demascat prin însăși documentele actului Unirii. Poporul a îmbrățișat cu căldură acest act și și-a exprimat încă o dată încrederea față de partidul nostru. Acest act a avut și semnificația de a uni întreg poporul într-o familie mare, unită. Așa cum s-au desfășurat lucrurile în toată țara dovedește că partidul a stăpânit, a avut influență asupra maselor.

Munca depusă de Comitetul Regional de partid Cluj, inclusiv în ziua de 24 ianuarie, munca cultural-educativă desfășurată în toată regiunea a avut efectul că marea masă a manifestat pentru partid, reprezentând unitatea frățească între popoarele conlocuitoare. Este de neînțeles și trebuie să vă reproșăm foarte serios, cum de nu a fost tradus articolul redacțional din „Scânteia”? Cum putem califica treaba aceasta? Subaprecierea importanței acestui material? Ce efect pozitiv ar fi avut în plus dacă materialul ar fi fost reproduș în presa locală, ar fi fost cunoscut de populația română

și maghiară? Este o lipsă foarte serioasă, și acest lucru n-a fost sesizat nici de secția de propagandă. Acest lucru este un minus pentru munca politică desfășurată.

În legătură cu cele întâmplate după ora 18 și de ce s-au întâmplat. Vreau să spun aici părerea conducerii partidului. Biroul Politic a făcut o apreciere a acestei situații numai pe baza unor materiale primite. Care sunt cauzele, mai ales că noi avem o organizație de partid puternică, cu experiență, cu experiență în asemenea probleme de manifestări naționaliste și șovine.

Tovarășii din Biroul Politic au fost de părere că Comitetul Regional de partid nu a apreciat just și n-a luat toate măsurile politico-organizatorice pentru a preveni orice manifestare, oricât de mică, de natură naționalist-șovină și a subapreciat oarecum intențiile și posibilitățile dușmanului, că tocmai în ziua de 24 ianuarie ei vor încerca cu orice preț să se manifeste, să-și arate prezența, să sublinieze că naționalismul încă există. S-a apreciat că a existat o subestimare a forțelor și posibilităților dușmanului. Nu s-a cunoscut în suficientă măsură în rândul unor anumite categorii, ce stare de spirit mocnește și care sunt formele prin care ei vor încerca să se manifeste.

Nu s-au întâmplat lucruri deosebit de grave, reacțiunea nu a reușit să-i dea serbării un caracter dușmănos. Ar fi însă o mare greșală de a subaprecia, de a nu scoate în evidență lipsurile noastre serioase. Fără a exagera, noi trebuie să scoatem în evidență că au existat lipsuri serioase, mai ales în a 2-a jumătate a zilei. Serbarea s-a desfășurat în condiții bune înainte de masă, autoliniștindu-ne de acest succes am crezut că toți vor merge acasă. Însă nu a fost așa. Dușmanul mic la număr, bazându-și activitatea pe studenți, a tatonat terenul tot timpul și dacă a văzut că merge, el a vrut să preia această acțiune în interesul lui, să-i dea o manifestare mai șovină. Ei au stimulat cu lozinci, mobilizând tineretul pentru ca mai târziu să-i dea un caracter mai pronunțat naționalist. Cum a fost cazul grupului care a intrat în restaurante, sau a celorlalți care au mers pe la profesori.

După mine, este o slăbiciune foarte serioasă în ce privește măsurile organizatorice. N-au fost prevăzute toate ce se vor întâmpla până la sfârșitul manifestației. Încheiem programul, dar nu putem interzice publicului să fie pe stradă. Trebuia să luăm măsuri în primul rând prin org. de partid și UTM. În cămine, mai ales în ce privește UTM-ul, nu au fost luate măsuri. Trebuiau să fie echipe de ordine la cămine, care să asigure ordinea la cămine. Tineretul a fost complet lipsit de orientare. Echipele de ordine au fost doar în piață și numai cât a durat programul. Această lipsă trebuie foarte serios analizată, pentru că altfel nu vom putea lua în continuare măsurile organizatorice necesare.

Foarte serioase lipsuri are și Comitetul Orășenesc de partid, care trebuia să aibă până în ultimul moment forțe serioase care să intervină imediat față de cei care au început să aibă ieșiri șovine-naționaliste.

Vreau să revin asupra faptului că raportul, pe lângă că a venit târziu, totuși nu oglindește adevărata stare de lucruri și ceea ce s-a discutat astăzi. Materialul este al Comitetului Regional, însă nu există o apreciere a Comitetului Regional dacă a fost sau nu o încercare a elementelor dușmănoase, o apreciere a lipsurilor care au existat. Astăzi, problema s-a pus cu totul altfel, dar bine ar fi fost să se analizeze imediat aceste probleme. Nici Comitetul Regional de partid nu și-a dat seama de amploarea care putea să o ia această manifestare. Îi revine sarcina Biroului Regional să facă o analiză temeinică asupra muncii UTM-ului, a Comitetului Orășenesc de partid.

Fără a da amploare acestei probleme, trebuie luate măsuri de identificare a autorilor morali care au stat în spatele acestor acțiuni. Elementele care au stat în

fruntea acțiunii să fie luate și întrebate din inițiativa cui și cu ce scop s-au produs aceste lucruri. Trebuie luate măsuri serioase, până la capăt, de a identifica elementele turbulente și a descoperi cine sunt în spatele lor. Toată această treabă trebuie făcută cu foarte mare grijă. Să nu confundăm masa de studenți cu elementele dușmănoase. Pe măsură ce vor fi descoperiți acolo, la fața locului, în anul respectiv, să fie demascați. Să nu fie făcută o problemă mare, de prelucrări pe facultăți.

În legătură cu înarmarea unor cadre de conducere de la facultăți, să vadă lipsurile lor în cămine și facultăți, cu acești tov. trebuie să stăm de vorbă. Cu secretarii Comitetelor de Partid trebuie de asemenea să stăm neapărat de vorbă, să le arătăm care au fost lipsurile și ce concluzii trebuie trase. Indicația Biroului Politic a fost că, analizând aceste lipsuri, noi trebuie să stăm de vorbă cu aparatul Comitetului Orășenesc și Regional de partid asupra acestor lipsuri. În continuare, pe linia org. de partid din universități, trebuie luate o serie de măsuri organizatorice pentru îmbunătățirea muncii acestor organizații de partid. Trebuie văzut același lucru cu școlile medii. Cum s-a întâmplat ca un număr atât de mare de elevi să fie la ora aceea în piață.

În ceea ce privește presa, trebuie continuată publicarea unor materiale cu acțiuni privind munca desfășurată de români, maghiari și de alte naționalități, materiale care să fie strâns legate de ideea frăției naționalităților conlocuitoare, subliniind că manifestările naționaliste sunt de-a dreptul dușmănoase. Să apară materiale și cu studentimea, în care să sublinieze frăția dintre poporul român și maghiar.

Aș vrea să subliniez problema întăririi vigilenței în toate domeniile. Organizațiile de partid trebuie să fie înarmate față de manifestările și comentariile naționaliste, care există în prezent.

În legătură cu cadrele didactice, cu foarte mare atenție trebuie văzută. Dacă reiese că în spatele lor au stat anumite cadre didactice, nu trebuie ezitat. Cel mai bun argument față de elementele dușmănoase este de a simți forța noastră. Comitetul Regional de partid trebuie să pregătească un material de analiză, pe care să-l trimită Comitetului Central al PMR, în care să se arate și mai bine lucrurile. Dacă de la început și până la sfârșit ar fi fost mobilizate org. de partid, serbarea ar fi avut net caracter de demonstrație patriotică, de frăție a naționalităților conlocuitoare. Dacă noi am fi avut mobilizați oamenii, de la început până la sfârșit, nu s-ar fi întâmplat aceste lucruri. Tov. Gheorghiu[-Dej] personal a spus că nu este întâmplător. Noi nici nu ne-am gândit că nu vor încerca, dar au profitat de anumite lipsuri asupra cărora trebuie atrasă foarte serios atenția Comitetului Regional de partid, care a subestimat forțele dușmanului. Tov. Gheorghiu a subliniat că dușmanul trebuie să simtă imediat mâna noastră, forța noastră. Trebuie puse aceste pușlamale să ne spună cine vorbesc în spatele lor.

Tovarășii au subliniat că bine s-a procedat că nu s-au dat organele de stat și de partid la provocări. Din acest punct de vedere s-a procedat bine din partea organelor. Trebuie întărită munca organizatorică, munca politică. Trebuie luate măsuri cu grijă, însă măsuri radicale. Biroul Regional hotărăște să se țină o ședință cu aparatul de partid în ziua de miercuri, 4 februarie 1959.

Secretar
[indescifrabil]

(Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj, fond 13, dos. 8/1959, f.9-21)

[1] Iosif Breban era directorul Regiunii MAI, care răspundea de Securitate. Vezi și raportul său „Strict secret”, în *Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj*, fond 13, dos. 12/1959, f.230-238.

[2] Nicolae Doboș era directorul IRTA Cluj.

[3] Este vorba de Iosif Hutira, șeful Miliției Regiunii Cluj. Una din fișele sale de cadru PCR prezintă o biografie semnificativă pentru acea epocă. Născut la 29 martie 1915, Hutira era strungar de profesie și activa în perioada interbelică în organizația UTC din Baia Mare. În 1933 a fost arestat și închis la Aiud doi ani și jumătate. Între 1936-1939 a lucrat la Brașov și Reșița, iar în 1940 a fost internat în lagărul de la Caracal. După Dictatul de la Viena se reîntoarce la Baia Mare, unde va fi responsabil cu munca sindicală în cadrul comitetului local al Partidului Comunist. Anchetat în mai multe rânduri de autoritățile maghiare, a fost finalmente internat în diverse lagăre din Ungaria, iar după punerea în libertate a stat ascuns în munți până la eliberarea orașului Baia Mare de către sovietici. În 1946 a lucrat pentru autoritățile militare rusești, devenind apoi șeful Siguranței din Baia Mare, iar în 1946 este numit secretar al Comitetului local PCR. Între 1949-1951 a lucrat într-o „muncă specială” în cadrul Ministerului de Interne, apoi ca director adjunct la Direcția Economică din Direcția Generală a Miliției, pentru ca din 1956 să fie șeful Miliției Regiunii Cluj. (cf. *Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj*, fond 13, dos. 64/1959, f.168-169).

[4] Emil Hațieganu (1878-1959), fost fruntaș al Partidului Național-Țărănesc, ministru în guvernele interbelice conduse de Al. Vaida-Voevod și G.G. Mironescu, profesor la facultatea de drept din Cluj și rector al acestei Universități. În anii ocupației nord-vestului Transilvaniei a condus ziarul „Tribuna Ardealului”. La 7 ianuarie 1946 a fost numit ministru secretar de stat în guvernul Petru Groza, funcție pe care o va deține până la 29 noiembrie același an (cf. Ioan Ciupea, *Participarea lui Emil Hațieganu la guvernul Petru Groza*, în „Analele Sighet”, IV, 1997, p.95-111). După „afacerea Tămădău” a fost arestat și întemnițat la Sighetu Marmației, de unde va fi eliberat în 1955.

[5] Cornel Barbu era secretarul Biroului Regional al PCR Cluj și va fi eliberat din funcție la 28 august 1960, în locul lui fiind numit Ioan Beu, activist venit de la centru (a lucrat în aparatul CC), absolvent al Școlii Superioare de Partid „Ștefan Gheorghiu” (în 1960).

64

Note din ședința din ziua de 5 februarie 1959

Informarea tov. Coliu Dumitru în legătură cu cele întâmplare la Cluj cu prilejul sărbătoririi centenarului unirii Țărilor Române.

Noi, la Cluj, am ținut 3 ședințe. O ședință cu Biroul Comitetului Regional de partid, o ședință cu secretarii de partid de la universități și cu rectorii universităților și o ultimă ședință cu aparatul de partid al Comitetului Regional, Orășesc Cluj și cu aparatul UTM.

Ședința cu Biroul Comitetului Regional am fixat-o pentru sâmbătă, 31 ianuarie a.c. ora 11. Înainte de ședință ne-am mai informat individual de cele petrecute cu prilejul zilei de 24 ianuarie. Înainte de ședință, tov. Vajda mi-a comunicat că informarea cu cele petrecute în ziua de 24 ianuarie o va face tov. [Iosif] Breban, șeful Securității. Eu i-am spus tov. Vajda că nu e bine acest lucru și mai bine să amânăm ședința, ca tov. Vajda să facă informarea. Tov. Vajda mi-a spus că e de acord și, după o consfătuire scurtă cu secretarii Comitetul Regional, a spus că ședința ar putea fi convocată după circa 1 oră și jum. După o oră și jumătate ședința a avut loc și informarea a fost făcută de tov. Bene Vasile, secretar al Comitetului Regional. Tov. Vajda, fiind la București și sosind la Cluj abia seara în 24 ianuarie, nu a cunoscut situația.

Din informarea prezentată a reieșit că lucrurile s-ar fi desfășurat normal și că nu ar fi fost lucruri prea deosebite în ziua de 24 ianuarie. Din discuții a reieșit de

asemenea că ceva deosebit nu s-ar fi întâmplat, în afară de un grup de studenți care puneau accent mai deosebit când se cânta „Hora Unirii”, pe strofa a 2-a. De asemenea, unii studenți s-ar fi dus acasă la unii profesori considerați de ei ca elemente naționaliste. Între studenți erau și unele capete mai înfierbântate. O grupă din studenți au intrat la restaurantul „Ursus” și „Pescăruș” și au indicat muzicii și cetățenilor din local să cânte „Hora Unirii”. La intervenția miliției, grupurile respective au părăsit localul. Mai târziu, grupul acesta de studenți a început să crească și unii dintre ei au căutat să încoloneze și cetățenii care ieșeau de la spectacolul Teatrului Național. Unul din studenți purta un drapel tricolor și probabil dându-și seama că ar fi bine să ia și unul roșu, de la o clădire a luat și un drapel roșu și apoi a început să meargă spre piață. Un student s-a suit pe statuia din Piața Libertății și făcea agitație. Caracteristic este și faptul că atunci când a venit o ploaie cu lapoviță destul de intensă, o parte dintre studenți n-au plecat nici atunci. Printre studenți se aflau și unii cetățeni cu sticle în buzunare, care făceau pe bețivii și făceau agitație. Aceștia nu erau studenți.

A reieșit de asemenea că grupele de studenți au căutat să joace și să cânte „Hora Unirii” în piață și după ora 24, până pe la ora 2 noaptea.

Păreră Biroului Comitetului Regional de partid era că a fost ceva spontan, neorganizat. Biroul Regional nevroid să dea loc la provocări, a căutat ca prin activității și oamenii de la Securitate îmbrăcați în civil să-i rupă în grupuri și să-i determine să plece, lucru care a reușit în jurul orei 2 noaptea.

Noi ne-am dat însă seama că elementele reacționare au căutat să organizeze o manifestare cu caracter naționalist. Aceasta a reieșit mai mult din discuțiile care au avut loc în următoarele ședințe. Comitetul Regional de Partid n-a fost însă destul de vigilent ca să preîntâmpine această acțiune a dușmanului. La ședința a doua, cei invitați au arătat că ei au avut sarcina să scoată oamenii în piață la festivitate, dar n-au mai primit indicații ce să facă mai departe. La căminele de studenți de asemenea n-au avut indicații cum să procedeze, ce să facă. La a treia ședință a ieșit și mai clar în evidență faptul că Comitetul Regional a dat sarcină oamenilor numai de aducerea cetățenilor în piață. Activiștii de partid și UTM n-au cunoscut programul Comitetului Regional cu privire la organizarea festivității. Partea festivă a acțiunii a fost foarte bine organizată și îndeosebi adunările care au avut loc în săli. Și în piață partea festivă a fost bine organizată, s-a cântat „Hora Unirii”, era mare entuziasm. De asemenea, Comitetul Regional s-a preocupat și de întocmirea în bune condițiuni a programelor care au avut loc cu prilejul sărbătorii festive a Unirii Țărilor Române.

După terminarea părții festive, majoritatea oamenilor au plecat acasă. Aceasta în jurul orei 18. UTM a retras și el echipele de ordine. Aparent au plecat și studenții. Dar imediat ei au început să se regrupeze și să organizeze acțiunile cu caracter naționalist. Au mers la cele două restaurante „Pescăruș” și „Ursus” și au căutat să atragă publicul de partea lor, să cânte „Hora Unirii”. Organele de stat (MAI) au îndreptat spre locurile respective oameni în civil. Aceștia au văzut că elementele înrăite și o parte cunoscute de ei strigau lozinci cu caracter naționalist și îndemneau populația la manifestare. Activiștii de partid au început să intervină pentru a împărștia pe manifestanți destul de târziu, abia pe la ora 23, ceea ce denotă că ei nu erau pregătiți, nu se așteptau la acțiuni din partea dușmanului.

A reieșit de asemenea că grupe de studenți au fost acasă la unii profesori, ca Hațieganu, Gavrilă și Pamfil. Când a vorbit Hațieganu, nu le-a plăcut. Unii din studenți, când acesta a vorbit, au spus că Hațieganu s-a ramolit. Când a vorbit însă

Pamfil, în a cărui cuvântare erau pronunțate cuvinte cu caracter naționalist, studenților le-a plăcut și au spus: „Acesta este de-al nostru, bun profesor vechi”.

A reieșit că studenții au început organizarea de la căminele studențești. Ei căutau să scoată studenții la manifestare spunând: „Veniți jos, veniți cu noi să jucăm, să lăsăm toceala”. Grupul care a apărut în piață era destul de numeros, circa o mie de persoane. Un alt grup de studenți a încercat să încoloneze cetățenii care ieșeau de la spectacolul Teatrului Național, însă n-au reușit să facă acest lucru. Studenții au rămas în piață cântând și jucând „Hora Unirii” și apostrofând în special strofa a doua: „Iarba rea din holde piară, piară dușmanii din țară”, până la două noaptea.

A reieșit clar din ședință că Comitetul Regional, după terminarea manifestărilor oficiale, n-a mai luat nici un fel de măsuri de ordine. A lăsat toată treaba pe seama comitetului național de sărbătorire a centenarului unirii. Comitetul Regional și Orășenesc de partid n-au avut un plan propriu de desfășurare a sărbătoririi zilei de 24 ianuarie. Tovarășii din Biroul Comitetului Regional de partid spuneau că Comitetul Executiv al Sfatului Popular a avut sarcina organizării sărbătoririi centenarului unirii.

Stând de vorbă cu rectorul universităților, a reieșit de asemenea că nici ei nu au avut sarcini precise și ca atare nu au luat măsuri. Dacă s-ar fi luat măsuri la căminele de studenți, nu ar fi ieșit nimic din acțiunile dușmănoase. Începând de la orele 22 și până noaptea târziu, și chiar în timpul nopții, mulți studenți n-au venit în cămine.

În fruntea acțiunii au stat studenții de la IMF, Politehnică și câțiva de la Facultatea de științe juridice, mai ales cei din anii superiori. Aceștia au reușit să mobilizeze și o parte din studenții de la alte facultăți. În masa studenților au avut loc și unele manifestări antisovietice. Printre studenți erau și circa 100 cetățeni cu sticle în buzunar, ca să dea aspectul că sunt bețivi, care căutau să ațâțe spiritele. Și din partea unor elemente naționaliste maghiare au fost unele manifestări. Unii dintre aceștia spuneau că ar fi fost linie de la guvern ca să facă aceste manifestări. Masa oamenilor muncii români și maghiari însă n-a participat la manifestările naționaliste și s-au retras din piață în jurul orei 18, când s-a terminat manifestația oficială.

Rezultă că a fost o încercare destul de serioasă a reacțiunii de a organiza o manifestare cu caracter naționalist. Au putut avea loc astfel de manifestări datorită faptului că ele au fost premeditate. Comitetul Regional de partid s-a autoliniștit și a subapreciat acțiunile și manifestările dușmanului de clasă. A fost și o totală lipsă de organizare după ora 18. Nu li s-a spus oamenilor ce să facă, după ce populația a fost scoasă în piață. Nu a existat un plan concret de măsuri al Comitetului Regional de partid și în special un plan privind studenții, deși li s-a atras atenția asupra acestui lucru.

La Cluj sunt cca. 11 mii studenți, din care aproape 5 mii locuiesc în oraș, la gazde. Aceste gazde sunt în majoritate „foști”. O parte din aceste gazde sunt cunoscute de Securitate ca elemente naționaliste, reacționare. De asemenea, sunt cunoscuți de Securitate o serie de studenți și studente, decăzuți din punct de vedere moral. Există și un restaurant în Cluj, denumit „Bomba”, unde studentele chefuiesc cu diverși indivizi și fac tot felul de orgii. În ceea ce privește moralitatea, sunt foarte multe lipsuri în rândurile studenților.

După ședință, tovarășii din Biroul Comitetului Regional și-au dat seama că ei nu au apreciat destul de just situația și nu au luat măsurile necesare pentru desfășurarea sărbătoririi centenarului unirii Țărilor Române, până la capăt. Unii activiști spuneau tovarășului Vaida: „Se poate tovarășe Vaida, așa fără plan? Când

am mai făcut noi acțiuni așa fără plan? Iată de ce au putut avea loc manifestările cu caracter naționalist”.

Biroul Comitetului Regional a luat unele măsuri. Au avut de gând să facă prelucrări cu masa studenților și elevilor. Noi am oprit acest lucru. I-am indicat să acționeze așa cum a indicat conducerea partidului. Și pe linia presei au fost o serie de lipsuri. Atât presa română, cât și cea maghiară nu au reprodus articolul din ziarul „Scânteia” în legătură cu Unirea. De altfel și materiale proprii au publicat foarte puține, unul sau două articole.

La urmă, tov. Vaida și-a dat seama și a recunoscut că ei au scăpat acțiunea din mână și că aceasta va constitui un serios învățământ pentru ei.

Tov. Țugu: Aș vrea să adaug numai două probleme:

1) Studenții au început organizarea manifestării după ora 21, de la căminul IMF „Babeș” și au trecut pe la vreo 7 cămine de studenți, dar nimeni n-a sesizat acest lucru. De asemenea, a reieșit că un grup de studenți intenționat s-a postat lângă Teatrul Național, cu scopul de a atrage la manifestare cetățenii care erau la spectacol.

2) La manifestare au participat și o serie de elevi de la școlile medii.

(Arh.St.București, CC al PCR. Cancelarie, dos. 6/1959, f.3-7)

65

Partidul Muncitoresc Român
Comitetul Regional Cluj

REFERAT

Cu privire la unele manifestări ce au avut loc în orașul Cluj
cu ocazia zilei de 24 ianuarie 1959.

Sărbătorirea Centenarului Unirii Țărilor Române a constituit un important succes politic al partidului, masele cele mai largi ale oamenilor muncii fiind mobilizate cu ocazia acestui eveniment important din istoria țării noastre, în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar. Sărbătorirea zilei de 24 ianuarie a dovedit o dată mai mult forța mobilizatoare a partidului, a dovedit că imensa majoritate a oamenilor muncii și-au însușit pe deplin linia politică a partidului, folosind acest prilej pentru a-și manifesta dragostea și atașamentul față de partid și față de orânduirea noastră democrat-populară.

În regiunea Cluj, pe baza hotărârii CC al PMR și al Consiliului de Miniștri, s-a constituit Comitetul Regional pentru sărbătorirea Centenarului. Pe baza planului întocmit de acest comitet, s-au desfășurat un șir întreg de manifestări culturale, artistice, științifice, care au cuprins masele cele mai largi ale oamenilor muncii. Datorită muncii depuse de organizațiile de partid și de organizațiile de masă, toate aceste manifestări – inclusiv cele din orașul Cluj în ziua de 24 ianuarie până la sfârșitul programului stabilit – s-au desfășurat într-o atmosferă sărbătorească, justă, în spiritul prieteniei și frăției dintre populația română și minoritățile naționale, fapt ce s-a concretizat și în aceea că populația maghiară a participat la toate aceste acțiuni.

În ziua de 24 ianuarie a.c. a avut loc în sala Teatrului Național sesiunea festivă a Sfatului Popular regional, orașenesc și raional Cluj, care s-a desfășurat într-o atmosferă sărbătorească, plină de entuziasm în care s-a afirmat cu tărie frăția dintre

poporul român și naționalitățile conlocuitoare în lupta comună pentru construirea socialismului. De asemenea, au avut loc adunări festive în universități și institute de învățământ superior, care au decurs într-o atmosferă sănătoasă și de justă apreciere a actului unirii, ca de exemplu adunarea cu studenții Universității „Victor Babeș”, ce a avut loc la Casa Universitarilor.

După toate aceste adunări festive, care s-au terminat între orele 13-14, a fost organizată „Hora Unirii” în Piața Libertății. La această horă au participat fanfare, formațiile artistice de amatori din orașul Cluj, aparținând sindicatelor, asociațiilor studențești, îmbrăcați în costume naționale românești și maghiare.

În Piața Libertății la program a participat o mare masă de cetățeni, printre care majoritatea tineret și îndeosebi studenți ai universităților clujene. Mulți studenți, ca cei de la Institutul Agronomic, Universitatea „Bolyai”, au venit la program în mod organizat, după terminarea căruia în aceeași ordine s-au retras la institutele respective, unde și-au continuat programul de pregătire în vederea susținerii examenelor.

În conformitate cu programul stabilit, sărbătorirea Centenarului Unirii urma să ia sfârșit în orașul Cluj în jurul orelor 15, când fanfarele și formațiunile culturale s-au retras de pe Piața Libertății, unde a avut loc „Hora Unirii”. O parte a populației și îndeosebi elevi și studenți au continuat să mai danseze pe piață până în jurul orelor 18, când treptat s-au retras. Dacă sărbătorirea Centenarului Unirii a înregistrat în regiunea Cluj realizările mai sus arătate, în seara zilei de 24 ianuarie în orașul Cluj au avut loc și unele manifestări naționaliste.

În jurul orelor 22, în Piața Libertății au apărut grupuri de studenți care, reîncepând dansul, au încercat să imprime un caracter naționalist dansului, și în mod deosebit cântecului, accentuând mai ales strofa a 2-a a „Horei Unirii”: „Iarba rea din holdă piară/Piară dușmanul din țară”. Un grup de aproximativ 20 de studenți au pătruns în restaurantele „Pescăruș” și „Ursus” de pe Piața Libertății, au obligat orchestra să cânte „Hora Unirii” și publicul să danseze cu ei. Grupul de studenți a avut intenția de a mai continua și la celelalte restaurante cu asemenea provocări, dar au fost oprți de milițianul de serviciu.

În jurul orelor 23 s-au format două grupuri de studenți. Unul din grupuri s-a dus la căminul studențesc „Elena Pavel” și după ce au mobilizat studentele au plecat la căminul „Gh. Coșbuc”, cu aceeași intenție, și apoi grupul ajuns la cca 300 de persoane a mers în Piața Libertății, continuând să cânte și să danseze „Hora Unirii”. Cel de-al 2-lea grup al studenților a mers la alte 4 cămine studențești, chemînd studenții din cămin să li se alătore, deplasându-se apoi în fața Teatrului Național. În momentul ieșirii publicului de la spectacol au organizat „Hora Unirii”, în mijlocul căreia un student flutura un drapel național, și au încercat să încoloneze publicul din teatru și de a-l duce în formă de demonstrație în Piața Libertății. În fruntea coloanei au pornit studenții cu un drapel național, iar alți 2 studenți au luat dintre drapelele arborate pe stradă un drapel roșu și încă un drapel național.

Este de menționat că publicul ieșit de la spectacol nu s-a alăturat grupului de studenți, iar studenții care au purtat drapelele după câțiva pași au fost oprți de milițianul de serviciu și obligați să pună drapelele la locurile de unde au fost luate. Grupul de studenți și-a continuat drumul spre Piața Libertății, unde, întîlnindu-se cu celelalte grupuri, au continuat să cânte și să joace „Hora Unirii”. În acest moment în piață se aflau aproximativ 1000 de oameni, dintre care cea mai mare parte erau studenți.

Menționăm că încă în cursul desfășurării programului din Piața Libertății, un grup de studenți a discutat asupra manifestărilor ce urmau să le organizeze în

seara zilei de 24 ianuarie 1959. În această seară, în timp ce în piață au avut loc manifestările naționaliste arătate mai sus, elemente care căutau să agite tineretul au făcut afirmații în rîndul acestora, ca: „Să vedeți că peste hotare se sărbătorește ziua de 24 ianuarie cu și mai mare amploare și a vorbit chiar regele Mihai”. De asemenea, în seara zilei de 24 ianuarie și până noaptea târziu, în timp ce au avut loc aceste manifestări naționaliste, pictorul Kovács Zoltán, cunoscut ca element naționalist șovin, a fost prezent în piață, urmărind cele ce se petrec. De altfel, reacțiunea maghiară din Cluj, printre care sculptorii Benczédi Alexandru[1], Nagy Albert[2] și pictorul Darkó Vasile au comentat negativ în jurul acestei sărbătoriri, unul dintre aceștia făcând și următoarea afirmație: „Ceea ce s-a întîmplat a fost o îngăduință a guvernului în favoarea spiritului naționalist român”.

Au fost și alte manifestări net dușmănoase, ca de ex.: o carte poștală trimisă Comitetului Regional de Partid Cluj, cu conținut dușmănos, precum și unele manifestări dușmănoase în discuțiile purtate în jurul sărbătoririi acestei zile de către Pop Alexandru, Martinescu Ștefan și alți contabili revizori de la Uniunea Raională a Cooperativelor de Consum. Dintre aceștia, Martinescu Ștefan a afirmat printre altele: „Norocul lor (al regimului) este că numai anul acesta se sărbătorește unirea, că de ar fi în fiecare an, cine știe ce ar mai putea ieși”. Ca răspuns la afirmația acestuia, numitul Codărlă Oprea a răspuns că: „Cel puțin 70% din membrii de partid au înțeles cuvintele «Horei Unirii» așa cum trebuie înțelese, și aceste cuvinte le-au simțit în sânge”.

După orele 24 noaptea, activiștii de partid și organele de stat au determinat în ordine grupele de studenți să părăsească Piața Libertății. Tot în seara zilei de 24 ianuarie, grupuri de studenți de la IMF s-au deplasat la locuințele unor profesori, considerați de ei ca fiind cu idei naționaliste, cântând „Hora Unirii” și scandând următoarea lozincă: „Să trăiască profesorii noștri, afară cu dușmanii noștri”. Profesorul Gavrilă Ioan, exclus din partid, a îndemnat studenții să plece acasă, să nu conturbe liniștea. Profesorul Hațieganu Iuliu le-a vorbit studenților despre Republica Populară Română, clasa muncitoare, care a nemulțumit pe unii din studenți, care au plecat în mod ostentativ declarînd că: „Profesorul Hațieganu s-a ramolit”. În același timp însă, profesorul Pamfil Eduard, care ieșea în acel moment din locuința profesorului Hațieganu, s-a adresat studenților, afirmînd între altele: „Fiți mereu tineri, uniți și încrezători în steaua neamului românesc”. Aceste cuvinte au fost întîmpinate cu aplauze de studenți, care au început să scandeze „Iarbă rea din holdă piară, piară dușmanul din țară”.

Manifestări și afirmații dușmănoase la adresa regimului cu această ocazie au avut loc și în locuința conferențiarului Balint Octavian de la Institutul Politehnic Cluj, fost legionar, în prezența altor persoane, și care referindu-se la felul cum a fost sărbătorită ziua de 24 ianuarie a spus: „Aici a fost greșeala unor băieți (studenți) care n-au sesizat realitatea politică. Această libertate a avut două scopuri: să servească pentru străinătate ca propagandă, iar pe de altă parte să scoată la iveală elementele naționaliste, pentru a se lua măsuri împotriva lor”. În continuare conferențiarul Balint a afirmat: „Noi am prevăzut de la început această manevră, deoarece așa a fost și cu așa-zisa libertate acordată preoților greco-catolici, care au avut apoi de suportat consecințe neplăcute pentru ei. Am sfătuit băieții să fie prudenți, dar tinerețea e tinerețe și nu știu să se abțină”.

Majoritatea studenților care au luat parte la aceste manifestări sunt de la Institutul Medico-Farmaceutic, Institutul Politehnic și în oarecare număr de la Universitatea „Victor Babeș”, Facultatea de Științe Juridice. Unii dintre studenți,

cât și cei arătați mai sus, sunt de altfel cunoscuți de către organele de stat, ca elemente cu manifestări dușmănoase.

Manifestările ce au avut loc în seara zilei de 24 ianuarie 1959 pot fi caracterizate ca încercări ale unor elemente dușmănoase de a folosi prilejul sărbătoririi Centenarului Unirii pentru a organiza după terminarea programului stabilit o demonstrație organizată cu caracter naționalist-șovin, prin atragerea unei mase largi a populației și îndeosebi a studențimii. Aceste elemente dușmănoase, însă, nu au reușit să antreneze populația orașului și nici studenții nu au putut fi împinși la acte huliganice de o mai mare gravitate.

Care au fost cauzele care au făcut posibile ca să aibă loc asemenea manifestări?

Comitetul Regional de Partid a subapreciat posibilitățile dușmanului de a acționa, neluând măsuri politico-organizatorice pentru perioada după terminarea programului pentru a putea preveni eventuale manifestări.

Comitetul Regional de Partid nu a avut o orientare justă, nu a prevăzut cele ce se pot întâmpla, dând dovadă de lipsă de vigilență. Nu s-a cunoscut că unele elemente dușmănoase intenționează să folosească prilejul Centenarului Unirii pentru a se manifesta.

Organizațiile de partid nu au fost mobilizate pentru a asigura până la capăt conținutul politic just al serbării, nu au fost instruite cu privire la sarcinile ce le revin în desfășurarea zilei de 24 ianuarie și în preîntâmpinarea eventualelor manifestări dușmănoase.

Trebuie astfel menționat că au existat unele deficiențe în înarmarea politică a membrilor de partid și a oamenilor muncii și în perioada premergătoare zilei de 24 ianuarie. Este o gravă greșeală că articolul redacțional al ziarului „Scânteia” cu privire la sărbătorirea Centenarului Unirii nu a fost reprodus în presa regională.

Atâta timp cât organizațiile de partid, de UTM și Asociațiile Studențești au fost mobilizate pentru reușita programului stabilit, sărbătorirea s-a desfășurat în cele mai bune condițiuni. După terminarea programului stabilit însă, manifestările dușmanului de clasă, neprevăzându-se și neluând-se măsuri organizatorice, s-a creat posibilitatea elementelor naționaliste de a acționa. Aceasta arată din nou că orice slăbire a vigilenței și a măsurilor organizatorice pot avea ca consecință activizarea dușmanului.

Cu toate că din experiență se știe prea bine faptul că elementul dușmănos încearcă de obicei să acționeze în cămine studențești, cu toate că Biroul Comitetului Regional de Partid în repetate rânduri a stabilit măsurile ce trebuie luate pentru asigurarea ordinii și disciplinei în cămine, conducerile universităților și institutelor de învățământ superior, precum și organizațiile de partid din aceste institute nu s-au ocupat de modul în care se desfășoară viața în căminele studențești. La multe cămine disciplina lasă de dorit, și aceasta mai ales din cauza liberalismului admis de către conducerea institutelor. Aceste stări de lucruri și mai ales lipsa de control asupra căminelor studențești au permis ca în rândul unor studenți și studente să-și facă loc și unele abateri de la conduita morală.

Organizațiile UTM și Asociațiilor Studențești nu au considerat ca o sarcină a lor grija pentru buna desfășurare a activității educative în căminele studențești. În acest fel s-a întâmplat că în tot timpul nopții de 24 ianuarie a putut ieși și intra oricine necontrolat de nimeni în cămine, creându-se condiții favorabile acțiunii elementelor dușmănoase. Toate acestea în bună măsură sunt valabile și pentru internatele școlilor medii și a școlilor medii tehnice. Trebuie considerat ca un fapt cu totul intolerabil că elevii din aceste școli s-au aflat în seara zilei de 24 ianuarie pe străzi până la orele târzii.

Considerăm de asemenea o lipsă serioasă că nu am reușit să mobilizăm Comitetul Orășenesc de Partid, care nici de această dată nu a considerat că răspunde direct pentru ceea ce se petrece pe teritoriul orașului. Comitetul Orășenesc de Partid Cluj a dat dovadă de superficialitate în organizarea sărbătoririi centenarului, a subprecizat forțele dușmanului, a dat dovadă de autoliniștire.

Comitetul Orășenesc de Partid a supus unei analize critice activitatea sa cu privire la conducerea sărbătoririi centenarului și a fost ajutat de către Biroul Comitetului Regional, pentru a trage cele mai juste concluzii cu privire la răspunderea ce-i revine în conducerea activității politice din orașul Cluj. De asemenea, Comitetul Orășenesc de Partid Cluj a fost ajutat în scopul îmbunătățirii metodelor de conducere și de cuprindere a tuturor problemelor de pe raza orașului.

De asemenea, trebuie menționat că o bună parte a activiștilor de partid și îndeosebi a activiștilor UTM-ului și ai Asociațiilor studențești au dat dovadă de slab simț de răspundere și de orientare politică, nesusținând semnele vizibile ale fenomenelor nesănătoase încă în după-masa zilei de 24 ianuarie și nesimțindu-se obligați de a rămâne în piață și de a întreprinde măsuri pentru preîntâmpinarea manifestărilor. Ceea ce considerăm de asemenea negativ este faptul că în seara zilei de 24 ianuarie nici un activist al UTM-ului și al Asociațiilor Studențești nu a fost și nu s-a simțit obligat de a se mobiliza și a contribui la lichidarea situației create.

Informarea cu întârziere a Comitetului Central de către Biroul Comitetului Regional de Partid constituie de asemenea o serioasă lipsă.

Din cele petrecute la 24 ianuarie 1959, Comitetul Regional de Partid a tras învățămintele necesare și își propune pentru viitor:

- Întărirea vigilenței întregii organizații regionale de partid, în vederea zădărnirii a oricărei încercări de a se manifesta a dușmanului.

- Este necesar să intensificăm și pe mai departe munca de educație partriotică și internaționalistă a oamenilor muncii, să cultivăm prietenia și frăția între poporul român și minoritățile naționale. Vom da o deosebită atenție muncii de educație în rândurile tineretului și îndeosebi în rândurile tineretului studențesc. Presa va publica materiale care să reflecte realizările oamenilor muncii români și maghiari în îndeplinirea politicii partidului în opera de construire a socialismului.

- Vom ține mereu trează combativitatea membrilor de partid și a oamenilor muncii împotriva oricăror manifestări ale dușmanului de clasă pentru a le demasca la timp.

- Vom ajuta Comitetul Orășenesc de Partid în analiza lipsurilor care se manifestă în activitatea sa. Vom asigura ca organizația regională și orășenească de UTM, cât și Asociațiile Studenților să-și îmbunătățească activitatea și metodele de muncă în vederea întăririi muncii de educație în rândurile studenților. Organizațiile de partid din instituturile de învățământ superior vor mobiliza conducerile administrative în vederea întăririi disciplinei în căminele studențești și respectării regulamentelor de funcționare ale acestora.

- Vom lua măsuri de încadrare în funcțiile de conducere la cămine a unor cadre corespunzătoare din punct de vedere politic, capabile să îndeplinească rolul de educatori ai studenților.

- Organizațiile de UTM și Asociațiile Studenților vor fi îndrumate să se ocupe mai îndeaproape de educarea studenților ce locuiesc în oraș la diferite gazde și organizarea în scop educativ a timpului liber al acestora.

- Vom lua măsuri pentru o mai temeinică cunoaștere a stării de spirit a populației, și în special în rândul studenților.

– Vom veghea ca conducerile instituțiilor de învățământ superior să identifice autorii morali ai unor asemenea manifestări și să ia măsuri corespunzătoare față de aceștia.

– De asemenea, ne vom ocupa de clarificarea atitudinii unor cadre didactice, ca de ex. profesorul Pamfil și alții, care au avut ieșiri nesănătoase, unele de-a dreptul dușmănoase, urmând ca împotriva acestora să se ia măsuri corespunzătoare[3].

Prim-secretar
[indescifrabil]

Cluj, 7 februarie 1959

(Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj, fond 13, dos. 19/1959, f.111-121)

[1] Sándor Benczédi (1912-1998), sculptor, absolvent al Academiei de Arte Frumoase din Budapesta în 1942. În 1956 a obținut Premiul de Stat, iar lucrările sale pot fi întâlnite la Cluj, Târgu Mureș și Brașov.

[2] Albert Nagy (1901-1970), pictor, student al Academiei de Arte Frumoase din Budapesta, pe care o abandonează, pentru a se stabili o vreme în Italia. În 1941 a revenit la Cluj, participând la numeroase expoziții, în 1963 și 1968 organizând două importante retrospective la București și Cluj.

[3] Asupra acestor evenimente vezi Florea Marin, *24 ianuarie 1959 la Cluj. Manifestările studentești și urmările lor*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”. Historia, Cluj, nr. 1-2/1998, p.133-143.

66

Informare privind situația cadrelor ziaristice

În urma verificării tovarășilor redactori de la „Făclia” și „Igazság” au reieșit următoarele:
[...]*

Redacția „Igazság”

1. Imecs Eugen: Membru de partid din februarie 1948. Născut la 12 sept. 1932 în orașul Stalin [Brașov]. Provine dintr-o familie de funcționari. A terminat facultatea de istorie.

Tatăl tovarășului în trecut n-a fost înscris în nici un partid politic. În 1945 a primit decorația civilă „Crucea de Apărarea Națiunii”, pentru munca excepțională depusă cu ocazia reorganizării Atelierelor CFR Cluj (1940-1941). În anul 1945 s-a înscris în PSD, nu a depus nici o activitate, nici cotizația nu a plătit, din care cauză a rămas în afara partidului. Are trei unchi, din care doi au fugit din țară cu ocazia retragerii trupelor fasciste. În prezent sunt în Australia. Tov. Imecs declară că nu are legături cu acești unchi. Al treilea unchi, Imecs Ladislau, a fost funcționar la Aprozor. În prezent este arestat.

2. Kiss Elisabeta: Membră de partid din 11 noiembrie 1945. Provine dintr-o familie muncitorească.

Tatăl ei este muncitor mecanic, în 1940 a fost transferat la Nyíregyháza (RPU), în prezent este referent la Sfatul județean. Tovarășa are și 2 frați în RPU, din care unul este membru de partid, iar celălalt UTC-ist. Cu ocazia contrarevoluției din Ungaria atât tata, cât și cei doi frați au avut comportări bune. Tov. Kiss Elisabeta are legături cu ei prin corespondență. Tatăl ei în vara anului 1958 a făcut o vizită aici la Cluj.

3. Schönberger Hegyi Ștefan: Membru de partid din octombrie 1947. Născut la 29 martie 1920 în orașul Cluj. Tatăl său a fost avocat cu birou propriu. A decedat în 1927. Mama, după ce a decedat soțul, a vândut o casă compusă din 9 camere și l-a întreținut din chiria încasată. Mama a decedat în deportare. Are două mătuși în America de Sud, un unchi și o verișoară în Israel. După cum declară, nu întreține nici o legătură cu ei.

Tov. Hegyi Ștefan s-a înscris în PCR în 1947, însă activitate deosebită nu a depus. În anul 1947 a deschis un birou de avocați. La început a lucrat singur, iar mai târziu s-a asociat cu un alt avocat. În 1948 biroul avocațial a fost rechiziționat de organele Securității, după care tov. Hegyi a fost primit ca redactor la ziarul „Igazság”. În cadrul redacției activitate deosebită nu depune. Lucrează mult, dar în mod funcționăresc.

4. László Francisc: Candidat de partid din decembrie 1956. Născut la 10 martie 1930 în orașul Cluj. Provine dintr-o familie de funcționar. Tatăl lui a fost agent comercial la diferite firme, în prezent este funcționar. În 1945 s-a înscris la PSD, iar la unificare a devenit membru în PMR. La 3 septembrie 1958 tatăl lui László Francisc a fost exclus din partid, iar la 4.XII.1958 Biroul Comitetului Regional a confirmat excluderea. Motivul: László Francisc (pe tată tot Francisc îl cheamă) în 1935 a intrat în Partidul Maghiar și a fost membru 3-4 ani. A cotizat lunar 10 lei. În 1941 a intrat în Partidul Ardelenesc, unde a plătit cotizația pe întreg anul, 1,20 pengő. Tot în 1941 a intrat în partidul fascist Imrédy. Și pentru acest partid a plătit cotizația cu regularitate (câteodată și înaintea cu 3-4 luni) și a participat la ședințele ținute în palatul Bánffy.

5. Takács Margareta: Membră de partid din 1945. Născută la 27 ianuarie 1915 în comuna Parhida, regiunea Oradea. A avut legături cu mișcarea muncitorească, contribuind la Ajutorul Roșu. În 1943 s-a înscris în sindicatul Funcționarilor Particulari, PSD, și a făcut parte până la dizolvarea acestui sindicat, în 1944. A ajutat cu alimente și medicamente pe evreii din lagăr, iar în 1944 a ascuns doi evrei. Provine dintr-o familie de mic-burghez.

Părinții ei au avut pământ și un restaurant cl. a III-a la Oradea. Acest restaurant în 1935 a fost preluat de un frate al ei, care de asemenea a fost proprietar până în 1949.

Soțul tovarășei, Takács Ludovic, rectorul Universității „Bolyai” între anii 1947-1952, a fost ministru adjunct la Departamentul Naționalităților. În 1952 a fost scos din această muncă, iar în 1953 a fost exclus din partid pe motivul că înainte de 1944, ca secretar general al Comunității Maghiare din Banat, ar fi avut legături cu Consulatul Maghiar din Arad, care se ocupa și de spionaj. În 1944 Takács Ludovic a refuzat apelul de colaborare cu forțele democratice din Ardeal. În toamna anului 1957, Comisia Controlului de Partid a revenit asupra hotărârii de excludere și a reprimis pe tov. Takács Ludovic în partid. În prezent el este rector la Universitatea „Bolyai”. Tatăl lui a fost angajat comercial, iar de la 1932-1944 a avut băcănie la Ocna Sibiului.

Între membrii redacției „Igazság”, Erdélyi Elemér, fotoreporter, și Barabás Matilda, desenatoare, cu 1/2 normă, încă nu sunt verificați.

Cluj, 13 februarie 1959

(Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj, fond 13, dos. 39/1959, f.41, 44-46)

* Fragmentul lipsă cuprinde caracterizarea redactorilor de la „Făclia”.

Sfatul Popular al Raionului Luduș-Cluj
Secția Învățământ și Cultură

NOTĂ INFORMATIVĂ

Asupra predării limbii române la școlile maghiare din raionul Luduș

Referitor la ordinul dv. nr. 5790/829 din februarie 1959, prin care ne cereți o dare de seamă în legătură cu predarea lb. române în școlile maghiare, raportăm următoarele:

Întrucât studiul limbii române alături de celelalte materii – în școlile cu limba de predare maghiară – este unul din obiectele principale, secția învățământ și cultură are ca obiectiv principal controlul și îndrumarea de către metodiști și inspectorul de specialitate a modului cum se realizează predarea lb. române în unitățile noastre școlare.

Din inspecțiile noastre pe teren, din notele informative ale metodiștilor care au îndrumat predarea limbii române la școlile maghiare în clasele II-VII, din activitatea cadrelor didactice maghiare, cercurile pedagogice, am constatat că, privind în general, lb. română la școlile maghiare se predă în condiții bune iar rezultatele pe care le avem în raionul nostru în această privință sunt satisfăcătoare.

Astfel, cunoștințele pe care le au elevii maghiari la lb. română sunt în general corespunzătoare cerințelor programei de învățământ. Sunt școli în care a existat o preocupare mai mare din partea învățătorilor și profesorilor la lb. română pentru predarea lb. române – astfel că rezultatele obținute sunt bune și foarte bune.

La clasele I-IV, pentru ca însușirea lb. române să se facă în mod temeinic și pe baze științifice, multe din cadrele didactice – învățători la clasele I-IV –, cum sunt tov. Neff Olga, Major Ileana – Luduș, Major Ileana – Bogata, Beres Elisabeta – Cipău, Kristaly Ștefan – Luduș Gară și Szöcs Iosif de la școala de 4 ani Cuci – fundamentează studierea și predarea lb. române pe cunoașterea prealabilă a lb. materne. Aceste cadre maghiare au rezultate la clase foarte bune – cunoștințele temeinice pe care le au elevii sunt un reflex al muncii calitative depusă la catedră. Învățătorii maghiari bine pregătiți au avut grijă chiar pentru planificarea calendaristică făcută din timp, încât predarea limbii materne și a limbii române să se facă în strânsă legătură și pe baza respectării principiilor metodice – cunoștințele de limba română fiind totdeauna fundamentate pe cele de lb. maternă.

La multe din școlile noastre se urmărește ca elevii să dobândească până la terminarea primelor 4 clase elementare un vocabular de cuvinte românești și să-și însușească categoriile gramaticale de bază necesare pentru o conversație simplă în lb. română, să le dea posibilitate să exprime în românește fapte din viața de toate zilele, precum și însușirea deprinderilor de citire și scriere corectă în lb. română.

Pe lângă rezultatele frumoase pe care le avem în raion – și pe care unele din ele vi le-am arătat – mai avem școli maghiare în care predarea lb. române lasă de dorit.

Astfel, sunt școli maghiare unde învățătorii nu respectă metodică predării lb. române, nefolosind imaginile și tablourile care se găsesc la începutul manualului (cl. a II-a) necesare pentru predarea celor 25 de lecții introductive pentru dezvoltarea vorbirii înainte de predarea alfabetului. Exemple de asemenea învățători sunt: Ferenczi Márta de la Ogra, Nemes Elisabeta – Ogra, Hanghel Rozalia de la Luduș-Gară, care nu dau nici o importanță suficientă predării lb. române. Elevii lor

au un vocabular sărac, se exprimă greoi, necunoscând probleme de gramatică, povestesc greoi, citesc și scriu de asemenea prost.

Multe din cadrele didactice nu cunosc bine limba română, nu pronunță corect cuvintele și nu fac acordurile gramaticale corect și din această cauză nici elevii lor nu fac altfel, ci pronunță defectuos ca și dascălii lor. Sunt școli maghiare unde lb. română se predă în mod formal, existând doar în orar ora de lb. română – dar asistând la o oră de lb. română, nu-ți poți da seama dacă e vorba de limba română sau maghiară. Așa se întâmplă la Dileul Vechi, unde predă tov. Todor Ildico, care nu știe deloc românește, așa se întâmplă cu elevii de la Beșineu, Dileul Nou, care nu știu „o boabă” românește, deși fac 3 ani de lb. română.

La clasele V-VIII situația se prezintă mai bine decât la clasele II-IV. În raionul nostru există numai 5 școli de 7 ani cu limba de predare maghiară la care predau lb. română cadre necalificate, fiind învățători. Deși învățători, tov. respectivi datorită experienței pe care o au (8-10 ani) în predarea lb. române, posedă cunoștințele necesare pentru a obține la catedră rezultate bune.

În privința manualelor am putea spune că ele corespund și apreciem că școlile au fost aprovizionate din timp cu ele. În predarea lb. române la școlile maghiare, profesorii noștri respectă programa școlară și predau cunoștințele după metodele cunoscute – directă, comparativă și mixtă.

Propuneri

Având în vedere importanța predării lb. române pentru toate minoritățile naționale și pentru înlăturarea lipsurilor semnalate de noi, facem următoarele propuneri:

1. Să se tipărească cât mai multe tablouri sinoptice (așa cum sunt cele pentru limba rusă) necesare pentru clasele I și II.

2. Să se editeze o metodică a predării lb. române în școlile maghiare.

3. Să se mărească numărul de ore de lb. română la clasele V-VII iar manualele să cuprindă și noțiuni de teorie literară.

4. Să se aprovizioneze bibliotecile școlilor maghiare și cu cărți de literatură română.

5. Să se editeze un număr mare de dicționare maghiaro-române și româno-maghiare, cu un număr de circa 8000-10.000 cuvinte, cele mai uzuale, necesare atât pentru copiii români, cât și pentru cei maghiari – și uneori pentru cadrele didactice și române, și maghiare.

6. La cursurile de perfecționare, la cercurile pedagogice și la consfătuirile cadrelor didactice, să se pună accent mai mare pe problema predării lb. române la școlile maghiare.

*

În afară de îndrumările date de inspectorul maghiar și metodistii respectivi, în cadrul inspecțiilor pe teren și la cercul pedagogic, Secția învățământ nu a luat alte măsuri în vederea îmbunătățirii predării lb. române la școlile maghiare.

Cerem insistent ca dv. să veniți în sprijinul nostru prin aplicarea în practică a *propunerilor făcute de noi*.

Șeful Secției
[indescifrabil]

Inspector
[indescifrabil]

(Arh.St.Cluj, Sfatul Popular al Regiunii Cluj. Secția învățământ și cultură, dos. 7/1959, f.110-112)

Sfatul Popular al Raionului Cluj
 Secția învățământ și cultură
 Nr. 1401/223/20 februarie 1959

Către Sfatul Popular al Regiunii Cluj
 Secția de învățământ și cultură

La ordinul d-voastră nr. 5790/829 cu privire la îmbunătățirea predării limbii române în școlile cu limbă de predare a naționalităților conlocuitoare, vă raportăm următoarele:

În cadrul raionului avem școli ale naționalităților conlocuitoare numai cu limba de predare maghiară, deci în raport ne vom referi la predarea limbii române în școlile maghiare.

1. Nivelul de asimilare a cunoștințelor.

Cls. II-IV. Nivelul de asimilare a cunoștințelor din partea elevilor nu la toate școlile este același. La școlile din satele cu populație mixtă (români, maghiari), nivelul de asimilare a cunoștințelor este cu mult mai bun ca cel de la școlile din satele cu populație maghiară. De aici reiese că în tratarea acestor probleme trebuie să facem o deosebire chiar în cadrul școlilor cu limbă de predare maghiară.

La școlile din satele mixte putem să spunem că nivelul de cunoștințe al elevilor în general depășește chiar prevederile programelor. La aceste școli, dezvoltarea limbii, care este un capitol în studiul limbii române, nu este o greutate pentru învățători și nici pentru elevi. Sunt cazuri când chiar elevii depășesc nivelul învățământului prin faptul că au un vocabular mai dezvoltat, au o pronunțare corectă și [deprinderea] de a forma propoziții. Elevii citesc corect, curgător, cu deplină înțelegere a celor citite și expresiv. Pronunță corect cuvinte românești. De asemenea, scrierea elevilor este bună, alcătuiesc cu ușurință compuneri libere, ușoare, conform prevederilor programului.

Noțiunile de gramatică prevăzute în program sunt însușite, de asemenea și regulile privitoare la ortografie. Nu constituie o greutate nici formele gramaticale, care diferă de cele din limba maternă, ca exemplu: articolul hotărât, pronumele demonstrativ, forma reflexivă a verbelor etc. În concluzie, putem spune că la școlile cu limba de predare maghiară din satele cu populație mixtă nivelul de cunoștințe al elevilor corespunde cu cerințele prevăzute în programele pentru predarea limbii române. Greutăți sunt acolo unde învățătorii nu cunosc limba, însă acestea sunt într-un număr mic.

Nu așa se prezintă situația la școlile din satele cu populație maghiară, unde nivelul de cunoștințe al elevilor lasă de dorit, în special în cazurile unde nici învățătorii nu cunosc limba română. La aceste școli în general nu se îndeplinesc prevederile programelor. În dezvoltarea vorbirii elevii au greutăți. Nu însușesc numărul de cuvinte prevăzut de cel din program. Așa de exemplu, în cl. a II-a, nu însușesc 200 de cuvinte românești, aceasta se reflectă și asupra însușirii celor 300-400 de cuvinte noi la cl. a III-a și 400-500 cuvinte noi la clasa a IV-a. Conform programului, un elev care termină IV clase elementare ar trebui să cunoască din fondul principal lexical român cca. 1000-1100 cuvinte. Acest lucru nu se realizează în ge-

neral. Nerealizarea acestui nivel de cunoștințe este cauzat și [datorită] faptului că nu toți propunătorii cunosc ei însuși fondul principal lexical al limbii române.

Nu se realizează în general pronunțarea corectă a limbii, deprinderea de a construi corect o propoziție în limba română. Elevii nu citesc cu deplină înțelegere textele, de unde reiese și situația nivelului slab gramatical. Deși se cunosc noțiunile și termenii gramaticali prevăzuți în program de către elevi, dar la aplicarea acestora se întâmpină greutăți. La o analiză morfologică și sintactică se descurcă greoi.

În ceea ce privește obișnuirea elevilor cu conversațiile uzuale, rezultatele sunt satisfăcătoare la majoritatea școlilor, chiar bune, deoarece se pune un accent deosebit din partea învățătorilor pe conversații.

Compunerile scrise ale elevilor la majoritatea școlilor sunt mai slabe, acest lucru rezultă și din faptul că elevii cunosc un număr mic de cuvinte din fondul principal lexical al limbii române. Nu au deprinderea de a construi corect o propoziție în limba română și în special nu sunt în stare să folosească formele gramaticale corespunzătoare.

La cls. V-VII situația se prezintă aproape ca și la clasele I-IV, totuși realizările sunt mai mari, deoarece profesorii care predau limba română cunosc limba, au experiență în muncă, însă la școlile din satele cu populație maghiară elevii promovându-se în clasa a V-a și neavând cunoștințele prevăzute în programele pentru cl. I-IV nu se poate continua de a se îmbunătăți cunoștințele cu cele prevăzute în programele clasei a V-a. Profesorul trebuie să îmbunătățească cunoștințele și numai după aceasta să treacă la predarea celor prevăzute în program.

La cls. a VII-a manualul elevilor este greoi. În unele lecturi sunt folosite cuvinte dialectale sau exprimări din alte regiuni ale țării și pe care elevii nici nu le aud în convorbirile de zi cu zi și nici nu le folosesc.

Gramatica la cls. V-VII este prea pretențioasă la elevi, ar fi cu mult mai eficace ca la aceste clase să nu pună o bază temeinică la elementele principale din gramatică. Să meditez în general asupra noțiunilor gramaticale cuprinse în programul clasei a IV-a.

Dacă sunt greutăți în ceea ce privește predarea limbii române la cls. V-VII și că rezultatele nu sunt așa bune se datorează faptului că în cadrul raionului nu avem nici un profesor de specialitate. În majoritatea cazurilor predau învățători la aceste clase care cunosc limba română sau profesori de altă specialitate.

La clasele I-IV nu avem învățători necalificați, iar cei calificați în medie de 40% cunosc bine limba română, deci ca atare nu este asigurată în general predarea limbii române în cls. I-IV.

Acțiuni speciale din partea secțiunii, pentru a ajuta cadrele didactice care predau lb. română, nu au fost întreprinse. Un număr mare de cadre didactice au urmat în anii trecuți cursurile de vară organizate în scopul dezvoltării, însușirii limbii române din partea acestora. Rezultatele cursurilor s-au simțit prin faptul că s-a îmbunătățit totuși nivelul de predare a lb. române.

Măsurile preconizate a se lua pe plan raional pentru îmbunătățirea continuă a predării limbii române în școlile cu limba de predare maghiară sunt cele folosite și în prezent: ajutorul dat din partea inspectorilor din colectivul secției și ajutorul dat din partea metodiștilor voluntari.

Propuneri

1. Să se organizeze cursuri în perioada de vară pentru învățători, cu două cicluri: pentru începători și pentru cei care cunosc într-o măsură oarecare limba română.

2. Pentru profesorii care predau la clasele V-VII și nu au specialitatea lb. română, dar cunosc lb. română, să se organizeze un curs de calificare cu o durată mai scurtă ca la facultate.

3. Programele pentru predarea lb. române în școlile cu limba de predare maghiară să fie analizate temeinic, în special cea de la clasele V-VII, și reduse la nivelul celor din clasele I-IV, bazată în special pe conversații, lecturi ușoare.

4. Să fie introdusă predarea limbii române în cl. I, bazată numai pe conversații ușoare, după tablouri și într-un volum mic de cunoștințe.

Șeful Secției Înv. și Cult.
Suciu Ovidiu

Insp. Met. Cult.
Orban Martin

(Arh.St.Cluj, Sfatul Popular al Regiunii Cluj. Secția învățământ și cultură, dos. 7/1959, f.293-296)

69

PROCES-VERBAL

luat în ședința de marți, 3 martie 1959, la Teatrul Maghiar Cluj[1]

Prezenți: cadrele didactice și studenții Facultăților de științe naturale-geografie și matematică-fizică de la Universitățile „V. Babeș” și „Bolyai”, și cadrele didactice și studenții Institutului „I. Andreescu” din Cluj.

Prezidiul: 1. Joja Athanasie, ministrul Învățământului și Culturii[2]; 2. Tompa Ștefan, secretar regional PMR Cluj; 3. Iliescu Ion, președinte al Comitetului Executiv UASR[3]; 4. Degan Vasile, secretar al Comitetului UTM „V. Babeș”; 5. Topan Vasile, secretar al Comitetului PMR „V. Babeș”; 6. Melegh Francisc, secretar al Comitetului PMR „Bolyai”; 7. Daicoviciu Constantin[4], rector Universitatea „V. Babeș”; 8. Takács Ludovic, rector Universitatea „Bolyai”; 9. Vandici Leontin, muncitor CFR; 10. Regöczi Vasile, muncitor „Unirea”; 11. Tóth Alexandru, decan „Bolyai”; 12. Marincaș Valeria, decan „Babeș”[5]; 13. Vezentan Nicolae, lector „Babeș”; 14. Péterfy Ștefan, prof. „Bolyai”; 15. Toma Olivia, studentă an IV, președinte UAS „Babeș”; 16. Lászlóffy Pál, student an III, matematică, „Bolyai”; 17. Sipos Ádám, student an II, geografie, „Bolyai”; 18. Chirilă Constantin, student an IV, matematică-fizică, „Babeș”; 19. Rațiu Onoriu, lector, președinte UAS, „Babeș”; 20. Irime Elena, studentă an III, matematică-fizică, „Babeș”; 21. Ágoston Zoltán, student an II matematică, „Bolyai”; 22. Moldovan Elena, lector matematică, „Babeș”; 23. Moldvai Mihai, student, an I științe naturale, „Bolyai”; 24. Nagy Lajos, decan, „Bolyai”[6]; 25. Daniel Popescu, rector Institutul „I. Andreescu”; 26. Patantanyus Carol, secretar OB PMR, Institutul „I. Andreescu”[7]; 27. Ciupe Aurel, profesor Institutul „I. Andreescu”[8]; 28. Mihălescu Ion, student, Institutul „I. Andreescu”; 29. Szilágyi Béla, student, Institutul „I. Andreescu”; 30. Fekete Margareta, studentă, Institutul „I. Andreescu”.

Tov. Degan Vasile dă citire referatului Comitetului UTM al Universității „V. Babeș”, anexat. Sala în picioare, aplaudă cu mult entuziasm, scandând: „Trăiască RPR, scumpa noastră patrie”; „Trăiască tov. Gh. Gheorghiu-Dej”; „Trăiască înfrățirea poporului român cu naționalitățile conlocuitoare”; „Trăiască PMR, trăiască UAS”. Are loc o pauză de 10 minute, cu care ocazie se cere ca cei care doresc să ia cu-

vântul să depună pe masa prezidiului un bilet cuprinzând numele și funcția sa, în care ordine vor lua parte la discuții. După pauză iau cuvântul următorii tovarăși:

1. Coman Nicolae, student anul IV, Facultatea de științe naturale, Universitatea „V. Babeș”:

„Momentul prelucrării documentelor conferinței a II-a pe țară a Asociațiilor Studențești în mijlocul studenților din facultatea noastră a fost un prilej solemn de analiză a conținutului muncii noastre politice și ideologice. Conferința a dezbătut probleme esențiale privind munca și activitatea din instituturile de învățământ superior. În cele ce urmează aş vrea să prezint unele aspecte din munca și viața studenților din facultatea noastră.

Astăzi, noi, studenții, avem o viață pe care și-o închipuiau doar fiii poporului muncitor în timpul regimului burghezo-moșieresc. A fost creată o largă bază materială necesară dezvoltării învățământului, a activității artistice și muncii culturale de masă – a spus tov. Gh. Gheorghiu-Dej în cuvântarea sa la Conferința a II-a UASR. Au fost reamenajate și construite zeci de localuri pentru învățământul superior și numeroase laboratoare. În facultatea noastră 377 de studenți au burse, ceea ce reprezintă aproape 60% din numărul studenților, iar 60% din numărul studenților iau masa la cantinele studențești, 50% din studenții noștri locuind azi în cămine noi, spațioase și cu tot confortul.

Mulțumim din inimă clasei muncitoare, mulțumim din inimă partidului pentru condițiile create. Noi vom munci din răspuțeri, ne vom însuși cu sârguință ideologia marxist-leninistă și cuceririle științei, pentru a deveni cadre bine pregătite, necesare construirii socialismului în scumpa noastră parte, Republica Populară Română. (Sala în picioare, aplauze).

În munca de construire a socialismului participă întregul popor muncitor – spune în continuare vorbitorul – și pentru a ne crea o viață fericită nu se pune problema de ești român, maghiar, german, evreu sau de altă naționalitate, ci fiecare își dă contribuția sa în uzine, în mine, pe ogoare, în laboratoare. Studenții facultății noastre au primit cu bucurie și entuziasm hotărârile luate de Conferința a II-a UASR[9] și de către Comitetul Regional de Partid Cluj, de a unifica organizațiile de partid, UTM și asociațiile studențești ale celor două universități, și-și exprimă hotărârea lor de a munci cu și mai mult elan în noua formă organizatorică. Noi, studenții români, maghiari, germani și celelalte naționalități trebuie să trăim împreună.

În noul nostru cămin, Căminul „A”, trăim în bună înțelegere studenți de diferite naționalități. Împreună învățăm, împreună ne organizăm viața noastră în cămin, împreună ne petrecem timpul liber prin diferite activități culturale, împreună păstrăm ceea ce partidul și guvernul ne-au pus la dispoziție. În multe camere stau împreună studenți de la Universitatea „V. Babeș” cu studenți de la Universitatea „Bolyai”. Organizându-și împreună viața lor în comun, între ei s-au legat prietenii strânse, învățând unii de la alții, ajutându-se reciproc. Câteva exemple sunt concludente. Astfel: între Cziprisz Emese, Cristea Vasile, Szikszai I., locatari ai aceleiași camere, s-au legat relații strânse de prietenie. Cristea V. cunoaște acum limba maghiară, iar Szikszai Iosif și Cziprisz E. cunosc mult mai bine limba română. „Noi, studenții maghiari, suntem foarte bucuroși că locuim împreună cu studenții români”, a spus tov. Király Ferenc. „Astfel, noi am învățat bine românește, putând deveni profesori bine pregătiți”. Studenții facultății noastre vor fi foarte bucuroși să locuiască împreună, să muncească împreună cu studenții fa-

cultății de științe naturale ai Universității „Bolyai”, convinși fiind că vom avea foarte multe de învățat unii de la alții.

Am primit cu deosebită bucurie propunerea tov. decan Marinceș Valeria, de a face împreună practica de teren și de producție. Și am dori ca chiar în acest an, studenții ambelor facultăți să participe împreună la munca științifică din cadrul cercurilor studentești, iar la sfârșitul anului, împreună cu studenții maghiari și sub conducerea cadrelor didactice de la facultățile de științe naturale ale celor două universități, să efectuăm împreună practica de teren și de producție.

Trăim o viață nouă, a spus mai departe vorbitorul. În țara noastră poporul e stăpân. Poporul, sub conducerea partidului, construiește socialismul și în drumul vieții noastre noi nu vom permite să ne stea în cale cei ce vor să zdruncine unitatea oamenilor muncii, infiltrând teoriile otrăvite ale naționalismului burghez, această armă odioasă a imperialiștilor, care-ar dori din nou să ne subjuge țara. Vom fi vigilenți și vom demasca fără cruțare orice formă a naționalismului, orișicând și sub orice formă s-ar ivi el.

Uniți într-un colectiv larg, înarmați cu ideologie marxist-leninistă, sub conducerea partidului, vom putea mai ușor și mai repede să realizăm construirea socialismului în scumpa noastră patrie, Republica Populară Română. (Sala în picioare, strigate de: „Trăiască RPR”, „Trăiască PMR”, „Trăiască Gh. Gheorghiu-Dej”).

2. Iambor Elisabeta, studentă Universitatea „Bolyai”.

Începe prin a arăta că a studiat documentele Conferinței a II-a pe țară a UASR și din rapoartele prezentate s-au desemnat principalele sarcini ce stau în fața asociației și a studențimii noastre. Între alte probleme s-a discutat și aceea a cercurilor științifice studentești, în legătură cu care face remarca că nu întotdeauna au existat tematici bine alese, care să fi dus la rezultate deosebite, lipsind uneori aprofundarea problemelor privitoare la activitatea cercurilor studentești.

În ce privește practica, situația este satisfăcătoare la majoritatea cercurilor. Numește unele cercuri cu activitate satisfăcătoare, printre care cercul de astronomie, de pedagogie, arătând că nu aceeași este situația la cercul de fizică teoretică, la care nici un student nu s-a prezentat în acest an. În ce privește temele, acestea nu sunt suficient de variate. Cercurile științifice aprofundează cunoștințele ideologice și legătura cu problemele de specialitate. Tezele dialecticii s-au învățat la cursul de materialism dialectic. Dorește ca în cursurile ideologice acestea să fie mai legate de specialitate, în matematică și fizică. Ca o lipsă generală a cercurilor, consideră faptul că nu au avut legături permanente cu cercurile științifice din cadrul Universității „V. Babeș”, dar prin unificarea celor două universități din Cluj și cercurile științifice își vor intensifica munca și rezultatele vor fi mai bune în viitor.

3. Borcea Mircea, student, Universitatea „Victor Babeș”.

Începe prin a arăta că, din problemele ridicate și discutate cu ocazia conferinței a II-a pe țară a UASR, a aprofundat două probleme, și anume: educația comunistă a tineretului și învățătura marxistă, și unele aspecte ale problemei naționale.

Insistă asupra educației comuniste a tineretului, deci și a studențimii, construirea socialismului fiind legată de cunoașterea legilor de dezvoltare a societății, de participarea la viața activă a societății. Sunt rămășițe ideologice burgheze, apolitismul manifestat de unii studenți fiind o urmare a acesteia. Afirmă că aceasta este o atitudine cu totul greșită, referindu-se la afirmația lui Lenin că nu poți trăi în societate și să fii liber de ea, trebuind până la urmă să te asociezi la una din clasele societății. Fiecare om al muncii trebuie să se situeze și să se asocieze poziției clasei muncitoare.

În facultatea sa funcționează 3 cicluri de învățământ politic, participând majoritatea studenților. Există însă și o minoritate indiferentă și delăsătoare, ex. Danciu Maria, Mitrovici, Bordea, a căror comportare a atras luarea de măsuri contra lor. Sau alt exemplu, Urs Viorel, anul I, care a manifestat atitudini huliganice, iar în sesiunea de examene nu a luat nici unul. Scoate în evidență faptul că studenții slab sau greșit orientați din punct de vedere ideologic nu reușesc să aibă rezultate bune nici pe linie profesională, însușirea învățaturii marxist-leniniste fiind un ajutor deosebit de prețios în atingerea culmilor luminoase ale științei. Crede că o cauză a neînsușirii de unii studenți a învățaturii marxist-leniniste este legată și de unele manifestări naționalist-șovine. Clasa burgheză a dus și încearcă să ducă încă o luptă națională de clasă, care a constituit sprijinul organizațiilor fasciste, cuziste, Garda de Fier și permițând organizarea reacțiunii minorităților naționale.

PMR asigură deplină libertate între naționalități, pe baza relațiilor de prietenie. Muncitorii țării noastre, indiferent de naționalitate, luptă pentru realizarea țelului comun, construirea socialismului. A fost pe un șantier, cu ocazia practicii în producție, din Reg. Autonomă Maghiară, unde a constatat că munca a unit pe toți muncitorii, indiferent de naționalitate. Să nu uităm însă că în perioada actuală problema națională este arma ideologiei burgheze și a imperialismului. Sprijinindu-se pe aceasta, elementele capitaliste dezvoltă neîncrederea reciprocă între naționalități, pentru abaterea lor de la scopul principal, construirea socialismului. Dă ca exemplu de rod al otrăvii naționaliste manifestările unor studenți cu ocazia zilei de 24 ianuarie, având și la facultate un caz asemănător, care a fost înlăturat. Ca și muncitorii din fabrici și uzine, din mine, și studențimea să se unească în procesul de instruire, să folosească în comun utilajul, pentru a ajunge la realizări mai bune, îndeplinind cu cinste sarcinile și înfrății pe uriașul șantier al Republicii Populare Române. (Aplauze).

4. Grumaz Vasile, student anul V textile, Institutul „I. Andreescu”.

Începe prin a arăta că cuvântarea tov. Gh. Gheorghiu-Dej la deschiderea lucrărilor Conferinței a II-a a studenților pe țară, a constituit un îndreptar prețios în activitatea de viitor a organizațiilor de partid, de UTM, a Asociațiilor studenților, precum și a conducerilor tuturor institutelor de învățământ superior. Partidul nostru a manifestat în tot timpul activității sale o deosebită grijă față de UTM, credincioasă partidului, care a luat parte activă la mărețele prefaceri economice și culturale ce au loc în regimul nostru de democrație populară. Amintește eroicele acte ale brigazilor tineretului de pe șantierele Bumbesti-Livezeni, Salva-Vișeu, hidrocentrala „V.I. Lenin” de la Bicaz, șantierele hunedorene și altele, pe care o parte din studenții institutului le-au cunoscut în cadrul practicii de vară 1958. UTM-ul și-a adus contribuția și la educarea tinerilor intelectuali ieșiți din rândul oamenilor muncii.

Urmare hotărârilor Biroului Politic al CC al PMR, sub conducerea organizațiilor de partid și îndrumarea organelor superioare UTM, organizațiile de UTM și Asociația studențească și-au adus contribuția lor la îndeplinirea acestor hotărâri. În anul universitar trecut s-au înregistrat succese în toate domeniile de activitate, s-a îmbunătățit disciplina, cum și atitudinea în viața extrauniversitară. Amintește dezvoltarea inițiativei în cadrul UTM, care a dus la rezultate pozitive în popularizarea artei desfășurată în cadrul Institutului, în rândul oamenilor muncii, a studenților și a militarilor, prin organizări de expoziții, dovedindu-se cu aceste ocazii că studenții, în marea lor majoritate, își iubesc meseria și garantează acest fapt că ei pot deveni artiști cetățeni ai patriei noastre, punându-și întreaga lor ca-

pacitate de muncă creatoare în slujba poporului nostru muncitor condus de partid, care îi prețuiește și așteaptă de la ei lucruri mari. Fără îndoială, aceste rezultate se datoresc muncii desfășurate de cadrele didactice, organizația de partid, organizația UTM din institutul nostru.

Organizația UTM și Asociația Studenților au acordat o mai mare atenție educării ideologice a studenților, dar mai are și lipsuri, între care importantă este aceea că nu a reușit încă să mobilizeze pe toți studenții să simtă marile transformări ce au loc zi de zi în țara noastră scumpă. Grave deficiențe constau în atitudinea unor studenți față de însușirea învățămintelor creatoare marxist-leniniste, față de problemele politice actuale pe care unii adeseori le ignorează sub paravanul zisei munci specifice și a lipsei de timp pentru pregătirea politică și ideologică. Aceste manifestări au dus până acolo încât unii studenți, la prelucrarea documentelor de partid din 9-13 iunie[10], să aibă o atitudine nejustă, ca Szakács Béla, care în timpul ședinței de prelucrare a pus în circulație unele bilețele care au sustras atenția unor studenți de la importante probleme, iar Nánási Levente a avut o atitudine împăciuitoare, căutând să camufleze pe autorul acestor bilete prin nedemascare. Nu mai prejos este și atitudinea lui Spătaru Mircea, care a refuzat o importantă sarcină tresată de organizația UTM. Aceste elemente au fost excluse din rândurile noastre. Subaprecierea cunoștințelor politice și ideologice a dovedit-o și Kolumbán Árpád, în convorbirea avută cu tov. Marian Pavel, secretarul Comitetului Orășenesc UTM și cu tov. Voiculescu de la CC UTM. Crede că mai sunt astfel de elemente, pe care n-au reușit încă să le descopere, dar pe care sigur le vor descoperi.

Pál Lajos a avut o atitudine cu totul dușmănoasă, naționalist-șovină față de regimul nostru democrat-popular, când în timpul evenimentelor contrarevoluționare din RP Ungară a manifestat simpatie față de aceste evenimente, multiplicând și difuzând poezii ale scriitorilor reacționari în rândurile studenților de la Univ. „Bolyai”. Chiar înainte de descoperirea acestor fapte, organizația noastră UTM l-a exclus pentru neîndeplinirea unor sarcini ce i s-au trasat în toamna anului 1956.

În anul curent școlar, organizația de bază PMR și UTM au descoperit elemente care s-au strecurat în rândurile studenților, fii ai oamenilor muncii, pe bază de acte false. Cităm cazul lui Nagy Enikő, fostă membră a unei organizații contrarevoluționare, al lui Varga Ecaterina, care timp de doi ani a stat în institutul nostru, intenționând să-l termine, beneficiind de falsă calitate de fiică de muncitor, când în realitate era fiică de fabricant și moșier, având cea mai mare fabrică de mucava din Cluj, și al lui Fărcaș Zoe, care nu și-a completat fișa personală cu date exacte. Aceste elemente au fost înlăturate din institut. Datoria organizației UTM, sub conducerea organizației de bază PMR, este de a descoperi astfel de elemente și a le înlătura din mijlocul nostru.

O importantă sarcină – spune mai departe vorbitorul – revine cadrelor didactice, de a educa tineretul în spiritul învățaturii marxist-leniniste. Procesul complex al pregătirii tinerei generații de intelectuali implică în mod necesar atât însușirea profundă și temeinică a cunoștințelor profesionale, cât și a unei concepții înaintate despre natură și societate, care cere o temeinică pregătire ideologică și politică. Artistul zilelor noastre nu se poate limita la viziunea îngustă a propriei sale specialități, el trebuie să-și însușească învățătura marxist-leninistă, unica bază științifică care ajută la înțelegerea conținutului vieții. Astfel, în institutul nostru s-a resimțit ajutorul org. de bază PMR și UTM în ceea ce privește organizarea și desfășurarea informărilor politice săptămânale, ce au loc în ateliere pe an de studii.

Una din problemele cele mai importante în munca de educare comunistă a studenților, în special în centrul nostru universitar, o constituie educația internaționalistă în spiritul de frăție de nezdruccinat dintre poporul român și minoritățile conlocuitoare. Lupta consecventă împotriva oricărei manifestări a naționalismului burghez, ori de unde ar veni, o vom combate cu toată hotărârea. Un rol deosebit în adâncirea înfrățirii poporului român cu minoritățile conlocuitoare îi revine școlii. La institutul nostru s-au dezvoltat într-o oarecare măsură colaborarea și studierea împreună a studenților români, maghiari, germani și alții într-o singură clasă și sub conducerea aceluiași profesor la cursurile practice, ca de ex. secțiile de textile și grafică. Însă n-am reușit la secțiile de pictură și sculptură, deși lucrează studenții români și maghiari în aceeași clădire, ca studenții români și maghiari ai aceluiași an să lucreze în același atelier. Organizația UTM și Asociația studențească pune întrebarea, dacă nu s-ar putea realiza aceeași formă de colaborare în învățământ ca și la secțiile amintite. Bogata experiență a cadrelor unite, cunoașterea reciprocă a studenților români și ai minorităților naționale, justifică absolut aceste unificări. Suntem siguri că exemplul acesta va da rezultate frumoase la unificarea celor două universități „Babeș” și „Bolyai”. Din experiența mea de fost miner, pot să împărtășesc tuturor colegilor că în mediul minieresc de la Baia Mare am lucrat cot la cot în deplină armonie muncitorul român și cel maghiar, muncind cu aceeași râvnă pentru scopul comun, mărirea producției pentru construirea socialismului cât mai repede în patria noastră comună, RPR. (Aplauze).

Amintește sarcinile de mare răspundere, care stau în fața organizației de tineret și Asociațiilor Studențești, îndrumarea și controlul studențimii în vederea asigurării unui înalt nivel ideologic și științific, acordarea atenției deosebite formării de brigăzi de muncă patriotică, ajungându-se să dispară concepțiile de „domnișori și domnișoare” la unii studenți de la muzică sau plastică, afirmând că-și strică degetația sau performanța prin câteva ore de muncă voluntară. Suntem cu toții tineri și nu putem rămâne indiferenți față de marile realizări și transformări socialiste ale patriei noastre. În cadrul institutului activează unele brigăzi, cum sunt cele ce lucrează la decorurile pieselor de teatru în cadrul casei de cultură studențească, cum este *Tânăra gardă* și *Student în anul III*, care vor fi puse în curând în scenă, cu toate că institutul nu are secție de scenografie.

În prezent, preocupările studenților institutului sunt legate de cel de-al III-lea festival republican din Cluj, prilej de trecere în revistă, cu care ocazie se va putea afirma talentul în slujba realismului socialist, în slujba oamenilor muncii din țara noastră dragă.

5. [Neidentificat]

Începe prin a arăta că ținerea conferinței a II-a a Asociațiilor studențești pe țară a constituit un mare eveniment, discuțiile și propunerile făcute influențând asupra muncii depuse de studențime, analiza muncii profesionale arătând lipsurile și metodele de înlăturare.

Subliniază că sarcinile organizațiilor UTM în educarea tineretului pentru însușirea teoriei marxist-leniniste și aplicarea internaționalismului proletar sunt mari și de o importantă însemnătate. Se referă la educația politică și pregătirea studenților pentru activitatea de după studii și legătura ținută cu studenții de la Universitatea „Babeș”, în cadrul organizației UTM, facultatea matematică „Bolyai”. Din cele patru forme de învățământ politic, informațiile politice lunare, adunările generale UTM și forme permanente, bune rezultate a dat informația politică lunară, având o participare activă, ținută la nivelul anilor de studii, discuțiile pur-

tate fiind vii. Învățământul politic nu a dat rezultate bune, studenții necontribuind la discuții. În adunările generale UTM s-au ținut conferințe, de ex. problemele materialismului dialectic în matematicile superioare, evidențiindu-se importanța cunoașterii și aplicării materialismului dialectic în problemele științei. Au avut sprijin din partea OB UTM și cadrelor didactice. Menționează că s-a ținut legătura cu profesorii absolvenți activând în învățământul mediu, a căror corespondență se popularizează la gazeta de perete.

Din experiență, aceste forme și măsuri nu sunt suficiente. Cum au apărut problemele conferinței Asociațiilor, avem mult de îndeplinit pentru traducerea în viață a internaționalismului proletar. Între studenții aceluiași oraș trebuie să existe nu colaborare, ci înfrățire. Până acum nici colaborare nu a existat în mod permanent. Pentru aceasta a răspuns organizația UTM pe facultăți, nemobilizând studenții la o bună legătură cu studenții de la Universitatea „Babeș”. Niciodată UTM n-a organizat o ședință de comitet sau plenară comună. În viitor, în cadrul universității unice se va realiza o permanentă legătură.

Trebuie să luptăm, a spus vorbitorul, pentru înlăturarea oricărei manifestări naționalist-șovine. În unitatea noastră vom găsi forțe mai puternice pentru construirea socialismului în patria noastră. (Vii aplauze).

6. Toma Olivia, studentă Facultatea matematică-fizică, Univ. „Babeș”.

Scoate în evidență căldura și entuziasmul care a caracterizat cea de-a două conferință pe țară a UASR, ale cărei lucrări au fost urmărite cu viu interes. Citează cuvintele tov. președinte Ilescu: „Trăim vremuri în care se făurește primăvara omenirii. Cu fiecare treaptă urcată prin voința și munca neobosită a poporului pe drumul luminos al socialismului, pe care ne conduce partidul, în fața noastră se deschid noi și minunate perspective de muncă creatoare”, cuvinte care constituie un îndemn către toți tinerii țării noastre în opera măreață de construire a socialismului.

Beneficiind de condiții optime de învățătură, studențimea și-a dat interesul să facă față cu succes sarcinilor ce le revin. Dovadă sunt rezultatele obținute în sesiunea de examene. 88% din examene au fost promovate. Sunt și cazuri negative, de exemplu Rădulescu Aneta, anul IV. Sunt puțini la număr, dar totuși sunt, care au înțeles greșit regulamentul de examene, ex. tov. Ilea Ioan, Mailat Maria, Machedon C-tin. Sub toată critica s-a prezentat însă anul III fizică, numai 3 din 22 studenți promovând examenele. Explicația există în faptul că în această grupă au fost unele elemente înrăite, cu influență negativă, ex. Benea Constantin și Lupea. Printre altele, Benea a provocat scandal la una din întrunirile tovărășești la Casa de Cultură, atrăgându-i-se atenția a căutat să uzeze de forță.

Noi nu avem nevoie de asemenea elemente, ci, dimpotrivă, luptăm pentru stăpânirea lor. Hotărârea de exmatriculare a fost just apreciată de masa de studenți. Nu e de mirare că cei 3 studenți din grupă, care au promovat integral examenele, sunt fii de muncitori, singurii din grupă. Un exemplu concret reieșind justetea politicii partidului pentru îmbunătățirea compoziției sociale a studenților.

În continuare amintește rezultatele bune obținute de studenți în cadrul cercurilor științifice, urmărindu-se contribuția originală a studenților. Cercul de științe sociale constituie un ajutor prețios pentru însușirea unei concepții înaintate despre natură și societate. Numai înarmați cu o concepție despre lume și viață, justă, viitorii cercetători vor putea avea o viziune clară despre scopul viitoarei lor activități.

O problemă viu discutată și cu entuziasm primită a fost aceea a internaționalismului proletar. Ne-a bucurat mult propunerea Biroului Regional de Partid, care

prevedea unirea celor două universități prietene. Ne-am imaginat imediat o bogată și intensă activitate a cercurilor științifice comune, o bibliotecă mult mai vastă și laboratoare mai complete, înzestrate cu multe aparate, unde studenții români și maghiari își vor potoli setea de știință și cultură.

Muncind și învățând împreună, studenții români și maghiari trebuie să înțerească și mai mult frăția în lupta comună pentru victoria socialismului. Tinerețea e pe lângă muncă, veselie, bucurie și dragoste; deci locul de muncă legându-ne, vreau să ne lege aceleași bucurii. (Aplauze puternice)

7. Péterfy István, profesor Universitatea „Bolyai”, membru corespondent al Academiei RPR.

Referindu-se la lucrările celei de a doua conferințe pe țară a studenților, unde s-au analizat problemele și sarcinile ce stau în fața învățământului nostru superior, arată că sarcina principală este ca odată cu pregătirea teoretică a studenților să se asigure o legătură strânsă a procesului de învățământ cu practica, cu cerințele agriculturii și producției socialiste în plină dezvoltare. Din sarcina fundamentală arătată de tov. Gh. Gheorghiu-Dej rezultă necesitatea aprofundării diferitelor probleme ale marxism-leninismului.

A doua conferință, spune mai departe vorbitorul, arată importanța asigurării deplinei egalități în drepturi a minorităților naționale cu poporul român și înfrățirea celor ce muncesc pentru construirea socialismului în țara noastră. Școala este un mijloc important pentru înlăturarea tendințelor de învrăjpire și izolare națională, cum și de educare a tineretului în spiritul socialismului. Teza clasică a lui Lenin, importanța unirii naționalităților în domeniul învățământului, pregătirea cadrelor ducând la victorie în opera de construire a socialismului.

Potrivit învățaturii marxist-leniniste, în țara noastră se asigură învățământul de toate gradele în limba maternă a naționalităților conlocuitoare. Dar învățământul în limba maternă nu exclude colaborare strânsă în laboratoare, biblioteci etc. În conferință s-a analizat și această latură, s-au făcut propuneri concrete de studenți și profesori de la Universitățile „Babeș” și „Bolyai”, pentru crearea unui învățământ comun în Cluj, cu un corp didactic puternic, care să-și intensifice eforturile pentru a da patriei cadre cât mai bine pregătite.

Pe baza hotărârii Comitetului PMR Cluj se trece la realizarea unirii celor două universități. Din experiență proprie cunoaște importanța unei astfel de colaborări a studenților și profesorilor. În trecut exista asuprire națională, otrava naționalismului, pentru învrăjpirea naționalităților cu scopul de a le abate de la lupta comună. Rezultatele au fost nefaste și în rândul studențimii de atunci căzând victime ale fascismului. Cu 30 de ani în urmă eram student la vechea Universitate din Cluj. Atunci existau la facultatea de științe naturale și unele cadre progresiste, cu sentimente de prietenie față de minoritățile naționale. În săli de curs, laboratoare, a legat prietenii indisolubile, în cămine s-au înfrățit și mai mult, conviețuirea zilnică în comun având efect bun și după terminarea studiilor universitare, fiind numit asistent la aceeași universitate, rezolvând cu colegii români problemele comune, într-un climat de stimă și apreciere reciprocă.

Începând activitatea ca profesor universitar la Universitatea „Bolyai”, colaborează cu foștii prieteni și colegi de la „Babeș”. Colaborarea cu aceeași prietenie și armonie cu foști colegi de studii și stimați și iubiți prieteni de la Universitatea „Babeș” va continua și în cadrul învățământului universitar comun din Cluj, colaborare care a existat și în cadrul celor două universități separate. Pe lângă cursuri la Universitatea „Bolyai”, țin cursuri speciale la Universitatea „Babeș” în limba

română, la catedra de fizica plantelor și botanică, cum și sub alte forme. S-a organizat în comun secția de botanică a Societății de Științe Naturale și Geografie, Filiala Cluj, o realizare rodnică, evidențiată pe țară.

Colaborarea începută acum 30 de ani face posibil ca și astăzi să existe o strânsă colaborare științifică. Activitatea de cercetare este legată de condițiile materiale, în unele cazuri mai avantajoase la „Babeș”, în altele la „Bolyai”. Exemplu, Grădina Botanică și Ierbarul „Babeș”, unic pe țară, fără de care cadrele didactice și studenții de la „Bolyai” nu pot face o pregătire de specialitate la nivelul învățământului superior. Specialitatea cere deplasări și excursii pe teren, făcute în comun.

Am încercat, spune mai departe vorbitorul, să dau exemple de necesitățile și posibilitățile colaborării în problema învățământului superior. În cadrul învățământului din Cluj, corpul didactic unit în jurul partidului poate munci astfel ca școala noastră să contribuie în tot mai mare măsură la întărirea frăției între tinerii de naționalități diferite, la traiul lor în comun, desfășurându-și laolaltă activitatea. Sunt cu căldură pentru învățământ universitar comun, realizându-se un corp didactic puternic, unit, o studențime unită, care luptă pentru victoria socialismului în țara noastră. (Aplauze).

8. Blanche Teodor, student, anul IV, Facultatea matematică-fizică, Universitatea „Babeș”.

Ca delegat la lucrările conferinței pe țară a UASR, mi-am dat seama de complexitatea și de vitalitatea problemelor care s-au ridicat și s-au discutat la un înalt nivel politic, ideologic. S-au arătat greutățile, greșelile și insuccesele întâmpinate de asociații și felul de muncă în viitor pentru înlăturarea lor. O importanță covârșitoare pentru lucrările conferinței a avut-o cuvântarea tov. Gh. Gheorghiu-Dej, conferința căutând să dezbată, să analizeze și să rezolve problemele de care s-a lovit studențimea noastră în ultimul timp.

Problema constituind unul din focarele de discuție ale conferinței, a fost educația morală a tineretului studios. Consideră că un rol important îl au consiliile, Asociațiile Studențești din institute și facultăți, resoartele culturale din cadrul acestora, studiul repertoriilor, care trebuie să se orienteze cu precădere spre problemele actuale ale construirii socialismului. Aceași orientare trebuie s-o aibă brigăzile artistice și orice formațiune culturală, dansuri, cor, muzică ușoară, populară etc. Atenția trebuie îndreptată de asemenea asupra membrilor acestor formații, spectatorilor nefiindu-le indiferent ce se ascunde dincolo de personajul întruchipat de artistul amator sau chiar profesionist pe scenă, comportarea acestuia în viață întărind sau contrazicând idealurile propagate de el pe scenă, în cazuri negative contribuind în mod grav la știrbirea prestigiului formațiilor artistice de amatori ale studenților. Asemenea elemente trebuie nu numai scoase din cadrul formațiilor artistice, dar chiar din cadrul facultăților. Foarte bună a fost măsura luată contra stud. Benea, anul III, dedat la acte imorale, huliganice, incompatibile cu calitatea de student.

O altă problemă importantă și viu discutată a fost problema națională. Cu multă căldură au fost primite de către conferință propunerile conducerilor celor două universități din orașul nostru, cu privire la unificarea acestora într-o singură universitate, nouă, puternică, capabilă să facă față tuturor sarcinilor trasate de partid, acelea de a forma un intelectual nou, devotat cauzei construirii socialismului.

Studenții români și maghiari, călăuziți de documentele celei de a II-a conferințe UAS din RPR, înainte spre construirea socialismului în scumpa noastră patrie, Republica Populară Română. (Aplauze).

9. Kóblós Antal, student Universitatea „Bolyai”.

Salutul tinerilor studenți către tov. Gh. Gheorghiu-Dej și guvern, la conferința UAS, ne îndeamnă la luptă ca învățământul să fie legat de dezvoltarea economică și culturală a țării noastre, ne îndeamnă la îmbunătățirea conținutului învățământului superior, care prin grija partidului și poporului s-a dezvoltat mult în anii democrației populare, studenților asigurându-li-se condiții satisfăcătoare de învățământ și de trai, institutele superioare deschizându-și larg porțile fiilor de muncitori și de țărani muncitori, iar la baza învățământului stând materialismul dialectic, concepția justă despre natură și societate. S-au luat măsuri ca învățământul superior să fie apropiat de producție și problemele construirii socialismului, s-a introdus practica la institutele tehnice și la alte facultăți, o importanță deosebită prezentând și atragerea în învățământul superior seral și fără frecvență a tinerilor din producție. Buna pregătire a studenților este imposibilă fără însușirea ideologiei marxist-leniniste; este necesară ridicarea nivelului cursurilor și strângerea relațiilor între catedrele de științe reale și sociale.

În educarea social-politică a studenților un rol important au organizațiile UTM și de partid. La Facultatea de științe naturale-geografie „Bolyai” s-au înregistrat și realizări și lipsuri. Hotărârile Comitetului Central UTM și noile măsuri contribuie la îmbunătățirea muncii politice. La ciclul de conferințe politice s-a realizat o frecvență de 100% , dar o lipsă serioasă stă în faptul că nu se ia cuvântul la aceste conferințe. Aceeași lipsă de activizare există și la seminarul de științe sociale, unde studenții se pregătesc, dar nu se duc discuții decât la nivelul asistentului.

În comparație cu anii trecuți, combativitatea studenților a crescut. S-a descoperit un număr de studenți activând într-un cerc biblic, s-au respins cereri de înscriere în UTM, ca urmare a creșterii vigilenței. Avem misiunea de a lupta contra manifestărilor idealist-mistice. Arma burgheziei este naționalismul și șovinismul, prin care urmăresc învrăjbirea între români și naționalitățile conlocuitoare, contra cărora trebuie să ducem o luptă susținută. Exemplu pozitiv în prietenia dintre români și maghiari sunt legăturile la conferința ținută anul trecut a cercurilor științifice, legăturile în activitatea obștească, diferite manifestări culturale, distracții. Studenții maghiari au primit ajutor în muncă și din partea unor tovarăși de la „Babeș”, în legătură cu unele volume unice, sfaturi etc. Dar asemenea relații nu sunt suficiente.

Studenții maghiari doresc aprofundarea relațiilor. Se asociază la hotărârea unirii celor două universități, care contribuie la apropierea studenților maghiari și români. Afirmă că vor demasca pe acei care vor să strice această prietenie. Asigură partidul că va împiedica orice manifestare naționalist-șovinistă. (Aplauze).

A doua pauză. După pauză iau cuvântul următorii tovarăși:

10. Acad. prof. Emil Pop, Universitatea „V. Babeș”[11].

„Am fost martorii și participanții unor dezbateri de mai multe zile, pline de învățăminte pe de o parte, decisive pe de altă parte pentru viața internă a învățământului superior, în special al aceluia din Cluj, pentru progresul neîncetat al căruia împreună trudim studenți și corpul didactic, cu sarcini diferențiate și chiar opuse în aparență, între catedră și bancă, mult mai confluente și mai apropiate în fond, identice în sfârșit în ce privește scopul lor.

Dezbaterile noastre au dovedit din zi în zi tot mai convingător marea cotitură care urmează s-o angajăm cu toții în spirit de tovarășească solidaritate, și care s-a desenat

atât de clar și de sugestiv din înălțătoarea conferință a Uniunii Asociațiilor Studențești și mai presus de toate din cuvântul atât de luminos, de captivant și de înțelept al tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej. Aceste manifestări au ridicat sus și puternic forul care să arate mai precis, mai fără echivoc drumul adevărat pentru închegarea mai pură a culturii socialiste, singura adevărată, pentru crearea în forma-i cristalină a științei bazată pe marxism-leninism, pentru formarea unui tineret orientat exclusiv în spiritul internaționalismului proletar, al patriotismului socialist. Îmi iau voie ca pe marginea acestor principii subliniate la conferința Asociațiilor și pe larg dezbătute în ședințele noastre de la Cluj, să spun câteva cuvinte, care să se adreseze mai ales studenților naturaliști, cărora le este în parte destinată ședința de azi.

Știința adevărată, știința bazată pe principiile marxism-leninismului nu este posibilă decât dacă ne apropiem de ea complet eliberați de misticism și idealism, manifestat conștient sau rătăcitor în gândirea noastră chiar numai sub forma unor reziduuri confuze sau necontrolate. Marxism-leninismul și metoda materialist-dialectică nu este un apanaj special al științelor naturii, ci al absolut tuturor disciplinelor, care împreună constituie știința socialistă unică și unitară în fond și formă. Dar nu se poate tăgădui că tocmai științele naturii, și în special biologia, reprezintă terenul unde greșelile idealismului și ale misticismului apar mai evidente și sunt deci mai raprobabile, dacă persistăm în ele.

Majoritatea constatărilor noastre despre viață și despre mecanismul ei le obținem prin experimentare, care arată cea mai severă legătură între efect și cauza sa pe un plan strict material. A deduce dintr-o asemenea operație existența unor forțe mistice, supranaturale este un păcat flagrant de rațiune, de logică. Personal nu cunosc asemenea interpretări în experiența mea didactică din ultimul deceniu. Cunosc însă din convorbirile de la consultații și de la examene persistența sau regulata reparație a felului de a gândi și de a vorbi finalist. Se spune foarte des: această structură, această conformație are scopul sau este pentru ca să poată îndeplini cutare și cutare funcțiune; are scopul sau este pentru ca să se poată apăra de dușmani, să braveze sau să exploateze condițiile mediului. Aceste greșeli se bazează și pe o gândire perimată, dar și pe finalismul adesea transparent al manualelor noastre până de curând, sau poate chiar pe un fel de a vorbi curent. Dar trebuie eliminate din gândirea noastră și aceste rămășițe. Cercetarea experimentală ne duce la precizarea cauzelor stărilor de fapt, iar darvinismul și în general gândirea dialectică ne duce la aplicarea naturală, fără intervenția vreunei forțe supranaturale, a organizațiilor biologice adecvate condițiilor mediului.

Dar, iubiți tovarăși, mai ales iubiți tovarăși de pe băncile celor două universități clujene, să nu uităm o clipă că misticismul și idealismul sunt asociate credincioase ale naționalismului, la fel de periculos. E suficient să ne gândim în această ordine de idei la un curent filozofico-naturalist din veacul trecut, așa zisa *Naturphilosophie* germană, care a oprit și a deformat progresul biologiei într-un grad pe care și azi îl regretăm. El se baza pe speculații metafizice idealiste, pe pactizarea irațională a naturii și pe afirmarea particularismului naționalist în așa-zisa biologie a vremii. Atunci s-a ivit și s-a lansat, făloasă și separatistă, „die Deutsche Wissenschaft” („știința germană”) și pe urma ei, pe rând, alte științe naționale, care asemenea s-au opus în mod eficient și adesea prin maniere violente la înfrățirea dintre neamuri, la înfrățirea gândirii. Manifestările din ultimul timp de la București și din Cluj ne aduc în această privință nu numai directive prețioase de ordin ideologic, nu numai sfaturi înțelepte, ci și o salutară noutate organizatorică: unificarea celor două Universități ale Clujului.

Să salutăm cu toții, plini de bucurie și de cele mai curate și justificate nădejdi, acest decisiv pas înainte spre stărpirea ecrescențelor naționaliste atât de periculoase pentru înfrățirea noastră și pentru creația liberă, lipsite de particularisme nesănătoase ale adevăratei științe socialiste. Colaborările de până acum între cadrele didactice și studenții celor două universități au fost intermitente și întâmplătoare, pe alocuri foarte slabe. Nu mă pot răbda să nu accentuez că tocmai în domeniul larg al botanicii colaborarea noastră a fost poate cea mai intensă și cea mai prietenească. Dar eram cu toate acestea departe unii de alții. Prin noua formă organizatorică a universității clujene se vor desființa depărtările la propriu și la figurat și suntem siguri că va începe o nouă eră de pace, de colaborare și de fecundă creație în acest colț cu trecut frământat al scumpei noastre patrii. (Vii aplauze, sala în picioare).

11. Florica, studentă Institutului de Arte.

În puține cuvinte, vorbitoarea arată în esență atmosfera de prietenie sărbătorească ce a existat între delegații de la conferința pe țară de la București, cât și la Cluj. Studențimea și tinerimea din țara noastră, indiferent de naționalitate, trebuie să fie animată de aceleași idealuri și țeluri comune. Urează a se porni cu elan pe noul drum comun.

12. Prof. Daniel Popescu, directorul Institutului de Arte.

„Înfăptuire a regimului nostru, Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj reprezintă în istoria învățământului artistic din Republica Populară Română prima instituție de învățământ superior artistic din Transilvania, fiind menit ca împreună cu Institutul „Nicolae Grigorescu” din București să formeze cadre creatoare în domeniul plasticii și profesori de desen pentru școlile medii – artiști creatori și profesori de artă strâns legați de poporul muncitor.

Experiența acestui institut, acumulată în cei 10 ani de existență, poate interesa debaterile noastre, fiindcă de la început Institutul „Andreescu” a funcționat unificat. În decretul de înființare se arată că acest institut va funcționa cu două limbi de predare, respectiv română și maghiară. Aplicarea decretului de înființare a dat loc la discuții nenumărate și a ridicat de la început probleme. Principale, două au fost părerile care s-au înfruntat:

1. Unele cadre didactice au fost de părere că în privința cursurilor teoretice, acestea să fie predate în limbile materne, iar în ceea ce privește cele practice, să se formeze grupe mixte de studenți pe ateliere și ani de studii, conduse de către un cadru didactic potrivit intereselor procesului de învățământ.

2. Alte cadre cereau să se formeze ateliere separate cu studenți români și maghiari, conduse de profesori de naționalitatea studenților. La unele catedre s-a aplicat de la început prima interpretare (textile, grafică, pedagogie). Dimpotrivă, la catedra de pictură – de altfel cea mai numeroasă – s-a aplicat interpretarea a doua, iar rezultatele au fost *mai puțin pozitive*. Și într-adevăr, în unele cazuri, s-a ajuns la izolare. Nu este caracteristic faptul că inițiatorul încercării de contrarevoluție din institutul nostru (octombrie 1956) era studentul secției de pictură? În actualul an școlar am extins soluția atelierelor mixte și la catedra de pictură, cuprinzând în această soluție studenții din anii I, II, III. Cu alte cuvinte, mergând pe acest drum, în anul viitor școlar atelierelor mixte vor fi generalizate.

Dar împotriva tendințelor de izolare și pentru a evita consecințele negative și periculoase pentru construirea socialismului pe planul culturii în institutul nostru, s-au căutat metode de lucru prin acțiunea conjugată a conducerii institutului, a Consiliului științific și organizațiilor de tineret, cu sprijinul organizației de partid. Arăt câteva din aceste măsuri:

a) Antrenarea tinerilor utemiști în munci cu caracter obștesc (dă exemple de realizări).

b) Organizarea practicii de vară a fost calea de a scoate institutul din izolare, trimițând studenții pe șantierele construcției socialiste (Petrosani, Bicaz), sau în localități potrivite pentru practica unor studenți artiști, cât mai depărtate de Cluj și împreună cu tovarășii lor de la Institutul „Nicolae Grigorescu”. De altfel, schimbul s-a operat pe bază de reciprocitate. S-a realizat astfel nu numai o lărgire a orizontului optic al studentului nostru în arta plastică, dar s-au urmărit și obiective educative, dezvoltând în studenți dragostea și devotamentul nemărginit pentru patrie, pentru poporul muncitor și cuceririle sale revoluționare, așa cum spunea tov. Gh. Gheorghiu-Dej la conferința pe țară a UASR.

Dar acest fel de a îndruma practica nu a mers fără dificultăți de natură tehnic – financiară și de concepție. Se motiva chiar în consiliul științific că studentul în artă nu trebuie transformat în „globe-trotter” și se stăruia să se avizeze pentru practica de vară localități apropiate, ca Huedin și Gilău, pentru a se aprofunda viața regiunii. Trebuie să precizăm că grupele mixte de studenți au fost trimise și în regiunea noastră, sau într-unele apropiate, dar în localități semnificative, cum e Câmpia Turzii (Industria sârmei), sau Năsăud și în Regiunea Autonomă Maghiară, pentru ca tinerii să cunoască viața cu multiplele ei aspecte, varietatea de peisaj și realitățile sociale și naționale ale patriei.

c) Pentru lărgirea orizontului intelectual și combaterea mentalității înguste a suficienței profesionale, ce bântuie printre studenții noștri, s-au organizat și conferințe de cultură generală atât în limba română, cât și în limba maghiară. Este interesant de remarcat că în urma unei conferințe, ca „Viziunea plastică în opera lui Sadoveanu”, să se înregistreze un aflax de cititori la bibliotecă, cerând lucrările marelui scriitor, iar cititorii erau de data aceasta și români, și maghiari. Această cale a rămas însă mai mult o încercare decât o soluție propriu-zisă, fiindcă trebuie multă dibăcie în alegerea subiectelor și nici nu pot fi epuizate printr-o folosire prea frecventă a aceleiași energii.

d) Tot în urmărirea scopului educativ de combatere a izolării, grupe mixte de studenți au fost trimiși în excursii de studii și mai ales la Galeria Națională și muzeele din București. Sondaje personale îmi îngăduie să fac afirmația că acest contact al tineretului cu operele de valoare ale arhitecturii, picturii, sculpturii, graficii și artei decorative din capitala patriei contribuie într-un mod direct și eficient la educația patriotismului socialist și la încrederea în puterile creatoare ale poporului nostru.

Având în vedere că orașul Cluj nu posedă muzee bogate, noi solicităm ministerului o înțelegere specială pentru institutul nostru, favorizând dotarea cu mașini autocare pentru deplasări sau suplimentări bugetare la capitolul „excursii”. O problemă care s-a pus în discuțiile de la Cluj din zilele trecute, în cadrul consfătuirilor, este și problema celor două culturi, română și maghiară. Considerând naționalitățile din Transilvania, ar putea fi vorba și despre cultura sașilor.

Este ușor de înțeles că în institutul nostru, în care marea majoritate a cadrelor didactice sunt maghiari, iar restul români, problema aceasta s-a putut pune greșit uneori. Atât studenții români, cât și studenții maghiari făceau, cu privire la artă, permanent comparația între arta română și cea maghiară, căzând și unii și alții în aprecieri superlative. Care a fost atitudinea cadrelor didactice, a consiliului științific, a conducerii, ajutată de organizația de partid, în această problemă? Linia adoptată însă a fost precisă: aceea a culturii socialiste. S-a demonstrat că nu există

popoare superioare și popoare inferioare, capabile sau incapabile de creație. S-a subliniat ideea că dezvoltarea culturii e determinată de dezvoltarea societății. Profesorii au făcut front comun pentru a sublinia rostul institutului ca formă organizată de învățământ artistic. În Institut se predau acele cunoștințe profesionale fundamentale și acea orientare ideologică, marxist-leninistă, care îi pregătește pe tineri astfel încât după absolvire ei să devină artiștii vremii noi, legați de aspirațiile poporului și făuritorii unei arte socialiste. Aceasta a fost în esență concluzia la care s-a ajuns în ședința din 16 mai 1958, când cadrele noastre didactice, împreună cu delegați ai Institutului „Nicolae Grigorescu” am discutat în prezența reprezentanților departamentului culturii problemele învățământului artistic.

Dacă mai există astăzi în instituția noastră divergențe între cadrele didactice, acestea sunt legate de metodele pedagogiei artei. Astfel, au rămas ca probleme deschise, urmând a fi clarificate prin dezbateri speciale: problema studiului academic, sau mai nuanțat, care trebuie să fie accepțiunea adevăratului studiu academic într-un institut de artă, care pregătește tineri creatori ai vremii noastre? Ce se înțelege prin personalitatea studentului și în ce măsură valorificarea acestei personalități poate și trebuie să diversifice metodele de învățământ artistic? Dar e posibil ca aceste probleme să fie îmbrățișate de direcția învățământului artistic și discutate în ședințe de lucru speciale. Cadrele noastre și-ar putea da contribuția.

O problemă ridicată în raportul prezentat de Regionala de Partid la dezbaterile din zilele trecute cu cadrele didactice din centrul nostru universitar a fost apolitismul. Institutele de artă au fost vizate în mod special în această privință.

În ultimii trei ani s-a constatat o înrâurire, care venea din afară, asupra studenților noștri. Articolele privitoare la arta plastică publicate în diferitele reviste și chiar în „Contemporanul” [12], precum și alegerea unor reproduceri discutabile, au creat în mintea studenților în artă o stare de confuzie și o încercare de abandonare a tematicii în favoarea unor lucrări mai ușoare (naturi statice, schițe), în care accentul cădea pe virtuozități formale. De asemenea s-a înregistrat și evaziunea spre peisajul intimist, sau refugiul în pictura de istorie. Cadrele didactice au trebuit să lupte împotriva acestei tendințe manifeste a studenților. Și trebuie să mărturisim că această luptă n-a fost ușoară și că institutul nostru a cerut Dir. Învățământului artistic o dezbatere a acestei probleme de orientare. Fapt care s-a și întâmplat la sfârșitul anului școlar trecut, în luna mai. Bineînțeles, chiar atunci când conducătorii lucrărilor de diplomă au acceptat tematica istorică propusă de studenți, au indicat cu ajutorul catedrelor teoretice studiile cele mai noi în legătură cu personajul sau momentul istoric în chestiune. Nu am vrut cu nici un preț ca orientarea studenților noștri să le scape din mână. Vreau să dau un exemplu: când un absolvent și-a ales un episod din istoria lui Ștefan cel Mare – ca urmare a ecoului comemorării oficiale a acestei figuri de domnitor –, studentul a trebuit, în documentare, nu numai să meargă în Moldova, dar să citească și ultimele studii publicate de Academia RPR în legătură cu Ștefan cel Mare. Astfel, studentul de la clasa maestrului Aurel Ciupe a încercat să reflecte în lucrarea sa și pe reprezentanții forțelor sociale, pe care se sprijinea Ștefan cel Mare în cursul domniei, adică pe târgoveți și pe țărani liberi. În acest fel am căutat să smulgem pe student din vraja legendelor, pentru a-i determina o viziune realistă în lucrarea sa.

Introducerea, pe baza dispozițiilor Ministerului, a orelor de informare politică și a lecțiilor de educație politică, pe de o parte, iar pe de altă parte popularizarea susținută a rostului festivalului școlilor și institutelor de artă, ce va avea loc la Cluj la sfârșitul lunii martie, integrarea activității pentru festival în însuși procesul de

învățământ, a determinat pe studenți în acest an să renunțe la tendințele de evadare în peisaj și în istoria ce se pierde „în negura vremurilor”, pentru a aborda, uneori cu curaj, alteori mai timid, dar totuși generalizat, o tematică legată de actualitate.

În combaterea apolitismului, în institutul nostru se încearcă și unele modalități care plac mult studenților, îi antrenează și îi apropie. Astfel este teatrul de păpuși înființat prin colaborarea tov. prof. Bene Iosif, lector Motioc Angela, asist. Andrasz Edit și preparatoare Krobl Maria. Folosind comicul ca o armă, încercăm și pe această cale să combatem ținute vestimentare așa-zis malagambiste și mai ales felul de a vorbi și de a gândi al unor tineri în legătură cu problemele artei. Noi considerăm că documentele conferinței UASR, studierea lor și însăși dezbaterile la care luăm cu toții parte, vor consolida orientarea sănătoasă pe calea realismului socialist inculcată prin cursuri practice și teoretice în institutul nostru.

Am ales câteva probleme, esențiale totuși pentru un institut de artă, și le-am înfățișat în fața dvs. Sunt și alte aspecte care merită atenția și vigilența noastră. Voi termina însă făcând un apel adresat cadrelor didactice și studenților: înarmați-vă cu știința marxist-leninistă, care ne dă înțelegerea științifică a rosturilor sociale și a vieții în genere, pentru a avea curajul intelectual și moral de a lua din trecut numai ce este progresist, de a îmbrățișa cu căldură prezentul de construcție eroică a societății viitoare și priviți cu încredere spre zările viitorului. Atunci arta dvs. va fi cu adevărat arta veacului socialist!” (Vii aplauze).

13. Cosma Dorina, studentă Universitatea „V. Babeș”.

„Statul nostru democrat popular a pus la dispoziția tineretului, indiferent de naționalitate, universități, biblioteci, burse, cămine, cantine, case de cultură, studioane, totul pentru a ne însuși în cele mai optime condiții știința și cultura, pentru a deveni constructori de nădejde ai socialismului. Urmând exemplul clasei muncitoare, care face eforturi susținute pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor de producție, noi studenții trebuie să ne străduim să obținem rezultate din ce în ce mai bune la învățătură, răsplătind astfel efortul clasei muncitoare, a partidului și guvernului nostru.

„Învățați, învățați, învățați”, iată lozincă care trebuie să străjuiască în mintea fiecărui student; trăim într-o epocă măreață, în care știința și tehnica fac progrese uimitoare, în sistemul nostru solar se rotește prima planetă artificială, o bucățică din marea țară a socialismului; pe pământul sovietic funcționează prima centrală atomică din lume, apele oceanului înghețat de nord vor fi străbătute de primul spărgător de gheață atomic „Lenin” și multe alte realizări. În fața noastră se pune problema însușirii și aprofundării tehnicii înaintate sovietice și a celorlalte țări, pentru a putea rezolva problemele ridicate de practica construirii socialismului, pentru a contribui la ridicarea și înflorirea scumpei noastre patrii, pentru a întări cât mai mult lagărul socialist.

Trebuie să învățăm și să ne însușim teoria marxist-leninistă, să cunoaștem istoria mișcării muncitorești internaționale și din țara noastră, să privim viața prin prisma teoriei materialist-dialectice, pentru că numai astfel vom putea deveni o intelectualitate progresistă folosită de poporul nostru.

Tovarăși, facultatea de științe naturale-geografie e o facultate grea, dar foarte frumoasă, studenții învață cu trageră de inimă și avem mulți studenți cu care ne mândrim; astfel sunt: Trandafir Vasile, anul IV biologie; Diaciuc Ion, anul IV biologie; Butz Rozalia, anul III biologie; Pop Grigore anul IV geologie-geografie și alții.

În vederea asigurării unei cât mai temeinice pregătiri la anul I și II ai facultății noastre, s-au organizat ore de meditații, iar la toți anii din facultate s-au fixat ore

de consultații săptămânale la toate materiile. Mulțumim decanatului și cadrelor didactice pentru bunăvoința și sprijinul pe care ni l-au acordat în pregătirea acestei sesiuni de examene și credem că în sesiunea din vară vom obține rezultate și mai frumoase.

În vederea unei cât mai bune pregătiri profesionale, în facultatea noastră funcționează 7 cercuri științifice: 3 la secția de geografie-geologie și 3 la cea de naturale[sic!]. Nu e cazul să expun care e scopul cercurilor științifice, vreau doar să menționez faptul că e preferabil ca tematica cercurilor să fie interesantă și să aibă o aplicabilitate practică. Din nefericire, în facultatea noastră activitatea cercurilor științifice este foarte slabă, cu excepția cercului de botanică și a celor 3 cercuri de la secția geologie-geografie, cercuri ce au o activitate mai susținută. Astfel, cercurile de zoologie, fiziologia plantelor, fiziologia animală, de la ședința de deschidere (octombrie) și până acum n-au ținut nici o ședință de comunicări. E adevărat că nu e o inactivitate totală, ci din 15 studenți, 4-5 lucrează, iar restul n-au ce lucra, nu au teme.

Studenții s-au îndreptat cu multă încredere și entuziasm spre cercurile științifice, fiecare visa să poată aduce aportul său cât de mic la dezvoltarea științei noastre. Zac microscopul în cutii, sticlăria de laborator e orânduită cu grijă în dulapuri, iar în jurul nostru natura are încă foarte multe taine. Noi nu ne pretindem specialiști formați, dar vrem ca prin munca noastră însuflețită să studiem probleme pe măsura cunoștințelor acumulate până acum în facultate; statul nostru are nevoie de oameni pasionați în muncă, de oameni care să creeze și să ridice știința țării noastre. Studentul care a pornit încrezător spre cercul științific a rămas dezolat, iar flacăra lui de pasiune s-a stins. Acest om va ieși din facultate, va ajunge într-un laborator sau într-o școală, își va face serviciul fără tragere de inimă, fără însuflețire.

Cât de plăcută ne este amintirea unor profesori din școală, care cu pasiune și priecere ne-au condus prin labirintul științei și au făcut din noi oameni bine pregătiți. Nu e păcat ca să se stingă flacăra de pasiune, ce mocnește în studenții ce și-au îndreptat pașii spre cercurile științifice? De ce să nu se formeze din ei oameni de știință, indiferent dacă vor ajunge într-un laborator de cercetare sau profesor într-o școală.

Numărul studenților înscriși în cercurile noastre este foarte mare (uneori un cerc cuprinde până la 40 de membri), dar e foarte adevărat că printre ei sunt și din aceia ce vânează numai deplasările pe teren (excursiile), sunt puțini, dar sunt. În general cercurile cu o compoziție sănătoasă cuprind studenți cu note de 7, 8, 9 și 10, elemente devotate cauzei clasei muncitoare. Studenții și-au pierdut încrederea în cercurile științifice din cauză că nu se lucrează și nu sunt încurajați. Cine este vinovatul? Nu e de vină nici studentul conducător al cercului, dar nici conducătorul științific, deoarece nu poți pretinde unui asistent sau lector să găsească 30 de subiecte de cercetare științifică, fie chiar un număr mai mic, admitând că se grupează câte 2-3 studenți la o lucrare. În această problemă e vinovată întreaga catedră; noi propunem ca la începutul fiecărui an școlar să se întrunească cadrele respective și să fixeze temele științifice ce urmează să fie repartizate cercurilor științifice, fiecare student să lucreze în cadrul cercului, iar dacă nu se găsesc teme să se desființeze cercul respectiv. Mă întreb cu ce vor participa cercurile amintite mai sus la sesiunea științifică, ce va avea loc în curând?

O vină revine și decanatului facultății noastre, care nu încurajează munca cercurilor științifice. În anii trecuți s-au făcut schimburi de experiență cu alte cercuri științifice din Cluj și din țară și s-au făcut deplasări cu scop științific în regiunea Cluj sau în țară; anul acesta însă, nimic.

Cercul de fiziologia plantelor și-a propus în planul de muncă vizitarea fabricii de antibiotice de la Iași (după care urma să se facă un referat cu privire la desfășurarea procesului de fabricație a antibioticelor, referat la care să fie invitați toți studenții facultății noastre), și totodată să facem și un schimb de experiență cu cercurile de la Universitatea „Al.I. Cuza” din Iași. Nici până acum nu s-au primit fondurile necesare acestei deplasări. E adevărat că țara noastră luptă pentru economii, dar e inadmisibil ca un student care a făcut microbiologie, plante medicinale și alte materii de specialitate, să nu cunoască procesul de fabricație al antibioticelor (și din păcate sunt foarte mulți acești studenți), când la noi în țară cu sprijinul Uniunii Sovietice, s-a ridicat minunata fabrică de antibiotice de la Iași și când antibioticele sunt aproape nelipsite în terapeutică modernă. Sper că problema cercurilor va fi luată în serios de către toate catedrele facultății noastre.

Suntem foarte bucuroși că în curând vom avea ocazia să cunoaștem activitatea cercurilor științifice de la Universitatea „Bolyai” și credem că unindu-ne experiența noastră cu experiența colegilor de la „Bolyai”, vom ridica cercurile științelor naturale din Cluj, astfel că la sesiunea științifică din anul viitor vom prezenta lucrări cât se poate de bune. De fapt colaborarea între cele două facultăți de științe naturale-geografie de la „Babeș” și „Bolyai” a existat și până acum, tov. prof. Péterfi István, membru corespondent al Academiei, a predat în ultimii ani la Universitatea „V. Babeș”, anul III, materia algologie. Sperăm ca prin unirea celor două universități legătura dintre facultățile noastre să fie cât mai strânsă.

Săptămâna aceasta, la 6 martie, va avea loc un simpozion „Babeș-Bolyai”, cu tema „Împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Darwin”. În cursul lunii aprilie, Societatea de Științe Naturale-Geografie, filiala Cluj, organizează un concurs cu tema „Natura și geografia în jurul Clujului”, la care participă studenți de la facultățile de științe naturale-geografie ale celor două universități, iar întrebările sunt formulate de către cadrele didactice de la ambele universități, prin colaborare.

Cu multă bucurie au primit studenții facultății noastre inițiativa organizării cercurilor științifice politice de: economie politică, socialism științific și materialism dialectic, cercuri în care studenții s-au înscris în număr foarte mare și participă la lucrările lor (evidențiem studenții anilor IV).

În încheiere vreau să transmit decanatului nostru rugămintea anului III biologiebotaniști de a organiza practica din vara anului acesta împreună cu a colegilor noștri de la Universitatea „Bolyai”. Suntem siguri că unirea celor două universități va duce la rezolvarea problemei naționale în rândul studențimii clujene și va duce la dezvoltarea și mai mare a vieții științifice în centrul universitar Cluj.

Trăiască prietenia româno-maghiară. (Aplauze).

14. Sıpos Ádám, student Universitatea „Bolyai”. (În limba maghiară).

15. Trandafir Vasile, student Universitatea „Babeș”, Facultatea de științele naturii-geografie.

„Lucrările celei de a doua conferințe a UAS, care au avut loc recent la București, au fost urmărite cu multă atenție și interes de întreaga masă de studenți a facultății noastre. Grija părintească a partidului pentru tineretul studios din patria noastră, pentru canalizarea capacităților noastre creatoare spre formarea unor intelectuali de tip nou, cu o înaltă pregătire profesional-politică și o înaltă ținută cetățenească, s-a concretizat în mod strălucit în lucrările acestei conferințe. Același entuziasm tineresc dovedit de delegații la conferința pe țară l-au arătat și tovarășii mei de facultate în hotărârea de a merge fără șovăire pe drumul arătat de glorioasa avangardă a clasei noastre muncitoare, Partidul Muncitoresc Român.

Urmând această linie, org. UTM a Facultății de științele naturii-geografie a militat neobosit pentru ridicarea continuă a nivelului profesional și politic al studenților, obținând rezultate valoroase, care dovedesc creșterea maturității ideologice a studenților și a spiritului lor de răspundere. Dacă anul trecut 60% dintre noi și-au amânat nejustificat multe examene pentru luna septembrie, în sesiunea din ianuarie a.c. această deficiență serioasă a muncii politice din cadrul organizației noastre a fost lichidată, prin activitatea comună a organizației de partid, decanat, UTM și asociație. Studenții au răspuns pozitiv chemării de a se prezenta la examene și a le promova cu note cât mai bune. S-a popularizat larg lozincă lansată în centrul universitar Iași, „toți studenții la examene, nici o notă sub 6”, la frecvența la cursuri, lucrări practice și seminarii. UTM a depus o muncă intensă pentru crearea unei opinii sănătoase, combative în grupele de studenți, pentru înlăturarea prieteniei rău înțelese atât de dăunătoare. Au fost sancționați studenții cu frecvență slabă, de la caz la caz, unii nu au fost admiși la sesiunea de examene, ca de exemplu: Ghiulai Olimpia (I), Rafalski Elena (IV), Gavrilă Lucia, Deac Georgeta. În general, frecvența la facultatea noastră nu scade niciodată sub 90-95%.

În regimul democrat-popular, universitatea nu este numai un mijloc de instruire profesională a tinerilor, ruptă de viața social-politică a poporului, ci dimpotrivă ea devine un mijloc principal de propagandă marxist-leninistă, un mijloc de educare a tinerei generații în spiritul patriotismului socialist și internaționalismului proletar, școala ne pregătește pentru tot ceea ce vom înfăptui noi în viață. Pentru a realiza aceste sarcini puse de partid și guvern, noi, studenții Facultății de științele naturii-geografie, cerem conducerii și profesorilor noștri să se străduiască în a ne transmite nu numai cunoștințe de strictă specialitate, ci și aplicarea lor la realitatea construirii socialismului în țara noastră, catedrele să fie focare de educație comunistă a studenților.

În orașul Cluj, învățământul universitar trebuie să contribuie din plin la apropierea tinerilor de toate naționalitățile, la lupta lor comună pentru victoria socialismului, reflectând astfel frăția existentă în sânul clasei muncitoare și țărănimii muncitoare, indiferent de naționalitate. Așa cum a arătat în ședința de joi un tovarăș muncitor de la atelierele CFR: „metalul și mașina care-l prelucrează nu te întreabă dacă ești ungar sau român”, de asemenea nimeni nu s-a gândit vreodată să creeze două ateliere CFR, unul pentru români, altul pentru unguri, sau două întreprinderi „János Herbák”. Această afirmație are deplină valabilitate în toate domeniile de activitate, așa noi putem înțelege mai bine de ce partidul a luat hotărârea de a crea o singură universitate, unde studenții români și maghiari să-și însușească o cultură socialistă. Noi asigurăm partidul că nu vom precupeți nici un efort pentru a promova în noua universitate o unitate organică deplin viabilă între tinerii de diferite naționalități, și nu numai o colaborare protocolară.

Naționalismul și șovinismul sunt arme ale putredului regim burghez. Ele se mai manifestă încă acolo unde slăbește vigilența revoluționară a utemiștilor, așa cum s-a întâmplat la 24 ianuarie, când elemente naționalist-șovine, puține la număr, au căutat să denatureze adevărata semnificație a sărbătorii Centenarului Unirii. Spre rușinea noastră între ei s-a găsit și un student de la facultatea de științe naturale-geografie, Calameț (anul IV geografie fizică). Ne exprimăm sentimentul nostru de dezaprobare și adâncă repulsie față de aceste elemente huliganice, și nu vom permite ca pe viitor să tulbure munca noastră constructivă, pătând prestigiul studenților clujeni.

Suntem fiii aceleiași patrii, studenți români, maghiari, germani și de alte naționalități, prețuim cuceririle revoluționare ale clasei muncitoare, hotărâți să muncim și să luptăm pentru a fi demni de încrederea poporului. Noi mergem cu fermitate pe drumul construirii socialismului, conduși de PMR și Comitetul său Central, în frunte cu tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej. (Aplauze, sala în picioare).

16. Rusu Ioan, student an IV, matematică, Universitatea „V. Babeș”.

În cuvântarea făcută la conferința pe țară a UASR, tov. Gh. Gheorghiu-Dej a arătat că „Sarcina principală ce stă în prezent în fața învățământului superior este că odată cu pregătirea teoretică a studenților, să asigure o legătură strânsă a procesului de învățământ cu cerințele industriei, agriculturii și culturii noastre socialiste în plină dezvoltare”. Cu alte cuvinte, învățământul superior trebuie să dea cadre bine pregătite atât din punct de vedere profesional, cât și din punct de vedere politico-ideologic. În lumina acestor idei am să fac o sumară trecere în revistă a activității profesionale științifice de la facultatea noastră.

Dat fiind faptul că la sesiunile din anul trecut n-am obținut rezultate mulțumitoare, chiar de la începutul acestui an școlar, organizația UTM și Asociațiile studenților au căutat să formeze în masa de studenți o atmosferă corespunzătoare faptului ca toți studenții să se prezinte la examenele programate în sesiunea din iarnă. După cum organizațiile UTM și AS au reușit să creeze o asemenea atmosferă, tot așa au fost și rezultatele examenelor. Astfel, în anul IV, din 114 studenți au promovat 107, majoritatea cu 8, 9 și 10. În anul I, din 253 au promovat 215. În anul III, unde org. UTM și AS n-au dat o atenție cuvenită pregătirii sesiunii de examene, rezultatele nu sunt deloc mulțumitoare. Astfel, la grupa de fizică, din 22 studenți abia 3 și-au luat toate examenele. Este cazul ca tovarășii din anul III să tragă concluziile necesare.

În general am putea spune că rezultatele sunt mulțumitoare, însă cred că nici aceia care manevrăm cu cifrele ar fi bine să creem condiții de așa natură ca și cifrele să fie de partea noastră. De ce să auzim în dările de seamă 70% promovați, când am putea să ascultăm cu satisfacție că la facultatea de matematică-fizică sunt 100% promovați. Avem create toate condițiile pentru a ajunge la aceasta, și trebuie să ajungem.

În ceea ce privește activitatea cercurilor științifice, am să mă opresc doar asupra unora din ele. Cercul de astronomie, în centrul tematicii acestui cerc a stat „Observarea și urmărirea sateliților artificiali ai pământului”, care este o problemă prin excelență de actualitate. Că cercul a obținut rezultate frumoase, se poate vedea și din faptul că o serie de observații obținute de studenți au fost înregistrate la Moscova, împreună cu numele studentului ce le-a obținut. Cercul de calcul numeric: printre teme pe care le abordează membrii acestui cerc sunt și următoarele: „Teoria celei mai bune aproximații a funcțiilor”, „Algebra logicii și aplicarea ei la teoria mecanismelor automate”, teme strâns legate de dezvoltarea tehnicii moderne. Aș vrea să mai menționez faptul că membrii acestui cerc au avut fericita ocazie de a primi în rândul lor și două studente de la Facultatea de matematică-fizică a Universității „Bolyai”, și cu aceasta avem încă un element în plus care vine și ne arată despre necesitatea unirii celor două universități. Deși am obținut rezultate remarcabile în munca științifică, puteam face mai mult. Astfel, n-am reușit să atragem un număr suficient de mare în cadrul activității științifice. La începutul acestui semestru am luat o serie de măsuri concrete în acest sens și credem că vom obține rezultatele pe care cei ce ne-au trimis la școli „înalte” le așteaptă de la noi. Aș vrea să menționez că pentru a obține rezultate bune atât pe tărâm profesional, cât și politico-ideologic,

trebuie ca grupa de studenți să nu fie altceva, decât un nucleu bine sudat și pentru ca sudura să se înnoiască continuu, trebuie folosită din plin, în mod consecvent, arma criticii și autocriticii. Numai așa vom putea face față în mod onorabil problemelor pe care ni le va pune viața după ce vom merge în producție. Să depunem deci toate eforturile pentru a folosi din plin toate condițiile create de partid și guvern pentru formarea noastră ca oameni, cetățeni ai unui stat socialist, ca specialiști, fiindcă numai astfel vom putea deveni folositori scumpei noastre patrii, RPR.

Nu pot să închei înainte de a spune că noi studenții în matematică și fizică sprijinim cu tărie hotărârile luate de activul PMR, UTM și UAS în ședința de joi. Dorim să muncim, să ne distrăm, să trăim împreună cu colegii noștri de la „Bolyai”. Ca cetățeni ai aceleiași țări, care luptăm pentru același scop – ridicarea bunei stări a celor ce muncesc –, să dăm la o parte barierele care ne stau în cale și împreună să ne avântăm în lupta pentru socialism, pentru pace. (Aplauze).

17. Kinn Cristine, studentă, Facultatea de științele naturii-geografie, Universitatea „V. Babeș”.

M-a frământat foarte mult problema unirii celor două universități, „V. Babeș” și „Bolyai”, problemă discutată la cel de al II-lea Congres al UAS din RPR.

A fost o propunere binevenită, pentru că munca în comun înfrățește omul. Studenții români și maghiari, până acum, deși am trăit în același oraș, am rămas totuși oarecum străini între noi. Deși a existat uneori o colaborare, însă sezonieră, întâmplătoare. Pe viitor, locuind în aceleași cămine, luând masa la aceleași cantine, unificând organizațiile de partid, UTM, asociația, noi ne vom împrieteni tot mai mult, vom duce împreună o muncă mai rodnică.

Eu fiind de naționalitate germană, am urmat școala primară și liceul în limba germană. Dar în organizația de pioneri și mai târziu în organizația UTM am muncit, am fost alături de pionierii și utemiștii români și maghiari. Și în felul acesta ne-am împrietinit mai mult, munca noastră și vacanța petrecută împreună în tabăra de pioneri ne-a înfrățit. M-am bucurat și am beneficiat totdeauna de aceleași drepturi ca oricare din patria noastră.

În prezent sunt studentă la Facultatea de științele naturii-geografie. Sunt burșieră și locuiesc la cămin. Învăț și lucrez împreună cu colegii mei români în aceleași biblioteci și laboratoare. Mă distrez împreună cu ei la întrunirile tovarășești.

Dar oricând îmi pot folosi limba mea maternă. Sub grija partidului și guvernului se tipăresc în patria noastră tot felul de cărți în limba mea maternă. La fel, pe lângă Casa de Cultură a studenților din Cluj s-a înființat acum 2 ani un cerc de artiști amatori în limba germană, care acum pregătește o piesă de Bertholt Brecht. Apoi mai există și un mic cor de cântece populare germane.

N-am să uit niciodată că la examenul de admitere la Facultate, deoarece posedam mai bine limba germană, mi-a fost îngăduit să răspund în limba mea maternă, lucru pe care nu mi-ar fi fost îngăduit să-l fac pe timpul regimului burghezo-moșieresc.

Toate acestea dovedesc încă o dată că în țările socialiste toți oamenii, indiferent de rasă sau naționalitate, au aceleași drepturi și îndatoriri.

În patria noastră, problema națională a fost practic rezolvată. Peste tot, în Gospodăriile Agricole Colective, în fabrici, uzine, pe șantiere oamenii muncii din patria noastră, indiferent de naționalitate, muncesc cot la cot pentru înfăptuirea unei vieți noi, pentru construirea socialismului.

Deoarece și noi studenții, români, maghiari, germani și de toate naționalitățile, trebuie să fim uniți, după cum ne arată și ideile marelui Lenin, „trebuie să urmărim

unirea naționalităților în școli”, pentru ca așa, uniți, studențimea și tineretul de pe toate meleagurile țării să luptăm pentru traducerea în viață a comunismului și pentru înflorirea scumpei noastre patrii, Republica Populară Română. (Vii aplauze).

18. Fekete Margareta, studentă Institutul „I. Andreescu”.

Luând parte la cea de-a doua conferință pe țară a UASR, țin să aduc mulțumiri partidului nostru, în frunte cu iubitul lui conducător, tov. Gh. Gheorghiu-Dej, care ne-a creat posibilitatea de a lua cuvântul, de a ne spune părerile, ca prin aceasta să participăm tot mai mult la opera de construire a socialismului în patria noastră.

Raportul prezentat de tov. Iliescu a scos la iveală mai multe probleme. Vorbesc aici numai de unele aspecte ale problemelor nerezolvate, mai ales în institutul nostru, referindu-se în primul rând la învățământul politic.

Informațiile politice, la noi, în afară de secția textilă, unde cel puțin de bine, de rău studenții iau parte și se pregătesc la secția pictură, în special la secția sculptură, aceste informații au un caracter elementar, dacă se poate spune. Nivelul ideologic al studenților e insuficient încă, datorită tocmai faptului că nu iau în serios studierea științelor sociale, seminariile de socialism științific și materialism dialectic decurgând destul de slab. Un fapt care produce această situație este desigur nestudierea bibliografiei. Propun un lucru, și anume ca biblioteca de la noi, cel puțin pe viitor, să fie mai înzestrată cu cărți de ideologie. Lipsa cărților să nu mai fie un motiv pentru studenți, că nu se pot pregăti.

Am dori, și sper că vom reuși, ca studenții să participe la lecțiile politice, care au loc lunar. Aici stă în fața comitetului UTM și Asociației o sarcină de a atrage și a educa tineretul în spiritul învățăturilor marxist-leniniste. Tot aici pot aminti și combaterea împăciuitoarismului, a colegialității greșit înțelese și a lipsei de răspundere față de propria conștiință, exemplul tov. Nánási Levente. Trebuie să luptăm pentru formarea și ridicarea conștiinței cetățenești a studenților noștri. Problema ridicată la cea de-a doua conferință, de mare importanță: lupta împotriva apolitismului, propagarea activă a ideologiei clasei muncitoare. Lupta împotriva manifestărilor șovine, promovarea frăției cu naționalitățile conlocuitoare.

Combaterea misticismului și a ploconirii față de amăgirile burgheziei cosmopolite apusene, copierea modei indecente, extazul bolnăvicios în fața dansului cosmopolit.

Conferința a arătat că studenții clujeni au mai puține ore muncă patriotică la activ decât bucureștenii. Aici fac un apel studenților institutului nostru, în care toți, de la primul până la ultimul, să ia parte de acum încolo la muncile patriotice ce se vor organiza. Este o greșeală și a comitetului UTM că astfel de participări nu s-au organizat. De ce să se spună mereu că studenții de la arte plastice sunt un „aluat aparte” (lucru amintit și la conferință), să arătăm studenților din centrul nostru universitar că și noi vrem și putem să punem o cărămidă la temelie a construirii socialismului în țara noastră. Această participare va aduce după sine o schimbare în atitudinea multor studenți de la noi, fapt dovedit prin practicile din vara anului 1958, când studenții au venit în contact direct cu clasa muncitoare, cu tineretul muncitor. Pentru o cât mai bună pregătire din punct de vedere profesional și teoretic, am dori ca examenele teoretice să nu fie aglomerate la sfârșitul anului, ci introducerea și la semestrul cel puțin a colocviilor, mă refer mai mult la anul I și II, aceasta pentru o însușire cât mai temeinică a materialului predat.

O altă cerință, popularizarea concursurilor pe teme între studenții institutului nostru, aceasta fiind un stimulent pentru o cât mai bună pregătire profesională. Solicitarea de cadre didactice pentru cicluri de conferințe despre cele mai noi cuceriri ale culturii și științei. La comisia culturală, care a ținut ședință în cadrul conferinței,

s-a pus accent deosebit pe participarea studenților la concursul „În pas cu viața”. Vrem ca de data aceasta și studenții de la arte plastice să participe în număr cât mai mare. Reuniunile studențești ce au loc, să aibă un caracter educativ, să nu fie o simplă seară de dans. Putem lua exemplul de la studenții craioveni, care prin introducerea de jocuri hazlii, cântece, poezii, crează o seară plăcută participanților.

Activitatea sportivă de la noi lasă mult de dorit. Cu toate că studenții s-au înscris la câte o ramură sportivă, continuă să nu participe la acestea. O sarcină în plus, care stă în fața comit. UTM și Asociației, de a atrage mase cât mai largi pentru practicarea sportului, care e un factor important în dezvoltarea fizică și intelectuală a studentului. Trebuie organizată o activitate comună cât mai strânsă cu studenții celorlalte institute și centre universitare. Participarea studenților bucureșteni și clujeni împreună la practica de vară pentru un schimb de experiență, ceea ce s-a dovedit a fi folositor în practica de la Bicz și Suceava.

Noi, studenții de la Arte Plastice, suntem de acord cu unificarea celor două universități „Babeș” și „Bolyai”, întărind astfel și mai mult prietenia dintre cele două popoare. Drept răspuns la grija partidului, studențimea va lupta cu hotărâre și dârzenie, înarmată fiind cu învățătura marxist-leninistă, pentru aplicarea în viață a tuturor hotărârilor conferinței.

Trăiască PMR, forța conducătoare în RPR, în frunte cu iubitul ei conducător, tov. Gh. Gheorghiu-Dej. (Vii apluze, sala în picioare).

19. Mârza Pavel, student, Facultatea matematică-fizică, Universitatea „V. Babeș”.

Discutăm aici diferite aspecte ale muncii noastre de zi cu zi, discutăm felul cum înțelegem noi, sau mai bine zis cum trebuie să înțelegem diferite probleme ale vieții noastre. După ce la București, la cea de-a doua conferință pe țară a Asociațiilor Studențești, toate aceste probleme s-au discutat – ca să spunem așa – în mare, s-au dat sarcini și îndrumări, noi vom referi acestea la facultățile noastre, la anii noștri.

Arătându-se la conferință succesele poporului nostru, condus de partid în lupta sa pentru crearea unei vieți mai bune, s-a subliniat și influența pe care au avut-o aceste succese asupra conștiinței oamenilor în general și asupra studenților în special. S-a accentuat că există o nouă orientare ideologică a studenților, că preocupări de altă natură îi interesează, și toate acestea fiind conforme cu linia indicată de partid. Și această linie, drumul nostru pe viitor, ideologia ce ne conduce, a fost clar exprimată în cuvântul pe care l-a adresat conferinței tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej. Rezultă din acestea necesitatea imperioasă de a cunoaște ideologia socialistă, de a cunoaște temeinic învățătura marxist-leninistă despre lume și societate.

Vreau cu această ocazie să arăt cum au înțeles și înțeleg studenții anului IV ai facultății de matematică-fizică această necesitate – însușirea temeinică a științei marxist-leniniste –, referindu-mă la cursurile și seminariile de științe sociale, de materialism dialectic.

În majoritatea lor, studenții înțeleg de ce este necesară cunoașterea profundă a legilor de dezvoltare și transformare a lumii și societății, mai ales pentru cognoscibilitatea acestei lumi. Ei știu că nu poți fi un constructor activ al socialismului, fără a avea un bogat bagaj de cunoștințe despre transformarea lumii și societății. În legătură cu aceasta, ca să exemplific, remarc în mod special grupele 124 și 125, pentru care seminariile de materialism dialectic, de ex., în cele mai multe cazuri, nu se limitau numai la problemele puse la curs, ci apăreau probleme noi, interesante, care activizau majoritatea studenților. Și aceste probleme treceau din grupă în grupă, creând discuții și în afara seminariilor. Aceste probleme se refereau în

general la specialitatea noastră, relativism, energetism, spațiu și timp, ceea ce dovedește că pe studenți îi preocupă nu numai specialitatea ca atare, ci și rezolvarea justă a problemelor ridicate de această specialitate. Ca să nu mai vorbesc în general, pot cita o serie de nume ca: Tatay Ștefan, Rican Gavrilă, Pop Ludovic, Berackó Ștefan și alții, a căror interes pentru aceste probleme e deosebit de mare.

De fapt, cred că putem spune că facultățile noastre – vorbesc și de facultatea de șt. naturale – au un avantaj: teoria marxist-leninistă despre lume și societate își are verificarea, confirmarea practică în cursurile noastre de specialitate. Pentru noi, de ex., cursurile de structura materiei, fizică teoretică, astronomie, constituie adevărate dovezi pentru tezele materialismului dialectic. Să remarcăm însă faptul că însușirea temeinică a științei marxist-leninistă pentru majoritatea dintre noi nu are drept scop final luarea examenelor (cum mai cred unii), ci fiecare vede și înțelege necesitatea, utilitatea ei atât pentru educarea noastră înșine, cât și pentru educarea aceluia care mâine vor fi elevii noștri.

Dar însușirea temeinică a învățaturii marxist-leninistă mai are, mai ales pentru noi, viitori matematicieni și naturaliști, o mare importanță, pentru că ne dă o metodă de cercetare a fenomenelor lumii și societății. Acest lucru a fost subliniat de către tov. acad. Atanase Joja, ministrul Învățământului, care a arătat superioritatea acestei metode – metoda dialectică – față de toate celelalte, că ea este cea mai bună. Iar confirmarea acestor spuse ne-o dă știința și tehnica sovietică, care sunt azi pe primul plan în lume. Cum ar putea fi explicate marile succese ale savanților sovietici, în toate domeniile, dacă nu tocmai prin aceea că posedă cea mai bună metodă de cercetare, ghidul cel mai bun în studiul fenomenelor lumii.

Am spus de câteva ori că majoritatea studenților înțeleg necesitatea unei orientări juste în labirintul problemelor vieții. Aceasta înseamnă că mai există studenți care manifestă totuși indiferență, lipsă de interes față de însușirea învățaturii marxist-leniniste. Exemple de studenți, ca Bătagă Emil și Moldoveanu Emil, care au lipsit foarte mult la seminariile de materialism dialectic, Munteanu Teodor, Gliga Ioan (pe care de altfel din cauza comportării lor i-am pierdut pe drum), nu ne fac deloc cinste și nu pot decât să ne dea de gândit organizației UTM și Asociației. Trebuie să-i facem să înțeleagă o dată pentru totdeauna că una și numai una (cum spunem noi matematicienii) este linia partidului, că una și numai una este ideologia partidului, ideologie pe care fiecare trebuie să și-o însușească. Noi nu ne vom abate de la această linie, iar pe cei ce ne vor sta în cale îi vom înlătura.

Când vorbim despre astfel de abateri, de o anumită atitudine față de ideologia clasei muncitoare, nu putem să nu amintim faptul că aceasta se poate datora și unei influențe a ideologiei burgheze. Va trebui ca noi nu numai să ne ferim de o astfel de influență, ci să și luptăm împotriva lor cu toată hotărârea. Noi știm că burghezia acționează mai ales asupra conștiinței tineretului, și mai ales asupra aceluia care nu și-au însușit îndeajuns învățătura marxist-leninistă. E caracteristic că burghezia speculează și alege probleme dintre cele mai susceptibile, otrăvind cu ele conștiința tineretului. Mă refer aici în special la acea otrăvă spirituală, care se numește naționalism și șovinism. Prin aceasta ei caută să-și aplice principiul „dezbină și stăpânește”, dar n-au ce dezbină. Naționalitățile conlocuitoare de la noi, împreună cu poporul român, sunt unite în lupta lor comună pentru construirea socialismului și comunismului. Problema națională, la noi, nu mai e o problemă. Ea e rezolvată, și anume în spiritul internaționalismului proletar. Aici, în educarea studenților în spiritul internaționalismului proletar, mai au de muncit organizațiile UTM și Asociația Studenților.

Iată de ce propunerea Comitetului Regional de Partid Cluj, în legătură cu unificarea celor două universități clujene, vine tocmai să unească și mai strâns eforturile, munca tuturor studenților de la cele două universități, vine tocmai să contribuie la strângerea, la lichidarea urmelor naționalist-șovine care au mai rămas. De aceea mă declar și eu de acord cu această propunere, fiind convins că numai așa vom fi la înălțimea cerută, a sarcinilor pe care ni le pune în față partidul. Această măsură dovedește încă o dată că singura rezolvare justă a problemelor vieții, de care am vorbit la început, este tocmai aceea dată de învățătura marxist-leninistă, dată de purtătorul acestei învățături, Partidul Muncitoresc Român. (Aplauze).

Se anunță suspendarea lucrărilor ședinței, până la ora 17. (Pauză de masă).

Ședința de după amiază este deschisă de tov. Lászlóffy Pál, care în continuarea ședinței dă cuvântul tov. Hengher Iudita.

1. Hengher Iudita, studentă Facultatea de științele naturii, „Bolyai”.

Arată că în calitate de responsabilă culturală la Facultatea de științele naturii-geografie, dorește să spună diferitele aspecte din viața facultății. Față de anii trecuți și în viața culturală se constată un progres. Fapt care se datorează schimbărilor ce au avut loc în întreaga viață organizatorică de la facultatea noastră.

Îmbunătățirea activității și a spiritului de inițiativă în rândurile studenților a contribuit foarte mult la îmbunătățirea acestei munci, care se simte și în viața culturală. La cursurile politice organizate de UTM am avut o frecvență aproape de sută la sută. Studenții din anul întâi au organizat consfătuiri cu tinerele cadre didactice, care și-au terminat studiile în Uniunea Sovietică și care au vorbit despre viața studențimii sovietice. Anul III a avut o consfătuire cu tov. prof. Csűrös[13], care a vorbit despre cele văzute în Bulgaria. La anul I a fost dezbătută pe larg problema educației ateiste. Acest lucru a fost necesar având în vedere că studenții, venind din diferite medii, au avut – și unii dintre ei mai au – concepții idealiste.

Am vizitat expoziția cărții sovietice și am participat la expozițiile de arte plastice. Vizitarea filmelor și spectacolelor este satisfăcătoare. Anul I de la secția Geologie a vizitat Fabrica de porțelan „Iris”. Arată apoi o lipsă în faptul că nu au organizat cu toți anii vizitarea uzinelor locale, unde putem să facem cunoștință cu procesul tehnologic, lucru de care s-ar putea folosi la cele învățate la geografia economică. Simțim nevoia ca să vizităm gospodării agricole colective și gospodării de stat, unde am putea face cunoștință cu o serie de probleme, care se leagă strâns de cele învățate la botanică și la agrotehnică. Acest lucru e cu atât mai important cu cât majoritatea studenților noștri sunt de proveniență orășenească, deci cunosc mai puțin muncile agricole.

Ca o mare lipsă amintește faptul că relațiile cu colegii de la Universitatea „V. Babeș” au fost sporadice și nesatisfăcătoare, din cauză că am muncit separat și din cauză că nu avem suficiente cunoștințe de limba română. Astfel, în semestrul I, puteam să organizăm întruniri tovarășești, vizite și excursii comune. Noi ne-am dat seama de acest lucru și chiar până acum am luat măsuri pentru lichidarea acestor lipsuri. Pe la sfârșitul semestrului I am hotărât că vom ține împreună centenarul Darwin și vom organiza împreună o întrunire tovarășească. Aceste hotărâri vor fi realizate în viitorul apropiat.

Toate aceste probleme se vor rezolva mult mai ușor prin unirea celor două universități. Munca culturală dusă împreună va fi mult mai rodnică și bogată în

conținut. De exemplu: cu ocazia vizitelor ce le vom face la gospodării colective vom organiza un program cultural atât în limba română, cât și în limba maghiară, deoarece majoritatea comunelor noastre au o populație mixtă. În viitor, organizarea acestor programe culturale nu va ridica greutăți.

Salutăm cu căldură unificarea celor două universități, care asigură o viață comună, o muncă culturală și politică dusă împreună, care contribuie la educarea noastră în spiritul internaționalismului proletar.

2. Daicoviciu Constantin, rector Universitatea „V. Babeș”.

Începe salutând asistența și arată că învățămintele pe care le-am tras cu toții din aceste zile ne vor fi de mare folos în activitatea viitoare.

Profesori și studenți! Să ne străduim să devenim buni comuniști. Însușirea calității de bun comunist ne-o înlesnește viața clocotitoare ce ne înconjoară: glasul ciocanelor din uzine și fabrici, zurelul tractoarelor de pe ogoare și câmpii destelenite. Orientarea în ideologia comunistă ne-o dă studiul marxism-leninismului depus în operele clasicilor, în lucrările continuatorilor, în presa cotidiană și periodică de partid.

Dar călăuza cea mai sigură va fi contactul permanent cu acea forță vie ce întruchipează comunismul militant și creator, interpretul autentic al teoriei și practicii comuniste, care este partidul. Mergând cu el și după el, strâns înșuruiți în jurul Comitetului său Central în frunte cu tov. Gh. Gheorghiu-Dej, nu vom rătăci, nu vom greși, nu vom șovăi, ci vom pași triumfători înainte. Trăiască PMR în frunte cu tov. Gh. Gheorghiu-Dej. (Sala în picioare aclamă partidul și pe tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej).

3. Felecan Vasile, student Institutul de Arte Plastice.

Începe arătând că o expresie vie a politicii juste duse de Partidul Muncitoresc Român este și aceea, că în urmă cu 10 ani în orașul Cluj s-au pus bazele Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu”. O instituție de învățământ superior în care pot studia fiii oamenilor muncii români, maghiari și a altor naționalități conlocuitoare, toți bucurându-se de aceleași drepturi.

Institutul are ca scop educarea viitorilor artiști în spiritul principiilor moralei proletare, a internaționalismului proletar. Artiști care, prin munca lor, să contribuie la educarea cultural-ideologică a maselor populare. Pentru acest lucru studenții noștri sunt datori să-și însușească ideologia marxist-leninistă, să-și îmbogățească nivelul cultural și să se perfecționeze neconținut din punct de vedere profesional.

Organizația de UTM și Asociația Studențească îndrumate de org. de partid, trebuie să ducă o muncă tot mai susținută pentru înlăturarea stării de apolitism ce mai există încă printre studenții noștri. Nu trebuie să se mai repete cazuri asemănătoare cu cel al studentului Kolumbán Árpád, care nu cunoaște ce formă de orânduire socială are China. Ne întrebăm, e permis oare unui student, care a studiat socialismul științific și materialismul dialectic, să nu cunoască noțiuni elementare din istoria unui stat, care ca și statul nostru aparține aceleași forme de orânduire socială? Nu, nu este permis nici lui și nici altora, noi avem datoria să combatem asemenea elemente rupte de viața poporului, de realitatea socialistă.

În institutul nostru studenții români și cei maghiari trăiesc, învață, muncesc și se distrează împreună. Sălile de cursuri, atelierile, clubul, cantina și căminul sunt locuri unde studenții se întâlnesc, discută, se cunosc mai bine, se împrietenesc.

Mai avem însă studenți care caută să se rupă, să se izoleze, să provoace dezarmonie în colectivul mare al studenților. Aceștia caută diferite mijloace pen-

tru a izola oamenii de bună credință de întreaga masă. Astfel de cazuri au fost atunci când după noile repartizări pe camere, unde studenții români și maghiari trebuie să trăiască împreună, s-au găsit studenți care prin atitudinea lor ostilă s-au situat pe poziții de naționalism. Astfel au fost studenții maghiari, bineînțeles o mică parte, care au pretextat că nu se mută în camerele în care au fost repartizați pentru că își pierd prietenii, dintre colegii lor maghiari, și că în noile camere o să le vină greu să-și formeze alții. Dintre aceștia fac parte studenții Kiss Elek, Kolombán Árpád, Szakács Béla și Molnár Zoltán.

Dar oare, un student, care nu vrea să cunoască decât un singur coleg timp de șase ani, nu duce asta la un număr restrâns de prieteni și implicit la izolarea lui de restul colegilor? Limitarea studentului la formarea de prieteni numai dintre colegii de aceeași naționalitate nu va avea repercursiuni și în problema însușirii limbii române? Ce va face un astfel de student, care după absolvirea institutului va fi nevoit să meargă în regiuni unde populația nu cunoaște limba maghiară, cum se va descurca acesta într-o astfel de situație? Desigur, foarte greu, sau chiar deloc.

Un fapt neexplicabil în institutul nostru este și acela că la unele ateliere studenții aceluiași an sunt despărțiți pe limbi de predare română și maghiară. Astfel, ar fi cazul la pavilionul de sculptură, unde studenții români sunt despărțiți de colegii lor maghiari. La pavilionul de pictură, exceptând cazurile anilor II și III, restul studenților sunt despărțiți de mici paravane, care delimitează un an român de același an maghiar.

N-ar fi bine oare ca la un an român să fie primiți și studenții maghiari ai aceluiași an și invers, la maghiari să fie primiți studenții români? Dacă luăm masa împreună, dormim împreună, dacă sala de curs este și a românilor și a maghiarilor, deci atunci la aceste ateliere să se procedeze așa după cum s-a arătat mai sus?

Asociația studenților, împreună cu UTM-ul, avem sarcina să facem totul ca studenții români și cu cei ai minorităților naționale să muncească, să învețe și să trăiască împreună, să formeze un factor activ la construirea unei vieți noi pentru fericirea întregului popor muncitor.

În lumina îndrumărilor tov. Gh. Gheorghiu-Dej și a documentelor celei de a doua Conferințe pe țară a UASR, noi tineretul studios suntem datori ca alături de întregul popor muncitor să contribuim cu toată forța, capacitatea și elanul nostru tineresc la construirea socialismului în scumpa noastră patrie Republica Populară Română. (Aplauze).

4. Márton Gyula, prorector Universitatea „Bolyai”.

Începe prin a arăta că lucrările Conferinței a II-a a studenților au o importanță deosebită în dezvoltarea mai departe a învățământului nostru superior. În urma dezbaterilor ce au avut loc la conferință și a dezbaterilor ce au loc în centrele universitare, în urma hotărârilor luate, învățământul nostru superior va ajunge pe o treaptă mai înaltă și va îndeplini cu cinste toate sarcinile ce-i revin în faza finală și decisivă a operei de construire a socialismului.

Începând cu reforma învățământului, învățământul nostru superior s-a dezvoltat cu pași rezezi. Am putut realiza ca activitatea de cercetare și didactică a corpului profesoral să fie pătrunsă de ideologia marxism-leninismului și să fie subordonată practicii construirii socialismului. Din acest punct de vedere, situația este îndestulătoare și la Universitatea „Bolyai”. Temele cercetate la catedrele noastre sunt în strânsă legătură cu practica, cursurile noastre – cu puține excepții – au un nivel ideologic și științific ridicat. Am reușit și noi ca studențimea să fie atrasă în activitatea de cercetare și în munca obștească. Mulți dintre studenții noștri pără-

sesc facultatea înarmați cu metodele de cercetare ale specialității lor și cu dorința de a pune cunoștințele lor în slujba poporului. Din punctul de vedere al pregătirii lor și al conștiinței lor politice studențimea noastră nici nu se poate compara cu studențimea vechilor universități burgheze. Dorința studențimii de astăzi de a munci pentru construirea socialismului se explică desigur și prin componența social-politică a lor. Marea majoritate a studenților de azi sunt fii ai clasei muncitoare sau fii de țărani muncitori și de intelectuali cinstiți, atașați regimului nostru de democrație populară. Toate acestea sunt rezultate cu care ne putem mândri, atât noi, membrii corpului didactic, cât și studenții universităților noastre, care și-au dat toată silința să muncească cu elan și să răspundă cu rezultate tot mai bune la învățătură la grija deosebită a partidului și guvernului nostru față de tineretul studios.

Punând însă pe cântar activitatea noastră desfășurată în instituțiile de învățământ superior, foarte ușor ne putem da seama și de unele slăbiciuni, care neapărat trebuie lichidate, altfel tinerele cadre nu vor putea corespunde cerințelor construirii socialismului.

După cum știm cu toții, cu ocazia diferitelor analize, au ieșit la iveală unele deficiențe ideologice și profesionale ale unor cursuri, ce se predau la universitățile noastre. Exigența noastră față de puritatea ideologică și nivelul științific al cursurilor și seminariilor trebuie deci sporită. Economia noastră națională și cultura noastră socialistă va trebui deci să capete un ritm de dezvoltare și mai rapid, ceea ce presupune o pregătire mai temeinică a tinerei generații de specialiști.

Paralel cu aceasta, trebuie îmbunătățită esențial și munca educativă a corpului didactic. Știm foarte bine că în rândurile studențimii noastre dăm nu o dată exemple negative de comportare, de atitudine și de gândire. La unii se mai pot observa influențe mistice religioase, alții sunt lipsiți de entuziasm de a pune cunoștințele lor în slujba construirii socialismului și urmăresc mai mult interesele lor personale. Alții se arată indiferenți față de problemele vieții noastre politice etc.

Trebuie să recunoaștem că activitatea noastră didactică nu este destul de strâns legată de practică. O parte a corpului nostru profesoral nu cunoaște destul de bine practica vieții de toate zilele, din cauza aceasta la unele specialități educația profesională a tinerei generații nu este îndeplătoare.

Am amintit doar unele din deficiențele învățământului nostru superior, deficiențe care există și la universitatea noastră. Nu încapă nici o îndoială că eliminarea lor necesită o concentrare mai bună a forțelor existente și reorganizarea unor unități de învățământ superior.

Suntem convinși că unificarea celor două universități clujene va contribui în mare măsură la ridicarea nivelului ideologic și profesional al învățământului, la strângerea legăturilor între membrii corpului didactic, între studenții români și maghiari și de alte naționalități, deci măsura aceasta va contribui foarte mult la asigurarea unității moral-politice a cadrelor noastre didactice și a tineretului nostru. Întărirea unității moral-politice în rândurile intelectualității în general este o sarcină de bază, deoarece intelectualitatea, cel puțin o parte a ei, are în spate o poară destul de apăsătoare a trecutului, în care stă camuflat în multe cazuri și naționalismul burghez. Nu mă îndoiesc că tineretul nostru primește influențe nesănătoase și din afara universității, am greși însă dacă am explica manifestările naționaliste și șovine observate în rândurile tineretului nostru numai prin aceste influențe externe. Aceste manifestări ale unora dintre studenți primesc oarecare sprijin și din partea unor membri ai corpului didactic. Nepăsarea, indiferența unor membri ai corpului didactic față de problema educației comuniste, patriotice a stu-

denților, în multe cazuri ascunde, camuflează sentimente naționaliste, șovine sau în general reacționare ale unor membri ai corpului didactic. Sunt convins că unificarea celor două universități, colaborarea științifică, didactică, educativă și organizatorică a profesorilor, conferențiarilor, lectorilor și asistenților români și maghiari va contribui în mare măsură la întărirea unității moral-politice a corpului nostru didactic, ceea ce va avea un efect foarte favorabil și asupra studențimii, pentru care atitudinea și comportarea profesorilor totdeauna a fost un factor educativ foarte important. Trebuie să recunoaștem că din acest punct de vedere numai puțini dintre noi am dat exemplu bun de urmat studenților noștri.

Unirea celor două universități clujene, conviețuirea în cămine, activitatea culturală, științifică, sportivă și politică în comun va contribui și în mod direct la întărirea unității moral-politice a tineretului nostru. Muncind și distrându-ne împreună, rezolvând sarcinile politice și culturale în comun, studenții noștri se vor cunoaște mai de aproape, se vor înfrăți și vor deveni într-adevăr tovarăși de luptă, pătrunși de același scop: construirea socialismului, întărirea și înflorirea patriei comune.

Trebuie să recunoaștem că existența unei universități cu limba de predare maghiară și una cu limba de predare română, deci formele existente, nu au servit în măsură suficientă atingerea acestui scop atât de important. Studenții noștri au învățat mai mult în teorie despre conviețuire, frăție, unitatea moral-politică a tuturor oamenilor muncii din țara noastră, însă nu le-am dat posibilitatea ca într-adevăr să trăiască și să muncească împreună. Entuziasmul cu care au fost primite de către tineretul nostru propunerile referitoare la unirea celor două universități cu ocazia consfăturilor ținute zilele trecute, este un semn îmbucurător. Înseamnă că studențimea noastră vrea să traducă în viață idea măreață a internaționalismului proletar, vrea să-și strângă rândurile. Entuziasmul acesta – trebuie să recunoaștem – exprimă și o critică, adresată nouă, care nu am recunoscut la timp greșeala aceasta a învățământului nostru universitar. Trebuie să recunoaștem că am adus multe critici utile în anii precedenți învățământului nostru universitar. Am criticat planurile de învățământ, programele de curs, cursurile etc. Însă nimeni dintre noi nu s-a ridicat și n-a arătat că nu este tocmai bine ca în aceeași țară, mai mult, în același oraș tineretul român și maghiar să studieze la două universități. Nu, fiindcă am privit lucrurile și noi puțin abstract, nu ne-am dat seama ce importanță deosebită are pentru întărirea unității moral-politice a tineretului viața și munca lor.

Dacă am fi avut mai mult simț practic, și mai mult curaj în rezolvarea problemei, am fi câștigat mult și noi, societatea noastră socialistă, dar ar fi câștigat mult și tineretul nostru, educarea căruia ne este sarcina de bază.

În fine, vreau să spun câteva cuvinte în special tineretului universității noastre. Tineretul maghiar trebuie să știe că în urma măsurilor luate va avea un folos în plus. Va învăța bine românește. Tineretul nostru trebuie să știe că necunoașterea îndeajuns a limbii române a dăunat foarte mult. Înainte de toate nu și-a putut acumula cunoștințele toate, deoarece n-a putut să studieze manualele, tratatele și literatura de specialitate în limba română. Nivelul lui profesional n-a fost deci totdeauna îndestulător, coresponsuzător. Și mai periculos era însă faptul că nu s-a putut încadra ca om întreg în societatea noastră socialistă: cunoscând bine numai limba maternă în multe cazuri nu și-a putut da tot randamentul, n-a putut participa cu toate capacitățile lui la dezvoltarea vieții economice, politice și culturale a țării noastre. În rândurile tineretului Universității noastre nu o dată ne-am dat [seama] de lipsa lor de perspectivă. Studenți cu capacități excepționale s-au plâns și nouă profesorilor: termin facultatea cu rezultate foarte bune, simt o pasiune pen-

tru munca de cercetare și-mi voi trăi viața într-un sat din secuime. Învățarea la perfecție a limbii române, încadrarea cu trup și suflet în familia mare a tinerilor specialiști din țara noastră, identificarea întru totul cu țărilor noastre comune, desigur va schimba foarte mult felul de gândire a multora din studenții noștri. În cunoașterea perfectă a limbii române, prin încadrarea lor în marea familie a intelectualității noi, în fața lor se vor deschide orizonturi mai largi, mai atrăgătoare.

Nu de mult a vizitat universitatea noastră un profesor sovietic. Era de origine armeană, a făcut o călătorie și la Gherla, să se întâlnească cu oamenii, era prorectorul Institutului Politehnic de la Moscova. Din acest singur caz putem trage învățăminte prețioase. Cunoscând bine limba rusă, acest coleg armean, prin publicațiile sale, a devenit cunoscut și peste granițele Armeniei și a fost numit prorectorul unui institut cu renume mondial. Iată ce perspective deschide în fața fiecărui intelectual cunoașterea limbii vorbite de majoritatea populației, cunoașterea – în cazul nostru – a limbii române. Este inadmisibil de altfel ca muncitorimea maghiară din țara noastră să cunoască bine limba română, la fel știu românește și țărani muncitori din regiunile cu populație mixtă, iar intelectualitatea maghiară tânără să nu știe bine românește.

Pe baza celor de mai sus, salut cu toată încrederea propunerile făcute, voi lupta din toate puterile pentru realizarea lor. Sunt convins că aceste măsuri vor contribui foarte mult la ridicarea nivelului învățământului universitar din orașul Cluj, vor întări unitatea moral-politică a corpului nostru didactic și a tineretului nostru, deci vor contribui în mod eficace la întărirea patriei noastre comune Republica Populară Română. (Aplauze).

5. Popoviciu Tiberiu, profesor Facultatea matematică-fizică „V. Babeș”[14].

A II-a Conferință a Uniunii Studenților din RPR, care a avut loc la București în cursul lunii trecute, ne pune în față documente care ne oferă o analiză multilaterală științifică a fenomenelor care însoțesc formarea tineretului nostru universitar.

Materialul conținut în aceste documente înregistrează o veritabilă cotitură calitativă în viața noastră universitară. Prețioasele indicații date în expunerea sa de către tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu privire la educația în spiritul internaționalismului proletar, cu privire la necesitatea însușirii bazelor marxism-leninismului și cu privire la punerea științei în slujba construirii socialismului, constituie punctul de plecare al viitoarei noastre activități științifico-didactice și de educator. Am vorbit mai sus despre o cotitură calitativă, pentru că pornindu-se de la o analiză a nivelului real atins de învățământul nostru universitar, pe baza unei sinteze a faptelor, se trag concluziile pentru viitor. În momentul de față, învățământul nostru universitar, datorită îndrumării permanente a partidului, a devenit suficient de copt pentru ca problemele ridicate în documente să poată fi înțelese cu toată seriozitatea de către studențimea noastră și de către corpul nostru didactic. Chiar dacă avem încă unele lipsuri în munca de educație, în munca didactică și în activitatea de formare științifică a tineretului nostru, totuși putem s-o spunem cu toată fermitatea că vom fi capabili să transformăm în realitate directivele cuprinse în documente.

Deoarece în documente și-au găsit loc câteva aprecieri, făcute de către tov. ministru acad. A. Joja, asupra predării matematicii și fizicii, permiteți-mi să expun câteva păreri, căutând să nu rup problemele pe care le ridică predarea matematicilor de bazele ideologice pe care trebuie fundamentat învățământul nostru. Voi insista asupra matematicilor și pentru motivul că deși acest lucru nu a fost relevat în raportul de azi dimineață, consider ca un fapt real numărul considerabil de lucrări științifice efectuate în ultimii ani de către membrii corpului didactic și ai cercurilor

științifice studențești ale celor două facultăți de matematică și fizică ale noastre. Multe din aceste lucrări sunt de o mare valoare. Ele constituie nu numai aproape întregul material de matematică din cele 10 volume de „Studii și cercetări” ale Filialei din Cluj a Academiei RPR, dar și-au găsit loc și în mai multe publicații de specialitate din București și Iași. O lucrare a unui student de-al nostru din anul V a apărut într-o importantă revistă de specialitate din Uniunea Sovietică.

Matematica este o disciplină științifică care se caracterizează printr-o trăsătură de foarte avansată abstracțiune. Aceasta a determinat pe mulți gânditori să considere noțiunile cu care operează matematica rupte de orice substrat real. Matematicieni mari, care se numără printre fondatorii matematicilor moderne, ca Borel, Lebesgue, Lusin, Kolmogorov și alții, au combătut aceste păreri. Iată ce spune relativ la această problemă celebrul matematician francez Emile Borel: „Strict vorbind, s-ar putea construi o teorie pur logică, fără a ne preocupa de existența posibilă a aplicațiilor ei; dar o astfel de teorie ar fi un simplu joc al spiritului, care nu ar merita numele de știință”.

Tocmai datorită faptului că noțiunile matematicii își au rădăcinile adânc înfipte în realitatea concretă, rezultatele cele mai abstracte ale ei devin aplicabile în practică pentru că ele oglindesc întotdeauna ceva din realitate. Teoria grafelor, care face parte din topologia combinatorică, și-a găsit recent aplicare în studiul foarte concret și foarte important în practică al problemei transporturilor, care constă în planificarea producerii și repartizării anumitor produse pe un număr dat de centre de consum, urmărindu-se realizarea unui maximum de economie.

Apariția mașinilor rapide de calcul a lărgit considerabil domeniul de aplicabilitate a matematicilor. Totodată au apărut și domenii noi de cercetare matematică. Una din direcțiile în jurul căreia se concentrează azi atenția matematicienilor din lumea întreagă este analiza numerică, care conține ca un capitol deosebit de important tehnica calculului. Cunoașterea temeinică a tehnicii calculului, bazată pe rezultatele matematicilor moderne, a fost un factor hotărâtor în obținerea de către savanții și tehnicienii sovietici a admirabilelor rezultate obținute în ultima vreme, rezultate care au culminat prin crearea primei planete artificiale a Soarelui. Așa se explică și faptul că în expunerea făcută de către N.S. Hrușciiov, la al XXI Congres PCUS, s-a subliniat importanța dezvoltării matematicilor și mai ales a tehnicii calculului.

Învățământul matematic comportă o serie de probleme, care ridică discuții cu caracter ideologic, ca de exemplu: atitudinea față de formalismul matematic, interpretarea generalizărilor în matematică, rolul axiomaticii în dezvoltarea matematicii etc. După felul cum dau un răspuns la aceste probleme, mă rup sau mă apropiu de practică. Iată de ce consider că problema legăturii dintre teorie și practică în matematică este una dintre problemele centrale cu implicații ideologice. De aceea, consider că atunci când facem ideologie în predarea matematicii, aceasta trebuie să se facă concomitent cu predarea, și nu cinci minute înainte sau la sfârșitul orei, altfel am ajunge să rupem matematica de problemele ideologice, pe care ea le ridică. De exemplu: forma pe care o îmbracă conținutul în matematică este deosebit de importantă. Care este greșeala pe care pot s-o fac față de formalismul matematic? Ruperea acestui formalism de fondul său concret, adică omiterea celei de a treia trepte în procesul de cunoaștere. Este cunoscut rolul important ce-l joacă axiomatica în matematică. Este însă greșit să se susțină că axiomatica este un scop în sine în matematică.

Am amintit doar câteva din problemele, am putea spune filozofice, ale matematicii. Relevarea lor trebuie să facă parte integrantă din expunerea lecției. Așa con-

sider eu că trebuie să fie predată matematica în fața studenților. În felul acesta, studenții se vor deprinde cu interpretarea justă a legăturii dintre teorie și practică, oricât de abstractă ar fi această teorie.

De aceea, salutăm inițiativa ministerului de a face obligatoriu învățământul ideologic pentru cadrele didactice. În felul acesta, pe baza dezbaterilor care au loc în seminariile ideologice, se pot concretiza și mai bine problemele pe care le-am amintit. Eu personal conduc un astfel de seminar la care participă matematicieni, chimiști, medici, filozofi. Acest seminar a apărut ca o necesitate în urma acțiunii pe care noi am desfășurat-o în cadrul Institutului de Calcul, acțiune care are ca scop colaborarea dintre matematicieni și specialiști din alte domenii de cercetare. Recent, la acest seminar a fost dezbătut un referat asupra raportului dintre logica formală și logica dialectică. Pe marginea discuțiilor s-au ivit o serie de probleme legate și de logica matematică.

În ce privește colaborarea româno-maghiară în cadrul specialității mele, această colaborare a îmbrăcat în ultimii ani multe și variate forme deosebit de fecunde. Nu voi vorbi aici de colaborarea cu adevărat prietenească și plină de rezultate pozitive concrete în cadrul Institutului de Calcul și în cadrul Societății de matematică și fizică, deoarece această colaborare și roadele ei sunt de notorietate în viața academică și școlară din Cluj.

Voi aminti numai câteva din formele noastre de colaborare cu membrii corpului didactic și cu studenții Universității „J. Bolyai”. Am ținut și eu cursuri speciale la Universitatea „Bolyai”, care au avut ca rezultat și trecerea unor examene de candidat în științe. Matematicienii de la Universitatea „Bolyai” participă activ la seminarul de referate de la Institutul de Calcul, care există de mai bine de 10 ani. Studenții ai Universității „Bolyai” lucrează alături de colegii lor români în cadrul cercului de calcul numeric care funcționează pe lângă catedra mea. Într-o ședință comună a catedrei mele cu catedra similară de la Universitatea „Bolyai” am dezbătut în luna ianuarie o problemă importantă privind îmbunătățirea metodelor de seminarizare a cursurilor predate, deoarece azi se folosesc încă metode mult perimate. La aceste discuții au luat parte, cu un deosebit entuziasm, mai ales cadrele tinere ale catedrelor noastre, dovedind și comunitatea lor perfectă de idei și aspirațiile lor comune. Cu toate că aceste forme de colaborare sunt deosebit de utile pentru ambele noastre facultăți, totuși separarea administrativă a Universităților noastre pune încă multe piedici în calea unei și mai adânci și mai profitabile colaborări. De aceea, salutăm cu căldură propunerea care s-a făcut pentru unificarea celor două Universități.

În cursul discuțiilor la ședințele din ultimele zile s-au atins multe alte probleme. Vreau să spun, pentru a termina, părerea mea asupra misticismului, superstițiilor, religiei și științei. Un fapt real este absoluta incompatibilitate dintre religie și știință. Un bun profesor are datoria să convingă despre adevărul acestei incompatibilități tineretul nostru studios, nu numai de pe băncile facultății, dar chiar încă de pe băncile școlii medii. Așa se explică că eu personal am fost convins de această incompatibilitate încă de pe acum 40 de ani. Un savant, un intelectual care nu este convins de această incompatibilitate nu este și nu va putea fi niciodată un om de știință, ținând seama de ceea ce în regimul nostru socialist înțelegem noi prin om de știință. (Aplauze).

6. Goldner Gavril, student an III matematică-fizică „V. Babeș”.

În ultimele două săptămâni, studenții țării noastre cunosc emoțiile caracteristice unor zile mari, care împletesc sobrietatea festivă cu elanul și entuziasmul

tineresc. Atenția cu care au fost urmărite lucrările conferinței și profunzimea cu care s-au străduit să studieze materialele legate de acestea, dovedesc că imensa majoritate a studenților este pătrunsă de importanța covârșitoare a conferinței pentru dezvoltarea învățământului superior.

O dovadă a aplicării în practică a politicii marxist-leniniste în problema națională este posibilitatea acordată studenților naționalităților conlocuitoare de a studia alături de studenții români. Nu avem voie să uităm niciodată că, alături de alte rămășițe nefaste, unii dintre noi au moștenit de la societatea burgheză și periculoasa plagă a naționalismului și șovinismului. Împotriva acestei plăgi trebuie să luptăm, cu atât mai mult cu cât noi vom deveni educatorii noii generații în care trebuie să sădim dragostea pentru principiile călăuzitoare ale marxism-leninismului. Pentru a putea face față acestor meniri, trebuie să fim în primul rând noi toți pătrunși de justetea acestor principii de bază ale clasei muncitoare. Iată de aici importanța luptei pentru înarmarea studenților cu puternica armă a unei pregătiri temeinice ideologice și ansamblul măsurilor concrete și practice pentru adâncirea prieteniei dintre studenții diferitelor naționalități. Este necesară folosirea maximă a posibilităților oferite în acest sens de seminariile științelor sociale, de ciclul de conferințe din cadrul învățământului politic UTM și altele pe care ni le pun la dispoziție procesul de învățământ sau org. UTM. Ca ilustrare a celor de mai sus, pot aduce ca exemplu cazul grupei noastre (120), care în anul I n-a avut totdeauna la seminariile de economie politică o atitudine principială în problema națională. Datorită însă muncii perseverente a tov. asistente Săsărman, această atitudine s-a schimbat total, astfel că astăzi studenții grupei noastre au devenit unii dintre cei mai entuziaști susținători a unificării celor două universități și sunt sigur că vor participa din toată inima la pasul ce urmează a fi făcut în vederea întăririi prieteniei dintre studenții celor două universități.

O atenție deosebită trebuie acordată în cadrul acestor probleme luptei împotriva misticismului. Țin să accentuez că cei care au o concepție înapoiată despre lume și viață, constituie un teren mai fecund pentru încercările de diversiune naționalistă a ideologiei burgheze. Și apoi, caracterul exclusivist al unor culte ascunde în sine germenul urei naționale. Să nu uităm că în orânduirea capitalistă burghezia caută să ațâțe ura națională concomitent cu cea religioasă. Mulți poate s-ar lăsa induși în eroare. Iată dar că avem motive în plus să nu renunțăm nici o clipă la lupta împotriva misticismului. Aceasta fiindcă misticismul mărește receptivitatea față de orânduirea burgheză și este incompatibil cu calitatea de viitori educatori ai unei generații de comuniști. Pe acest tărâm avem succese incontestabile. Astfel, tov. Fagadaru și Coța au părăsit sectele din care au făcut parte. S-au ținut conferințe educative și s-au purtat discuții în grupe. Totuși, nu putem fi mulțumiți, deoarece cu ocazia prelucrării documentelor a reieșit că facultatea noastră are foarte mulți sectanți (șapte), ceea ce reprezintă mai mult de 1%, și nu toți au fost lămurii de injustețea concepției lor. Astfel, cu tov. Păcuraru nu s-a discutat despre această problemă până la pregătirea prelucrării documentelor, și deși cu ocazia adunării în care a fost exclus, organizația UTM s-a angajat să-l ajute să poată învinge întinericul neștiinței și al misticismului, totuși în cele 3 luni și jumătate care au trecut de atunci s-a discutat cu el doar o singură dată (astfel că dânsul și acum frecventează secta).

Este rușinos pentru o facultate ca a noastră, cu un profund profil științific, să mai aibă studenți care sunt incapabili să prindă perspectiva măreață despre lume oferită de concepția materialistă. Aici o mare parte din răspundere le revine

cadrelor didactice, care n-au subliniat decât în cazuri izolate incompatibilitatea științei cu religia.

În viitor, organizația PMR, organizația UTM și Asociația studenților vor trebui să se preocupe mai intens de munca de orientare a studenților spre concepția materialistă despre lume, despre viață, prin organizarea unor conferințe adecvate, stimularea discuțiilor personale și folosirea posibilităților oferite de cursuri.

Tot legată de aspectul luptei împotriva naționalismului este și luarea unei atitudini hotărâte împotriva cosmopolitismului. Într-o primă analiză a problemei am putea fi tentați să nu găsim nici o relație între aceste două manifestări, dar e suficient să constatăm că ele au la bază o rădăcină comună: ideologia burgheză. Veți putea observa că acei care au manifestări naționaliste față de popoarele cu care trăim împreună devin servitori ploconiți și umili când e vorba de statele occidentale.

Așa cum naționalismul și cosmopolitismul merg mână în mână, lupta împotriva naționalismului trebuie să se împletească cu lupta împotriva cosmopolitismului, ca și cu lupta contra oricăror manifestări ale influenței ideologiei burgheze. În domeniul luptei contra cosmopolitismului mai avem multe de făcut: să facem să dispară rokomania, neologismul și dansul deșăntat (cu care ne mai compromite uneori și tov. Pop Ion din anul II), să trezim în colegii noștri dragostea pentru tezaurul științei și culturii noastre socialiste, să facem să dispară definitiv urmele de ploconire servilă în fața culturii occidentale.

Am ridicat numai câteva aspecte ale luptei pe plan teoretic împotriva șovinismului. Dar știm cu toții că fără a fi aplicată în practică, teoria este rigidă, nu valorează două parale. Tocmai de aceea ar fi bine să vedem ce am făcut în mod concret pentru apropierea studenților Universităților „Babeș” și „Bolyai”. Dacă s-au organizat acțiuni reușite ca formă, trebuie să spunem că din punct de vedere al conținutului și rezultatului, aceste acțiuni n-au satisfăcut întotdeauna. Aș putea să amintesc aici excursia la Cheile Turzii din 1957, sau întrunirea anilor I, ce a avut loc în acest an școlar, unde deși organizarea a fost bună, totuși acțiunile n-au reușit să adâncească prietenia studenților acelor facultăți. Aceasta deoarece distracția nu a fost precedată de o activitate comună profesională, care ar fi înlesnit cunoașterea reciprocă. Faptul că teoria nu se împletește în mod armonios cu practica dovedește că există anumite condiții nenaturale de care se lovesc multe din încercările noastre de apropiere. Oare n-am fi prieteni mai buni, frați adevărați cu studenții Universității „Bolyai” dacă am învăța împreună în aceeași universitate, dacă am avea cămine și cantine comune în aceeași universitate? Răspunsul se impune de la sine: desigur, iată condiția principală care lipsea pentru desăvârșirea frăției studenților din cele două universități. Desigur că într-o universitate comună studenții s-ar împrieteni întâi la cursuri și ar ajunge deja prieteni înaintea manifestărilor culturale, iar la excursii nu numai plecarea s-ar face împreună, ci și distracția. Aceasta ca să nu mai vorbim de minunatele perspective care se deschid în fața organizației noastre UTM, a curcurilor științifice, a echipelor culturale și sportive.

Putem să aducem și un exemplu concludent în ceea ce privește prietenia generată de cămine și cantine comune. Întrebați-o pe tov. Sanda Popovici din grupa noastră, dacă-i place la căminul „Ócskó Teréz” al Universității „Bolyai” și ea vă va răspunde cu siguranță că printre colegile de cameră de la acest cămin (studente la „Bolyai” și IMF) se simte cel puțin la fel de bine ca și în mijlocul grupei sale. Exemplul ei, care ne impune o generalizare imediată, dovedește că înființarea căminelor și cantinelor comune ar contribui la eliminarea lipsurilor existente în relațiile dintre studenții celor două universități. Dar nu numai pentru întărirea pri-

eteniei consider ca utilă propunerea de a unifica cele două universități, ci și pentru ușurarea învățării limbii române de către studenții maghiari. Limba mea maternă este limba maghiară, chiar și acum acasă vorbesc limba maghiară, dar din cl. I am frecventat școala în limba română și utilitatea acestui fapt este pentru mine incomensurabilă: vorbesc, citesc și scriu acceptabil în ambele limbi și îmi formează cultura generală cu ajutorul unor materiale în ambele limbi.

Consider că unificarea celor două universități va contribui la ușurarea condițiilor de învățare a limbii române de către studenții maghiari, mai ales că prietenii care desigur se vor încheia constituie o cale comodă a învățării unei limbi. Dar pentru aceasta este nevoie de ajutorul studenților de la Universitatea „V. Babeș”. Trebuie să fim foarte atenți să nu ne batem joc de cei care nu vorbesc încă destul de corect limba română, și să căutăm să-i ajutăm.

Pe baza celor de mai sus, se vede clar cât de îmbucurătoare este vestea viitoarei unificări a celor două universități. Dacă părinții noștri și-au vărsat împreună sângele pentru ca noi să ajungem azi în această cetate a științei, de ce să nu gustăm împreună rodul acestei lupte? Dacă e aceeași, să mergem împreună pe această cale, care ne duce spre viitorul nostru fericit. Iar dacă cineva se teme de greutăți, să afle că tânăra noastră generație nu cunoaște greutăți în îndeplinirea politicii partidului.

Ca unul care în puținele zile ale celor 4 ani pe care i-am trăit împreună înainte de eliberare am cunoscut ce înseamnă să fii obiectul urii naționale, al șovinismului și antisemitismului, ca unul care trăiesc și învăț în zilele noastre cu aceleași drepturi ca și studenții români, ca unul care sunt un exemplu viu al fericirii datorate de politica marxist-leninistă în problema națională, îmi exprim convingerea că nobilul simțământ al prieteniei va învinge rezervele, va sfărâma ultimele lanțuri ale prejudecăților, dacă acestea mai există.

Cuvântul prietenie este unul din cuvintele cele mai minunate din limba oricărui popor. De aceea, spun din toată inima trăiască prietenia oamenilor muncii de toate naționalitățile, care sub conducerea înțeleaptă a partidului construiesc socialismul în scumpa noastră patrie. (Aplauze).

7. Iliescu Ion, secretar UTM și președinte al UASR.

Salută din partea CC al UTM și Consiliului UASR. A II-a Conferință a UASR a fost o puternică manifestare a adevăratei depline și devotamentului studențimii noastre față de partid, orânduirea democrat populară, față de construirea socialismului. Cuvântarea tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej constituie un îndreptar prețios, un plan concret de muncă și luptă.

Aprecieri date de tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej tineretului patriei noastre, participării sale, alături de întregul popor, la munca de construcție socialistă, ca și studențimii noastre – detașament important al tineretului – ne însuflețește, mărește încrederea noastră în forțele proprii, dar ne și obligă să muncim mai bine, să binemerităm această încredere și apreciere a partidului.

Problemele puse de partid în fața noastră cuprinse în salutul CC al PMR și al Consiliului de Miniștri – adresat de tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej – au fost pe larg dezbătute de conferință, ca și în adunările care au loc de 6 zile în Cluj.

Scopul adunărilor care au loc în întreaga țară, cu toți studenții, este de a debata în lumina cuvântării tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej și a lucrărilor Conferinței UASR întreaga noastră muncă, de a analiza în mod critic și autocritic activitatea org. UTM și Asociațiilor Studențești, de a scoate cu curaj la iveală lipsurile și a căuta căile de înlăturare a lor, de îmbunătățire a muncii, pentru a îndeplini cu succes sarcinile trasate de partid.

Vreau să mă opresc asupra câtorva probleme:

1) Una din sarcinile principale puse de partid în fața noastră, și care au rezultat și din lucrările Conferinței, este necesitatea îmbunătățirii muncii organizației UTM și Asociației Studenților pentru dezvoltarea conștiințozității și a răspunderii față de învățătură, pentru o temeinică pregătire profesională.

În același timp, va trebui să ajutăm conducerile institutelor pentru legarea mai strânsă a școlii, a întregului proces de învățământ de viață, de practica construcției socialiste, de problemele actuale ale economiei și culturii socialiste.

Pentru universități – care pregătesc de regulă cadre didactice pentru învățământul mediu – o sarcină importantă constă în îmbunătățirea practicii pedagogice. În această privință org. de UTM și Asociația studenților pot și trebuie să dea ajutor important pentru strângerea legăturilor cu școlile, cu org. UTM și unitățile de pioneri din școli.

De asemenea trebuie să orientăm mai mult tematica cercurilor științifice de probleme actuale, concrete ale practicii. Să apreciem activitatea cercurilor științifice nu după numărul de lucrări, ci după calitatea lor, după valoarea lor teoretică și practică, după felul în care ajută la rezolvarea unor probleme concrete.

2) Necesitatea îmbunătățirii muncii politice-ideologice.

S-a vorbit mult și cu competență asupra necesității însușirii învățaturii marxist-leniniste; nu vreau să mai insist asupra acestui lucru. Organizația de UTM și Asociația Studenților sunt datoare să joace un rol activ în însușirea de fiecare student a învățaturii marxist-leniniste. Fiecare student trebuie să pună la baza întregii sale pregătiri intelectuale învățătura marxist-leninistă, materialismul dialectic și istoric, să-și însușească în mod creator această învățătură și să fie un propagandist activ al ei.

Însușirea învățaturii marxist-leniniste trebuie să fie strâns legată de lupta consecventă împotriva ideologiei burgheze, împotriva tuturor manifestărilor și influențelor sale.

a) Trebuie să luptăm cu hotărâre împotriva idealismului și misticismului. Tov. Tiberiu Popoviciu a vorbit despre incompatibilitatea religiei cu știința. Organizația UTM și Asociația Studenților trebuie să desfășoare o muncă continuă de propagare a științei, de combatere a concepțiilor retrograde, idealiste, mistice, de demascare a caracterului reacționar al misticismului.

Este rușinos faptul că printre studenți se mai întâlnesc unii care sunt trași înapoi de asemenea concepții retrograde, că se mai întâlnesc adepți ai diferitelor secte religioase.

Unii, atunci când noi milităm împotriva misticismului și vorbim de incompatibilitatea concepțiilor mistice cu calitatea de utemist și chiar cu aceea de student, ne vorbesc de prevederi ale Constituției RPR. Într-adevăr, Constituția garantează libertatea cultelor religioase, însă una e Constituția și alta e Statutul UTM. Calitatea de cetățean al RPR nu e totuna cu aceea de utemist. Dar nu numai pentru un utemist, ci și pentru un student al patriei noastre, care construiește socialismul, nu este admisibil să fie îmbibat de asemenea concepții retrograde. Studentul este dator să-și însușească știința, care se predă în institutele noastre, să devină un militant activ pentru propagarea adevărului științific.

În afară de aceasta, multe din sectele religioase prezintă și un pericol politic, multe din ele fiind agenturi ale serviciilor de spionaj străine și în primul rând ale spionajului american.

b) S-a vorbit despre apolitism. Lenin a arătat că așa-zisul „apolitism” este o ipocrizie și o minciună. Burghezia întotdeauna își maschează politica sa prin

frazeologia demagogică, prin diferite paravane. În țara noastră a flutura această lozincă mincinoasă a apolitismului, a încerca să rămâi în afara luptei pentru construirea socialismului înseamnă în fapt a duce o politică ostilă, a opune rezistență politicii partidului nostru, construcției socialiste.

În mișcarea internațională studențească, promotorii „apolitismului” sunt conducătorii reacționari ai organizațiilor studenților din Apus. Aceștia ori de câte ori trebuiau să ia poziție împotriva colonialismului, când li se cerea să-și exprime solidaritatea cu studenții din țările coloniale, cu lupta popoarelor pentru independența națională, refuzau spunând că ei nu fac politică. Însă aceiași conducători de organizații studențești în perioada evenimentelor din Ungaria au sprijinit în mod zgomotos contrarevoluția.

În schimb, organizațiile studențești din Asia, Africa, America Latină, care în ultimii ani au început să joace un rol din ce în ce mai activ pe plan internațional, s-au pronunțat de la bun început împotriva „apolitismului”, practicând activ alături de popoarele lor în lupta împotriva imperialismului și colonialismului, pentru independența națională.

Organizațiile noastre trebuie să militeze pentru educarea tineretului, studentului cetățean, participând activ alături de popor la întreaga viață politică, socială, la marea operă de construire a socialismului.

c) Lupta împotriva naționalismului.

În adunare s-a dezbătut pe larg despre necesitatea luptei împotriva manifestărilor de naționalism, șovinism, de separatism național, pentru promovarea frăției de nezdruccinat a oamenilor muncii, a studenților de diferite naționalități.

Experiența istorică a poporului nostru a arătat urmările nefaste ale politicii de destrămare, de discriminări, de cultivare a celor mai josnice sentimente de ură între diferitele naționalități și poporul român, politică promovată de burghezia și moșierimea română, de fasciști români, ca și de cei maghiari.

Spre deosebire de burghezie, partidul nostru promovează o politică de egalitate deplină între oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate. În regimul democrat popular au fost înlăturate toate discriminările naționale și au fost create condiții de deplină egalitate în drepturi; a fost și este promovată frăția, munca și lupta comună a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, pentru scopul comun – construirea socialismului.

Unificarea celor două universități („Babeș” și „Bolyai”) va duce la înlăturarea unei bariere artificiale, care constituie un izvor de alimentare a sentimentelor separatiste, naționaliste. Studențimea de la cele două universități a dat dovadă de maturitate politică primind cu căldură, fără nici un fel de rezerve, această hotărâre.

Org. UTM și Asoc. Studențești sunt datoare să ducă o luptă consecventă împotriva oricăror manifestări de naționalism, indiferent din ce parte ar veni; față de manifestările naționaliste, șovine, nu e admisibilă nici un fel de concesie.

Combătând cu consecvență ideologia burgheză, manifestările dușmănoase, org. UTM și Asociațiile Studențești trebuie să lupte în același timp împotriva împăciuatorismului, manifestat sub forma „colegialității” greșit înțelese. Nu poate fi considerată colegialitate solidaritatea cu elementele înapoiate, retrograde, huli-ganice, dușmănoase. Solidaritatea cu astfel de elemente înseamnă lipsa de colegialitate față de restul studenților, față de întreg colectivul; lipsă de răspundere față de propria conștiință, față de cauza noastră comună. Organizațiile noastre trebuie să cultive spiritul revoluționar, combativitatea și intransigența revoluționară.

Dezvoltând caracterul de masă al întregii activități a asociațiilor, trebuie să asigurăm îmbunătățirea conținutului politic și ideologic al muncii noastre. Să întărim disciplina universitară și disciplina în viața de organizație. Să îmbunătățim activitatea din căminele studențești, în care un număr mare de studenți își petrec cea mai mare parte din timp.

Garanția tuturor succeselor noastre, a îmbunătățirii continue a muncii, a justeții activității noastre – o constituie conducerea de către partid. În munca organizației de UTM și Asociația Studențească să respectăm cu consecvență și să întărim acest principiu de bază marxist-leninist, al conducerii organelor noastre de tineret de către organele de partid.

Câteva cuvinte despre pasiune și romantism – trăsătură care trebuie să caracterizeze munca organelor noastre UTM și a Asociației Studenților. Pasiunea și romantismul sunt trăsăturile tinereții, ele sunt trăsăturile caracteristice ale celor mereu tineri, ale celor mai consecvenți umaniști, ale luptătorilor neînfricați pentru fericirea oamenilor muncii, ale comuniștilor.

Tov. Hrușciiov, la întâlnirea cu absolvenții promoției 1958 a Facultății de fizică a Universității „Lomonosov”, replicând unor profesori, care vorbiseră despre perspectivele zborurilor cosmice, a arătat că în fața absolvenților se deschid nenumărate perspective de muncă creatoare pe diferitele șantiere ale construcției comuniste, că nu numai în cosmos, ci și pe pământ sunt multe lucruri interesante; tinerii specialiști să-și dăruiască întreaga lor pasiune în munca pe care o vor depune. Aceasta este valabil și pentru noi. Partidul deschide posibilități nenumărate în fața tineretului nostru, pentru a-și putea pune întreg elanul, priceperea, pregătirea sa în slujba construcției socialiste.

Fiecare profesie, fiecare loc de muncă are romantica sa. Este foarte important ca fiecare să muncească cu interes și pasiune și aceasta încă de pe băncile facultăților. Exemplu luminos ne dau din acest punct de vedere marii creatori, oameni de știință și cultură, mulți dintre profesorii noștri mai în vârstă.

Org. UTM și Asoc. Studențești trebuie să dezvolte romantismul revoluționar și pasiunea în munca fiecărui student, pentru o pregătire temeinică, închinată luptei pentru făurirea unei vieți mai bune a poporului, pentru construirea socialismului.

Să dăruim întreaga noastră forță de muncă, tot elanul nostru tineresc cauzei mărețe a construirii socialismului în patria noastră; să ne încadrăm cu toată pasiunea tinereții noastre în marea armată a constructorilor socialismului; să participăm activ, alături de întregul popor, la marea luptă condusă de partid; să strângem și mai mult rândurile în jurul Comitetului Central marxist-leninist al PMR în frunte cu tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej.

(Aplauze repetate, sala în picioare ovaționează și scandează lozinci: „PMR” și „Gheorghiu-Dej”).

Pauză.

8. Tompa István, secretar al Comitetului Regional PMR Cluj.

Începe aducând salutul Comitetului Regional PMR Cluj, cadrelor didactice și studenților facultăților de științe naturale și cadrelor didactice și studenților facultăților de matematică-fizică de la Universitatea „V. Babeș”-„Bolyai” și cadrelor didactice și studenților de la Institutul „Ion Andreescu”.

Dezbaterile care au avut loc în orașul nostru, ca și în alte centre universitare, dovedesc creșterea maturității și nivelului cadrelor noastre studențești, dez-

voltarea conștiinței și spiritului de răspundere față de îndatoririle ce le revin studenților, ca cetățeni care se pregătesc să devină specialiști de înaltă calificare, cadre de bază ale economiei și culturii.

Aș dori să mă opresc asupra unui singur aspect mult dezbătut în lucrările noastre de azi, și anume: asupra luptei pentru înfrățirea tineretului nostru român și maghiar. Aceste dezbateri arată înțelegerea justă de către studențimea noastră a importanței unificării celor două universități din Cluj. Entuziasmul manifestat de studențimea noastră în aceste zile arată că organizarea învățământului pe naționalități este singurul drum just leninist.

Asistând la manifestările entuziaste ale tinerilor români și maghiari mi-am adus aminte de multe aspecte ale studențimii generației noastre. Mi-am adus aminte de acele zile ale fascismului din mai multe motive:

Pentru că ni se pare că ne despart mai multe secole de ele și nu decenii. Numai amintindu-ne de condițiile grele de atunci putem înțelege ce datorăm regimului nostru pentru condițiile de astăzi create.

Studențimea de astăzi nu cunoaște și n-a simțit pe pielea sa proprie că naționalismul a fost întotdeauna arma de învrăjbit între români și maghiari. Experiența din zilele noastre arată că lupta împotriva naționalismului înseamnă și lupta împotriva împăciuitorismului, indiferent sub ce formă s-ar arăta. Peste puține zile veți începe viața comună în cămine, cantine, organizații UTM și Asociații. În numele Comitetului Regional de Partid vă promitem că vă vom da tot ajutorul nostru pentru realizarea acestor sarcini mărețe trasate de Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român. (Aplauze).

9. Atanase Joja, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și ministru al Învățământului și Culturii.

Începe prin a arăta că de mai multe zile se dezbate în acest centru universitar probleme care au fost studiate la Conferința Națională a studenților de la București.

Trebuie să subliniez nivelul înalt la care s-au desfășurat lucrările. Participarea la aceste dezbateri m-a determinat să evoc aspecte ale culturii din țările capitaliste. De curând am avut ocazia să văd un film dedicat tineretului francez. Era jalnic să vezi cum tineri de 18 ani jefuiau pentru a-și putea asigura traiul de la o zi la alta. Numai două personaje erau umane.

Poporul francez este mare și înzestrat cu multe calități, însă regimul său social duce la descompunerea tineretului său. Asemenea aspecte se pot vedea în multe țări capitaliste, datorită sistemului parazitar dezolant, în contrast cu cele ce se petrec în țările socialiste, unde tinerii muncesc pentru a-și însuși știința și cultura.

Un profesor în SUA nu reprezintă un om de valoare, deoarece universitățile sunt întreprinderi particulare. Marile universități sunt întreținute de grupuri de financiar care-și impun punctul de vedere, deci nu e libertate de gândire a profesorilor și studenților, de exemplu este interzisă predarea darvinismului. De asemenea, este cunoscută crunta desconsiderare a negrilor în SUA, unde medicamentele se experimentează pe negri. În plus, în SUA este o degradare morală, care reflectă aspectele inumane ale civilizației apusene și care este în contrast direct cu preocupările din RPR.

La noi, tineretul între anii 1930-1939 era străin de popor, iar studenții organizau manifestații fasciste, terorizând populația minoritară, exemplu congresul studenților din 1931 de la Oradea[15]. Acesta era un tineret criminal, dușman al culturii și poporului. Câtă deosebire între acest tineret și tineretul de azi! Pare o distanță de secole între aceste lumi: teroriștii și muncitorii de azi.

Problema unificării celor două universități fiind deja discutată și pusă clar, scoate în relief faptul îmbucurător că Hotărârea PMR a fost excelent înțeleasă de imensa majoritate a studenților și corpului didactic și ea va fi tradusă în parte. În problema necesității însușirii temeinice a marxism-leninismului, arată că tov. prof. Pop Emil și Popoviciu Tiberiu, cât și alți studenți, au documentat această necesitate.

Ministerul Învățământului a decretat obligativitatea pentru cadrele didactice de a studia marxism-leninismul, pentru două motive:

1. Pentru a nu despărți ideologicul de politic, deoarece un decalaj între ele duce la evenimente contrarevoluționare, ca și cele din Ungaria.

2. Pentru interesul dezvoltării cercetărilor științifice, pentru care s-au alocat sume importante și s-au clădit institute noi.

Concepția dialectică este o metodă perfectă de cercetare, care nu duce la contradicții. Pentru dezvoltarea maximă a științei, partidul ne-a pus la dispoziție concepția materialistă. Metoda și concepția sunt probleme importante în știință și necesare pentru o muncă creatoare. Referindu-se la apolitism precizează că a fi apolitic înseamnă să faci politică împotriva socialismului, împotriva umanismului nou.

Știința are rol, pe prim plan, de a crea omul nou, iar metoda științei este calea ce o urmează pentru descoperirea adevărului. Metoda carteziană a fost depășită, fiind îngustă, ca și logica formală. În acest scop citează cazuri de oameni de știință din Apus, care folosesc ca metodă de cercetare metoda materialist-dialectică, ca fiind cea mai bună, deși înainte au folosit metode idealiste. Citează de asemenea cazul matematicienilor, care și-au făcut metoda și logica lor de cercetare, impusă de necesități, părăsind formalismul abstract. În problema cauzalității timpului și spațiului nu mai stăruie, fiind deja discutate.

În continuare arată faptul că americanii nu au o concepție, o metodă de cercetare în problema sateliților, unde au fost depășiți de savanții sovietici datorită concepției lor, a călăuzei lor în muncă. Citează de asemenea cazuri de concepții la oameni de artă, unde metoda a dat rezultate, dacă a deservit o concepție sănătoasă, realistă.

Problema națională. Profesorii și studenții au înțeles justetea Hotărârii CC al PMR pentru unificarea celor două universități. Națiunea e o categorie istorică, care s-a născut în lupta pentru drepturile democratice, exemplu, în timpul revoluției franceze s-a născut sentimentul național, patriotismul revoluționar. Scoțând conținutul din această luptă a rămas forma și astfel s-a născut naționalismul.

Naționalismul nu servește progresului și poporului, ci el a servit clasa dominantă, care s-a condus de principiul „divide et impera”, pentru a separa și învrăjbi popoarele în scopul de a le putea stăpâni. Istoria are atâtea exemple.

Naționalismul este o crimă contra poporului și socialismului și ca atare nu se va admite nici o formă de naționalism, indiferent de forma de manifestare. Se citează cazul profesorului și studenților care au încercat să denatureze actul istoric de la 24 ianuarie. De asemenea arată că nu există în RPR două culturi, ci o singură cultură, socialistă. Nu este important în ce limbă te exprimi, deci important e conținutul, nu forma, or conținutul își crează forma, care e necesară și este numai un mijloc de comunicare între oameni. Cu atât mai mult, școala nu poate fi împotriva tendinței de unificare, pentru a crea Universitatea socialistă a RPR din Cluj.

Unificarea este un act important pentru progresul nostru, iar situația de până acum a fost o greșeală, care rezultă din studierea textelor leniniste.

Precizează apoi că în noua universitate se va studia în limba cea mai accesibilă studenților, în limba vorbită de imensa majoritate, iar în ceea ce privește salariații,

precizează că nimeni nu va rămâne fără ocupație. În privința cadrelor, alegerea lor se va face după principiul: cel mai bun.

Problema unificării este în deplinul asentiment al profesorilor și studenților din Cluj. Partidul are o apreciere înaltă față de cadrele didactice. Rolul profesorului este de a transmite cunoștințele și de a educa pe studenți, într-un cuvânt: formarea studentului este îndatorirea unui profesor. Pe de altă parte, se cere ca studenții să fie respectuoși, fără a-și pierde spiritul critic, deoarece studenții de azi vor fi cadrele conducătoare de mâine.

În încheiere arată că odată cu ridicarea vieții academice și universitare din Cluj se vor atinge toate obiectivele, fiind călăuziți de doctrina marxist-leninistă și conduși de partid în frunte cu înțeleptul nostru conducător, tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej. (Sala în picioare, ovaționează pentru partid și pentru tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej).

10. Rațiu Onoriu, președinte UASR „V. Babeș”.

Consideră că este necesar ca pe baza studierii documentelor celei de a II-a Conferințe pe țară a UASR, pe baza referatului prezentat și pe baza discuțiilor purtate să fie adoptat un proiect de hotărâri.

11. Chirilă Constantin, student anul IV matematică-fizică „V. Babeș”.

Dă citire proiectului de hotărâri adoptat de întreaga asistență, fără a se mai face alte completări.

12. Lévy Rodica, studentă Universitatea „Bolyai”.

Dă citire telegramei adresată Comitetului Central al PMR în frunte cu tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej și Consiliului de Miniștri al RPR.

(Minute în șir sala ovaționează pentru partid, pentru tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej, pentru înfrățirea între români și maghiari, pentru UASR, pentru UTM).

Adunarea entuziasă de la Teatrul Maghiar ia sfârșit prin intonarea de către întreaga asistență a „Internaționalei”.

(Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj, fond 13, dos. 54/1959, f.1-42)

[1] Documentul este urmarea hotărârii unificării celor două universități clujene.

[2] Athanasie Joja (1904-1972), profesor de logică la Universitatea din București, îndeplinind o serie de funcții pe linie de stat și de partid: în 1947 a fost secretarul general al Comisiei române de legătură cu Comisia Aliată de Control, secretar general și apoi director în Ministerul Afacerilor Externe (1948-1955), reprezentant permanent la ONU (1955-1957), ministru al Învățământului și Culturii (1957-1960), iar din 25 ianuarie 1958 și vicepreședinte al Consiliului de Miniștri; între 1955 și 1969 a fost membru al CC al PCR, iar din 1961 membru al Consiliului de Stat (până în 1972). La 2 iulie 1955 a fost ales membru titular al Academiei Române, fiind apoi președinte (1959-1963) și vicepreședinte al acesteia (1966-1972).

[3] Ion Iliescu (n. 1930) era membru al CC al UTM din 1949, iar secretar din 1954. La 19 august 1956 a fost ales președinte al Comitetului de organizare a Asociațiilor Studentești, apoi al Consiliului (martie 1957). Ulterior va deveni șef de secție la CC al PCR (1965), prim-secretar al CC al UTC și ministru pentru problemele tineretului (1969-1971), secretar al Comitetului PCR Timiș și Iași (până în 1977), președinte al Consiliului Național al Apelor (1979-1984), iar între 1965-1984 membru al CC al PCR. În 1984 este îndepărtat de N. Ceaușescu din structurile de putere, devenind director al Editurii Tehnice (1984-1989). De la finele lui decembrie 1989 participă activ la prăbușirea vechiului regim politic, fiind ales președinte al României vreme de trei legislaturi.

[4] Constantin Daicoviciu (1898-1973), profesor de antichități clasice și epigrafie la Universitatea din Cluj (1923-1968), decan imediat după eliberare, subsecretar de stat la Ministerul Asigurărilor Sociale și Muncă (din ianuarie 1947) și rector între 1957-1968, director al

Muzeului de Istorie al Transilvaniei (1945-1973), membru al Academiei Române din 1955. A reușit să traverseze epoca cu destulă abilitate, deși atacurile împotriva lui nu au lipsit. La 19 septembrie 1949, de exemplu, în cadrul unei ședințe la Institutul de Istorie și Filosofie al Academiei RPR, Mihai Roller nu a pierdut ocazia să-i reproșeze profesorului clujean „preocupările înguste de tehnicitate”, „frica de a gândi la diferențierile de clasă” (cf. Mihail Roller, *Probleme de istorie. Contribuții la lupta pentru o istorie științifică în RPR.*, ed. III, București, Editura Partidului Muncitoresc Român, 1952, p. 83, 85). De altfel, animozitățile dintre cei doi, dintre diletantul M. Roller și științificul C. Daicoviciu, erau aproape la ordinea zilei. Mai mult chiar, în oficiosul partidului, „Scânteia”, din 15 mai 1953, a fost publicat un atac virulent la adresa lui Daicoviciu, *Despre activitatea Institutului de Istorie din Cluj al Academiei RPR*, care, deși nesemnă, a fost în mod evident inspirat de Roller, și în care i se reproșă: „Din 1945 încoace, prof. Daicoviciu nu a mai publicat nici o lucrare de sinteză din care să se poată vedea în ce măsură autorul și-a revizuit pozițiile anterioare în domeniul cercetării istorice. Or, în activitatea din trecut a prof. Daicoviciu pe tărâmul istoriei s-au manifestat concepții greșite, idealiste, cosmopolite, naționaliste. Principala sa lucrare, intitulată *Transilvania în antichitate*, monografie publicată în limba franceză și în limba italiană – dar pe care autorul nu a socotit necesar s-o traducă și în limba poporului român – este străbătută de idealism și întemeiată pe concepții antiștiințifice”; „Este deosebit de regretabil faptul că prof. Daicoviciu nu a găsit încă din 1945 încoace timpul necesar pentru a lua poziție clară și categorică față de «tezele» acestei lucrări – cu atât mai mult cu cât el s-a bucurat de ajutorul unor istorici sovietici și români care i-au analizat lucrarea și au scos la iveală gravele lipsuri și confuzii pe care le cuprinde”. Aducându-i-se asemenea acuzații, Daicoviciu a trebuit să-și facă chiar „autocritica”, și nu oricum, ci în plenumul Academiei, în cadrul Sesiunii Generale din 16-17 iunie 1953 („Analele Academiei Republicii Populare Române”, vol. III, 1953, p. 76-77). Asupra lui Daicoviciu vezi: Lucian Nastasă, *Intelectualii și promovarea socială (Pentru o morfologie a câmpului universitar)*, Cluj, Edit. Nereamia Napocae, 2003.

[5] Valeria Marinaș (1920-1974), cadru didactic la catedra de geologie-paleontologie (1943-1974), decan al Facultății de biologie-geografie (1950-1957) și șef de catedră între 1967-1969.

[6] Lajos Nagy (1921-1982), geolog, cu doctoratul susținut la Universitatea din Debrecen, cadru didactic la facultatea de geologie-geografie din Cluj din 1951. În anii școlari 1952/1953 și 1958/1959 a fost decan, iar prorector între 1953-1956.

[7] Carol Pattantyus (1906-1987), pictor, absolvent al Facultății de istorie din Cluj, iar apoi lector la Institutul „Ion Andreescu”.

[8] Aurel Ciupe (1900-1988), pictor, cu studii la Paris, în 1949 a devenit profesor la Institutul „Ion Andreescu” și rector între 1950-1956. În două rânduri a fost și președinte al Uniunii Artiștilor Plastici, filiala Cluj. Postum i-a apărut volumul memorialistic: *Născut odată cu secolul: memorii* (1998).

[9] Conferința a II-a a Uniunii Asociațiilor Studențești a avut loc la București între 20-24 februarie 1959.

[10] Este vorba de Plenara CC al PCR din 9-13 iunie 1958, în cadrul căreia a fost dezbătut raportul Biroului Politic al CC al PCR, cu privire la „creșterea rândurilor partidului, politica de promovare a cadrelor și reglementarea compoziției sociale a partidului”. Cu această ocazie au fost luate și o serie de măsuri organizatorice, fiind excluși mai mulți activiști de partid și promovați alții.

[11] Emil Pop (1897-1974), profesor la Facultatea de științe, la catedra de Anatomia și fiziologia plantelor, și director al Centrului de cercetări biologice din Cluj. În 1960 a publicat o valoroasă monografie asupra *Mlaștinilor de turbă din RPR*, iar în 1965 a tipărit volumul *Monumente ale naturii în România*, în afara altor cărți dedicate unor oameni de știință români. La 2 iulie 1955 a fost ales membru titular al Academiei Române.

[12] „Contemporanul” a apărut la București la 20 septembrie 1946, având ca subtitlu, până în 1972, *Săptămânal politic, social, cultural*, iar apoi *Săptămânal al Consiliului Culturii și Educației Socialiste*.

[13] István Csűrös (1914-1998), fost profesor la Institutul Agronomic din Cluj din 1941, iar din 1946 transferat la Universitate, la catedra de botanică sistematică. Între 1949-1954 a fost decan al facultății de biologie. Autor al unor lucrări în domeniu, precum: *Vegetația, ecologia și potențialul productiv pe versanții din Podișul Transilvaniei* (1968), *Excursii în Munții Retezatului* (1971), *Az Erdélyi-Mezőség élővilágáról* (1973), *Hogyan alakult ki a növényvilág?* (1976), *Nyugati-Szigethegység élővilágáról* (1981) ș.a.

[14] Tiberiu Popoviciu (1906-1975), absolvent al Facultății de științe din București, cu un doctorat susținut la Paris (1933), apoi cadru didactic la universitățile din Cernăuți, București și Iași. În 1946 este numit profesor la Universitatea din Cluj (catedra de analiză matematică), înțemeind aici – în 1957 – Institutul de calcul al Academiei Române (filiala Cluj), fiind totodată decan între 1950-1953. Prin stăruințele lui, în 1959 se va relua publicarea revistei „Mathematica”. În 1948 a fost ales membru corespondent al Academiei, iar din 1963 devine membru titular.

[15] De fapt este vorba de Congresul Studențesc de la Oradea din decembrie 1927, la care au participat aproximativ 3000 de studenți, mulți din aceștia dedându-se la manifestări naționaliste și antisemite, distrugând sinagogi și prăvălii ale evreilor nu doar la Oradea, ci și în Huedin și Cluj, cu ocazia plecării participanților la congres.

70

Partidul Muncitoresc Român
Comitetul Regional Cluj

NOTĂ INFORMATIVĂ

cuprinzând constatările și măsurile Biroului Comitetului Regional de Partid în problema încălcării liberului consimțământ și acțiunea de transformare socialistă a agriculturii și unele manifestări naționaliste în raionul Huedin

Colectivul însărcinat de Biroul Comitetului Regional de Partid pentru a verifica și stabili temeinicia sesizărilor făcute asupra unor abateri săvârșite în transformarea socialistă a agriculturii[1] și a unor manifestări naționaliste în raionul Huedin (despre care v-am informat la data de 12.III. a.c.) în urma cercetărilor făcute au constatat că ele corespundeau realității.

Biroul Comitetului Raional de Partid Huedin nu a cunoscut abaterile cu privire la transformarea socialistă a agriculturii în comuna Sânmihaiul Almașului și Detea până în ziua de 27.II, când au fost informați de către instructorul regional de partid, iar asupra celor petrecute la Ticu Colonie, Biroul Raional a fost informat tot în această zi de către un secretar raional care răspundea de acest sector.

Din cercetările făcute în comuna Sânmihaiul Almașului s-a constatat că Comitetul Comunal de Partid și Comitetul Executiv al Sfatului Popular comunal au organizat bine munca, antrenând peste 50 tovarăși, care desfășoară muncă politică pe circumscripții electorale, obținând și unele rezultate bune în munca de transformare socialistă a agriculturii.

Pe lângă metodele bune folosite în această muncă, la sediul Sfatului Comunal a fost organizat un colectiv compus din: Niculaș Alexandru, președintele Sfatului Popular Comunal, Bota Iosif, șeful secției valorificării a Sfatului Popular Raional, Sava Alexandru, inspector ADAS și Florea Bartolomeu, șeful bazei de recepție Huedin. Acest colectiv a funcționat cca. 100 zile. Sarcina acestui colectiv a fost ca cetățenii care nu au putut fi lămurii de colectivele din circumscripțiile electorale, să stea de vorbă și ei cu acești cetățeni la sediul Sfatului, pentru a-i lămuri să intre în întovărășirea agricolă. O parte dintre țărani muncitori care au fost chemați în fața colectivului mai sus arătat, au fost de acord să intre în întovărășirea agricolă.

Pe lângă aceste metode bune, acest colectiv a luat și măsuri contrarii indicațiilor partidului nostru, față de țărani muncitori, care nu au acceptat să intre în întovărășirea agricolă. Încalcând grosolan principiul liberului consimțământ în atragerea țărănimii muncitoare în sectorul socialist, astfel acei țărani muncitori,

care nu au fost de acord, au fost trimiși de către președintele sfatului popular în altă cameră, unde referentul, pe baza indicațiilor date de președinte, le-a înmănat înștiințarea de prestație, stabilind termene care în general nu puteau fi îndeplinite. Folosind această metodă la cca. 50 de țărani muncitori, văzând aceștia că termenul stabilit este o presiune asupra lor pentru că nu intră în întovărășirea agricolă, ei au refuzat să execute prestația, în urma cărui fapt Sfatul Popular a încheiat procese verbale pentru a fi amendați cu câte 150 lei, actele fiind înaintate Sfatului Popular Raional. Lucru ce noi am interzis prin colectivul trimis de Biroul Comitetului Regional de Partid să se aplice.

O altă metodă folosită de acest colectiv față de unii țărani muncitori, care au fost chemați pentru întregirea suprafeței în întovărășire, cei care nu acceptau au fost puși să declare ce suprafață de teren au, care a fost confruntată cu registrul agricol, la unii țărani muncitori reieșind o suprafață mai mare decât în registrul agricol, acestora li s-a cerut să dea declarație în acest sens.

Menționăm că deși au existat aceste abateri, atmosfera în rândul țăranilor muncitori din comuna Sânmihaiul Almașului este bună și munca politică pentru transformarea socialistă a agriculturii se desfășoară în condiții bune.

În folosirea acestor metode, care de fapt erau încălcarea liberului consimțământ, vina principală o are președintele Sfatului Popular Comunal (Niculaș Alexandru), precum și ceilalți din colectivul sus arătat, care au mai continuat folosirea acestor metode și după ce li s-a atras atenția de către instructorul Comitetului Regional de Partid și instructorul Comitetului Raional de Partid. Unii membri ai Comitetului Comunal de Partid spuneau că această metodă nu ar fi greșită și că sunt necesare împotriva elementelor sectante, în special care se opun transformării socialiste a agriculturii.

În legătură cu sesizarea de la Dretea s-a constatat că munca de transformare socialistă a agriculturii se duce mai mult la sediul Sfatului Popular de către președintele Sfatului, delegatul Comitetului Executiv Raional și alți salariați ai Sfatului. Deși există colective formate, ele desfășoară o slabă activitate politică pe teren. Nu s-a putut constata că toți cei care au participat la prestație au fost trimiși pentru că nu s-au înscris în întovărășirea agricolă.

Comitetul de partid și sindicatul de la Ticu Colonie au desfășurat munca politică de lămurire în rândul muncitorilor care posedă teren agricol pentru a intra aceștia în întovărășiri agricole și GAC obținând unele rezultate în această direcție. Au fost însă cazuri când unii (8) muncitori care au refuzat să se înscrie în întovărășire au fost transferați la alt loc de muncă, iar după ce s-au înscris, au fost readuși la vechiul lor loc de muncă. Aceste metode au fost discutate prealabil de către Pop Andrei, secretarul comitetului de partid, Botár Francisc, președintele sindicatului, Székely Francisc, șeful serviciului personal, și Weith Richard, inginerul șef, fapt recunoscut de tovarășii sus menționați.

Biroul Comitetului Regional de Partid, analizând cauzele care au dus la această situație, a ajuns la următoarele concluzii:

Biroului Comitetului Raional de Partid îi revine o mare răspundere pentru abaterile săvârșite în munca de transformare socialistă a agriculturii în comunele sus menționate.

Controlul din partea Biroului Comitetului Raional de Partid și în special din partea secretarilor raionali în sectoarele de care răspund a fost superficial și sporadic, lucru ce a dus la necunoașterea metodelor nejuste folosite de unele elemente lipsite de răspundere. Tot ca rezultat al slabei munci de control și îndrumare efec-

tuat de organul raional de partid în comuna Dretea, pe lângă munca politică slabă desfășurată, nu se cunoștea – de către cei care lucrează în transformarea socialistă a agriculturii – cum trebuie întocmite actele de intrare în întovărășirea agricolă și ca rezultat cererile făcute în majoritatea lor nu sunt semnate și de femei.

Biroul Comitetului Raional de Partid a exercitat un control superficial asupra comitetului executiv al Sfatului Raional, din care cauză sunt trimiși de Sfatul Raional oameni pe teren în transformarea socialistă a agriculturii, neinstruiți și nepregătiți, iar controlul este slab, din care cauză unii salariați fac abateri. Tovarășii din Biroul Comitetului Raional de Partid au recunoscut greșelile și lipsurile care s-au comis în munca de transformare socialistă a agriculturii în comuna Sânmihaiul Almașului, Dretea și Ticu Colonie.

Biroul Comitetului Regional de Partid, analizând abaterile și lipsurile ce s-au manifestat în munca de transformare socialistă a agriculturii în raionul Huedin, a hotărât următoarele măsuri care au fost aduse la cunoștința Biroului Raional de Partid Huedin.

1. Biroul Comitetului Raional de Partid să fie aspru criticat pentru faptul că a desfășurat un control slab și superficial asupra organizațiilor de partid, a minimalizat abaterile grave și nu a luat măsuri concrete și la timp în scopul lichidării acestora, nu a tras la răspundere pe cei vinovați de aceste abateri, la fel nu a desfășurat un control mai concret asupra muncii sfaturilor populare.

Pe baza propunerilor biroului Comitetului Regional de Partid, Comitetul Raional de Partid Huedin a hotărât următoarele:

2. Tovarășul Cristea Vasile, secretar al Comitetului Raional de Partid Huedin să fie aspru criticat pentru superficialitatea manifestată în munca de control, pentru faptul că a informat cu întârziere despre cele întâmplate în comuna Sânmihaiul Almașului.

3. Niculaș Alexandru, președintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular Sânmihaiul Almașului, pentru inițierea și practicarea acestor metode de constrângere, pentru atitudinea pe care o are față de cetățenii din comună, pentru munca sectară ce o desfășoară în cadrul Comitetului Executiv și nerespectarea hotărârilor Comitetului de Partid, să fie sancționat cu vot de blam și avertisment și scoaterea lui din funcția de președinte.

4. Bota Iosif și Florea Bartolomeu, pentru că au încurajat și contribuit la folosirea metodelor de constrângere, să fie sancționați cu vot de blam.

5. Szabó Alexandru, inspector ADAS, pentru aceeași metodă, să fie sancționat cu „Mustrare, cu avertisment” de Sfatul Popular.

6. Onach Ioan, vicepreședinte al Sfatului Popular Comunal și referent, pentru contribuția sa la folosirea acestor metode, să fie sancționat cu „mustrare” de către Sfatul Popular.

7. Abaterile săvârșite în comunele de mai sus să fie prelucrate în Comitetul Comunal de Partid, totodată să fie clarificată politica partidului nostru în munca de transformare socialistă a agriculturii. Să fie aspru criticați secretarul Comitetului de Partid și locțiitorul, pentru că au acceptat folosirea acestor metode.

În legătură cu abaterile de la Ticu Colonie s-au hotărât următoarele:

a) Tovarășul Rusu Ioan, secretar al Comitetului Raional de Partid, pentru atitudinea sa inconsecventă față de acei care au săvârșit abateri, pentru lipsa de control în sectorul de care răspunde, pentru afirmații necontrolate („dacă ei nu sunt de acord cu transformarea, nici voi să nu fiți de acord să muncească aici”) să fie sancționat cu vot de blam.

b) Tovarășul Botár Francisc, președintele sindicatului și membru al Comitetului de Partid, pentru acceptarea folosirii metodelor administrative (transferări) față de acei care nu au acceptat să se înscrie în întovărășire, să fie sancționat cu „vot de blam”.

c) Székely Francisc, șeful personalului, pentru respectarea acestor metode de transferări, să fie sancționat cu „vot de blam cu avertisment” și scoaterea lui din funcție.

d) Weith Richard, șeful inginer, pentru repetarea acestor metode de transfer, pentru angajarea diferitelor elemente dușmănoase în întreprindere, pentru faptul că socrul său este chiabur, precum și situația lui politică dubioasă din trecut, să fie „exclus” din partid și să fie scos din funcție.

În ce privește sesizările de la Ticu Colonie din cadrul întreprinderii miniere Sorecani, raionul Huedin, în legătură cu pregătirea și desfășurarea programului pentru ziua de 8 Martie a.c., colectivul trimis de Comitetul Regional din care a făcut parte și un secretar al Comitetului Regional de Partid, a constatat că Comitetul Raional de Partid s-a preocupat de pregătirea și desfășurarea sărbătoririi zilei de 8 Martie la Ticu Colonie. A controlat programul din timp și a indicat măsuri care să prevină acțiunile elementelor naționaliste care prin programul stabilit inițial au căutat să denatureze adevăratul conținut al „Horii Unirii” cu scopuri provocatoare, naționalist-șovine.

Cu toate indicațiile date de Comitetul Raional de Partid, secretarul Comitetului de Partid, Pop Andrei, stăpânit de idei naționaliste șovine, a nesocotit aplicarea măsurilor de combaterea acestor manifestări, declarându-se de acord cu aceste elemente. De asemenea, Brie Ileana, președinta Comitetului de femei, și-a manifestat deschis concepțiile sale șovine și hotărârea sa provocatoare față de naționalitățile conlocuitoare, afirmând că cu toate indicațiile date „Hora Unirii” se va cânta și juca (doar suntem în România), provocând agitație și instigând tineretul în spirit naționalist-șovin.

Asemenea manifestări a avut și atunci când s-a cerut de la dânsa ajutor în confecționarea unor rochițe pentru copii maghiari și cu alte ocazii. Aceste manifestări naționalist-șovine nu sunt întâmplătoare, cu toate că este membră de partid, nu vrea să însușească nimic din educația partidului, ea a dovedit că este otrăvită adânc de spiritul naționalist, care este cauzat și de influența și legăturile ce le are cu elementele excluse din partid, fost legionare, dușmănoase.

În aceste manifestări, Brie Ileana a fost susținută de Rusu Maria, membră în Comitetul de Partid, fiind ea însăși alimentată de aceste concepții naționaliste. Până la urmă, aceste elemente au renunțat formal, după multe insistențe, la planurile lor provocatoare.

Totodată au existat și încercări din partea tovarășilor de naționalitate maghiară, prin persoana Gáspárik Mária, care în perioada pregătirii programului a propus tovarășei Rusu Maria, dacă n-ar fi bine ca la pavoizarea scenei să se pună un porumbel cu fondul roșu, porumbelul alb cu o creangă verde în cioc, lucru pe care ea nu-l recunoaște. Această propunere a fost auzită de Nașu Maria, care nu a fost de acord cu această propunere, socotind că ar fi mai bine să se pună toate drapelele țărilor de democrație populară, discuții care cu acestea s-au terminat, fără să se aplice în practică aceste propuneri.

Programul s-a desfășurat în condiții bune, până în jurul orei 3 dimineața, când Brie Ileana, hotărâtă să dea curs intențiilor sale provocatoare naționaliste, a dat dispoziții la muzică să se cânte „Hora Unirii”, care s-a dansat atât de români, cât

și de maghiari. Trebuie să subliniem însă că această provocare nu și-a atins scopul de a ațâța vrajba între populația care se distra în sală. Cu această ocazie, Pop Andrei, secretarul Comitetului de Partid, în loc să respecte indicația Comitetului Regional de Partid și să combată, s-a manifestat din nou ca fiind stăpânit de naționalism, că este alături și susține acțiunea elementelor naționaliste române. Aceasta a reieșit din poziția lui atunci când tovarășul Botăr Francisc i-a adus la cunoștință că ce intenții are Brie Ileana, la care el a afirmat: „Nu știu, nu sunt aici, n-am văzut”, intrând în dans și a jucat și el „Hora Unirii”.

O serioasă lipsă de orientare politică a avut Biroul Comitetului Raional de Partid, care nesocotind indicația dată de Biroul Comitetului Regional de Partid de a trimite un tovarăș secretar pentru a ajuta la lămurirea problemelor ivite, deși cunoaște pe deplin că este o acțiune a unor elemente naționaliste române, cu toate acestea a fost trimis un tovarăș maghiar, membru al Biroului Raional de Partid, primul secretar al Comit. Raional UTM. La fel, o vină serioasă are instructorul teritorial Ferghete Vasile, care a cunoscut cu mult înainte aceste discuții și nu a informat Biroul Raional despre toate aceste probleme.

Pentru lichidarea oricăror manifestări naționaliste, șovine, pentru întărirea disciplinei de partid, pentru ridicarea vigilenței revoluționare și a răspunderii membrilor de partid, pentru întărirea muncii organizațiilor de masă, Biroul Comitetului Regional de Partid a hotărât următoarele:

1. Pop Andrei, secretarul Comitetului de Partid, pentru încălcarea grosolană a disciplinei de partid, prin nerespectarea indicațiilor date de Comitetul Raional de Partid, pentru manifestări naționaliste și concesiile făcute elementelor dușmănoase, pentru încălcarea politicii partidului în problema transformării socialiste a agriculturii, să fie sancționat cu „vot de blam cu avertisment”, scoaterea din funcția de secretar al Comitetului de Partid și trimiterea lui în producție. Biroul Comitetului Raional de Partid, în timpul cel mai scurt, să clarifice situația lui de partid.

2. Brie Ileana, președinta comisiei de femei și vicepreședintă a Sfatului Popular comunal, pentru acțiunea sa provocatoare naționalistă și instigări naționaliste în rândul tineretului, pentru încălcarea grosolană a disciplinei de partid, pentru manifestări mahalagiste, pentru legăturile cu elementele dușmănoase regimului nostru, să fie „exclusă” din partid, scoasă din funcția de vicepreședinte al Comitetului Executiv al Sfatului Popular Comunal și din funcția de președintă a Comitetului de femei.

3. Tovarășul Băculescu Aristide, secretarul organizației de bază cartier, pentru asocierea tacită cu elementele naționaliste, pentru poziția sa împăciuitoare, prin care a contribuit la alimentarea manifestărilor naționaliste, să fie sancționat cu „vot de blam”.

4. Rusu Maria, membră a Comitetului de femei, pentru manifestările naționaliste și pentru contribuția sa la acțiunile provocatoare ale lui Brie Ileana, să fie scoasă din Comitetul de femei.

5. Tovarășul Ferghete Vasile, instructor al Comitetului Raional de Partid, pentru lipsa de răspundere și gură cască manifestată în această problemă, să fie sancționat cu „muștrare”.

6. Pentru îmbunătățirea muncii organizațiilor de partid și a organizațiilor de masă, pentru întărirea muncii politice, cultural-educative în acest sector, Comitetul raional de partid va lua măsuri de încadrarea cu cadre corespunzătoare în conducerea organizațiilor de partid și a organizațiilor de masă, va intensifica controlul permanent prin

membrii Biroului Raional de Partid. Va analiza periodic felul cum se desfășoară activitatea organizațiilor de partid, a organizațiilor de masă și a celor de stat.

S-a organizat la Ticu Colonie o ședință de activ de partid, lărgit (cu cadrele UTM, cadrele didactice, cu cadrele din funcții de răspundere din întreprindere și organizațiile obștești), la care un tovarăș secretar al Comitetului Regional de Partid a clarificat problemele care s-au ivit cu ocazia sărbătoririi zilei de 8 Martie.

Biroul Comitetului Regional de Partid a stabilit ca materialul cuprinzând măsurile luate, în urma abaterilor săvârșite în munca de transformare socialistă a agriculturii, să fie prelucrate în ședința plenară a Comitetului Raional de Partid, lărgită, cu aparatul său, pentru prevenirea eventualelor abateri în viitor. La fel, prezentul material va fi prelucrat în toate birourile Comitetelor Raionale și Orășenești de Partid din regiune.

Cluj, 21 martie 1959

Secretar
[indescifrabil]

Instructor cu Informarea de Partid
[indescifrabil]

(*Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj, fond 13, dos. 39/1959, f.82-89*)

[1] Asupra acestui aspect, în general, vezi: Cezar Avram, Ion Zarzără, *Legile speciale privind colectivizarea (1949-1953)*, în „Arhivele Olteniei”, Craiova, IX, 1994, p.115-131; Octavian Roske, *Colectivizarea agriculturii. Represiunea totală, 1957-1962*, în „Arhivele totalitarismului”, III, 1995, nr. 1, p.163-187; VI, 1998, nr. 1, p.173-178; nr. 2-3, p.161-169; nr. 4, p.215-223; VII, 1999, nr.1-2, p.217-226.

71

REFERAT

despre rezultatul cercetărilor în legătură cu
„Manualul de gramatică clasa a VI-a”
pentru școlile cu limbă de predare maghiară[1]

I.

În anul 1957, Editura Didactică și Pedagogică a tipărit manualul de gramatică clasa a VI-a pentru școlile cu limba de predare maghiară într-un tiraj de 18.200 exemplare. A II-a ediție a apărut în 1958 în 11.500 exemplare. Ediția a III-a ce urma să apară la începutul anului 1959 a fost oprită la „bun de imprimat” de către Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor pe baza sesizării lectorului Keresztes Pavel.

Colectivul de autori a fost format din următorii:

– Gazda Francisc, responsabilul colectivului, pe atunci cercetător la Filiala Academiei RPR – Cluj. În 1945-1946 a fost scos din învățământ ca element naționalist. În prezent este condamnat pentru activitate contrarevoluționară.

– Fejér Nicolae, fost profesor, naționalist activ, între anii 1940-1944 a făcut parte din organizația horthysto-fascistă „Organizația celor zece” („Tízes szervezet”)[2]. În anul 1958 a fost îndepărtat din învățământ pentru activitate naționalist-șovină, care s-a manifestat și în manualul „Culegere de texte literare clasa a X-a” al cărui coautor a fost (manualul a fost oprit înainte de difuzare)[3].

– Nagy Eugen, cercetător la Filiala Academiei RPR – Cluj. Este membru de partid provenit din PSD. În anii 1939-1940 a fost la specializare în Germania hitleristă. În timpul războiului antisovietic, ca ofițer în armata horthystă, a participat la acțiuni împotriva partizanilor[4].

II

Din analiza manualului de gramatică s-a constatat că are un conținut cu un caracter profund naționalist-șovin, dușmănos; dicționarul ortografic cuprins în manual abundă în provocări contrarevoluționare. Orientarea naționalistă a manualului se manifestă sub diferite aspecte.

Dacă este firesc ca în studiul gramaticii să se acorde atenție cuvenită textelor luate din literatura clasică progresistă a limbii respective, este inadmisibil ca într-un manual care se adresează copiilor minorităților naționale din RPR, având ca principal scop educativ dezvoltarea dragostei și prieteniei cu poporul român, să nu figureze texte care să le vorbească despre frăția între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, despre figurile luminoase ale istoriei noastre și luptătorii pentru cauza poporului român. Or, în manualul de gramatică a limbii maghiare nu se întâlnește o singură dată vreă referire la prietenia oamenilor muncii români și de altă naționalitate.

În această carte s-au introdus texte și se fac referiri în 174 cazuri asupra unor personalități istorice și literare maghiare, în timp ce din istoria și literatura poporului român întâlnim doar numele lui Bălcescu și Coșbuc, și aceasta o singură dată.

Autorii manualului, dușmani înrăiți ai poporului muncitor, au urmărit prin toate mijloacele să umbrească sentimentele de dragoste ale copiilor față de patria lor, Republica Populară Română, și să trezească un spirit de nostalgie față de „Ungaria Mare”. În întregul manual nu există măcar un singur text care să fie închinat RPR; mai mult decât atât, Republica Populară Română este pomenită o singură dată, ca o noțiune geografică oarecare, în următoarea înșiruire: „Oltul, Carpații Meridionali, lacul Baical, Republica Populară Română”. În cuprinsul cărții întâlnim în câteva rânduri cuvintele „patrie”, „patria noastră”, dar niciodată nu se precizează că este vorba de RPR. O serie de texte luate din operele clasicilor și cele redactate de autorii manualului sugerează în schimb ideea „patriei maghiare”, a unității „Ungariei Mari”.

Spre exemplu, la pagina 85, se citează dintr-o poezie haiducească (Kuruc-dal) următoarele versuri:

„Am luptat eu pentru patrie,
Pentru libertatea ei,
Acum refugiul îmi e pâinea
Când o mănânc e sărată de lacrimi”.

La pagina 10-11 se dau alăturat două texte pentru analiză: unul vorbește despre Ardeal, celălalt despre Hortobágy (pustă din RPU), încât apare că în ambele cazuri este vorba de părți ale Ungariei.

În manual se întâlnește o singură dată cuvântul București, fără să se specifice că este capitala patriei noastre, în timp ce orașul Budapesta apare în 7 cazuri.

În acțiunea lor dușmănoasă, autorii se folosesc de fragmente de poezii ciuntite în așa fel încât ele deformează sensul real al acestora și pot servi la trezirea sentimentelor naționaliste, a discordiei naționale. Astfel, la pagina 151 se

citează din poezia lui [Endre] Ady, *A zburat păunul* (Felszállott a páva) următoarele versuri trunchiate:

„Sau suntem nebuni și pierim până la unul,
sau credința noastră va deveni realitate.
Sau flăcări se vor ridica pe vechea prefectură,
sau va sta aci mai departe în jug sufletul nostru.
Sau vor avea un înțeles nou cuvintele maghiare
sau va rămâne ca în trecut trista viață maghiară”.

De asemenea, la pagina 41 sunt redate următoarele versuri din poezia lui Létay Lajos, *Se pregătește furtuna* (Vihar készül):

„Căruța noastră a stat în șopron,
(ce-i drept goală
și astfel meritul poate nici nu-i merit)
dar am scos-o ca să-ncapă a românilor.
Măcar se vor înfoia roțile, spuse tata,
ca să-și ascundă rușinea pentru slăbiciunea sa”.

Pe lângă caracterul său naționalist-șovin, autorii, urmărind scopurile lor dușmănoase, i-au imprimat manualului o orientare spre trecut, căutând să abată atenția elevilor și a cadrelor didactice de la preocupările poporului nostru muncitor, de la construirea societății socialiste. Texte din literatura socialistă de actualitate a patriei noastre lipsesc aproape cu desăvârșire din manual. Din cele 12 texte ale scriitorilor maghiari contemporani din RPR, doar două sunt legate întrucâtva de problemele actuale. Din operele scriitorilor români contemporani nu figurează nici un rând în manual.

Prin exercițiile și temele care se dau elevilor pentru acasă, se urmărește în mod activ același scop, îndreptarea atenției acestora, cu exclusivitate, către literatura trecutului. Noțiuni și cuvinte scumpe întregului nostru popor muncitor, care reflectă năzuințele și lupta sa pentru o nouă societate și ale căror cunoaștere și îndrăgire educă copiii în spiritul patriotismului socialist, sunt excluse din conținutul manualului. Nu întâlnim nici un text închinat Partidului Muncitoresc Român, mai mult, noțiunea PMR este inexistentă în carte. Despre Uniunea Tineretului Muncitor există o singură referire; același lucru se poate spune și despre noțiunile socialism (de 3 ori), GAC (o singură dată).

În partea a doua a manualului (pag. 174-240), în dicționarul ortografic, au fost introduse o serie de cuvinte spre a trezi în sufletul elevilor sentimente naționaliste. De exemplu: Nagyalföld, Kisalföld, Dunántúl (regiuni din RPU); dinastia Arpazilor, regimul hortist și altele. Lipsesc în același timp noțiuni geografice și istorice ale patriei noastre.

În dicționar figurează numeroase grupuri de cuvinte cu un caracter dușmănos. Prin conceperea acestui dicționar, autorii au întreprins o provocare contrarevoluționară. Dăm mai jos câteva exemple:

- agitator; zboară din creangă în creangă; om fără căpătâi
- nebulie, nebulia lui; bolșevic, bolșevicii
- josnic; Republica Populară Albaneză
- București; bucureșteanul; se împiedică, să se împiedice; se rostogolește; cade

- Republica Cehoslovacă; îi merge rău
- regim hortist; mai lung; se prelungeste, s-au prelungit; să se prelungescă
- minoritate; este dezmoștenită
- mamă vitreagă; Moscova
- tribunal popular; cel care prostește poporul
- autobiografie, sinucidere
- secui, secuime; lărgeste, lărgim, s-o lărgești
- gorilă; Gorki
- capitalism; uimitor (ceva superior)
- Lenin; jos
- fără muncă; șomer, șomerii; stat muncitoresc
- ziua de muncă de 8 ore; este apăsător; doboară în mizerie
- sinucidere; muncă voluntară; forțată
- distruge; Siberia; s-o blestemi
- ajunge la sapă de lemn; colhoz; colhoznic

III

Cercetările întreprinse în legătură cu apariția manualului au stabilit următoarele răspunderi personale:

1. Bányai Ladislau, membru de partid, director general al Direcției Generale a Învățământului și Culturii Naționalităților Conlocuitoare din Ministerul Învățământului și Culturii. În această calitate el răspunde pentru toate manualele de limbă maghiară apărute din toamna anului 1956, de când s-a înființat această Direcție Generală. Aceasta a fost creată, între altele, tocmai cu scopul de a asigura orientarea ideologică și politică justă programelor și manualelor minorităților naționale.

Bányai Ladislau în ultima vreme a fost sancționat pentru că a permis apariția manualului *Culegere de texte literare clasa X*[5]. Acest manual, oprit înainte de difuzare, avea un caracter naționalist, șovin, elaborat în baza programei aprobate de el. Nesocotind obiecțiile ridicate de unii colaboratori, Bányai Ladislau a dispus introducerea Imnului maghiar în programă.

El a dat aprobarea definitivă și pentru *Manualul de gramatică clasa a VI-a*, menționând: „fără specificarea autorilor”. În legătură cu autorii acestui manual, el declară că la aprobarea acestuia știa că Gazda Francisc era arestat pentru activitate contrarevoluționară. Despre Fejér cunoștea că este un element reacționar, șovin, naționalist și clerical. În general, despre autori declară: „Nu am avut încredere în ei niciodată” (stenogramă). Cu toate acestea, Bányai Ladislau a aprobat tipărirea manualului fără să-l fi citit personal – după cum afirmă –, „mulțumindu-se” cu referatele de la dosar. S-a bazat în special – așa cum declară – pe referatul lui Conachi Clara, fosta șefă de serviciu din Direcția Generală a Naționalităților.

Menționăm că Bányai a fost sesizat în mai multe rânduri asupra unor greșeli grave din alte manuale care au fost aprobate, tot pe baza referatelor favorabile ale lui Conachi. El a afirmat că, în ultimele luni, aflând despre manifestările dușmănoase strecurate în unele studii asupra limbii maghiare, a „răsfoit și câteva gramatici clasa V, VI, VII și a văzut câteva lucruri suspecte” (stenogramă).

La cercetări, s-a constatat că în urmă cu câteva săptămâni Bányai a fost informat despre provocările dușmănoase introduse în dicționarul ortografic al manualului de gramatică clasa a VI-a. Fiind întrebat ce măsuri a luat când a aflat de această provocare, el a afirmat că ar fi dat dispoziții tov. Debreczi Árpád, inspector

general în Direcția Generală a Naționalităților, să verifice personal dicționarul ortografic și să dea indicații editurii pentru eliminarea acestuia din volum. În urma confruntărilor s-a constatat că Bányaï a mințit comisia, deoarece el nu a luat nici un fel de măsuri. În fața comisiei, Bányaï Ladislau a încercat să ia apărarea autorilor dicționarului spunând: „Ieri am răsfoit ... vocabularul Academiei (RPU n.n.) și am avut impresia că au copiat” (stenogramă).

S-a constatat că în ultimii ani Direcția Generală a Naționalităților a mai avizat și aprobat cărți cu orientări naționaliste și greșeli politice. (Citire clasa a II-a; Citire clasa a III-a; Istoria literaturii maghiare clasa a IX-a; Gramatica clasa a V-a; Gramatica clasa a VII-a). Întrebat despre conținutul manualelor, Bányaï declară în scris: „mă consider vinovat în faptul că am ușurat ... ca dușmanul să poată strecura otrava tocmai în cărțile destinate maselor de elevi”.

Comisia a discutat cu Bányaï Ladislau și despre cuvântul său rostit la adunarea comunistilor din Ministerul Învățământului și Culturii (iulie 1958), unde a susținut din nou necesitatea menținerii în manualul *Culegere de texte literare* clasa a X-a a Imnului maghiar, argumentând că lipsa acestuia „ar da loc la frământări” (stenograma adunării de partid). El mai declară în fața comisiei: „Cu ocazia acestei adunări, am accentuat unilateral diferitele neajunsuri de caracter național și frecuşuri cu diferitele direcții, dând un aspect lucrurilor, parcă anumite direcții nu ar avea destul de grijă pentru rezolvarea acestor neajunsuri”. În continuare declară că această cuvântare „a avut un caracter revendicativ față de unele organe ale ministerului”.

Reamintim că Bányaï Ladislau a publicat în anii 1956-1957 unele articole concepute sub influența revizionismului și pătrunse de naționalism (vezi anexa). Aceste articole au fost reeditate de Bányaï în anul 1958 în volumul său de publicistică *Împreună trăim, împreună muncim*[6].

Este cunoscută și politica de cadre promovată de Bányaï Ladislau la „Tanügyi Újság” (Gazeta Învățământului), pentru care răspundea direct. În această redacție, până la intervenția organelor de partid, au funcționat 16 lucrători, dintre care nici un muncitor, sau cu origine muncitorească. În același timp, în redacție se aflau 5 persoane excluse din partid, printre care Kardos László, agent provocator în ilegalitate, demascat și condamnat de justiția noastră la 8 ani închisoare. Pe referatul de cadre al acestui individ, Bányaï a pus următoarea rezoluție: „Se recomandă angajarea solicitantului la un post de translator, secretar tehnic sau corector, dat fiindcă el a primit grațiere, iar procesul lui nu a fost rejudecat. De altfel, profesional este excelent și nu avem motiv să avem îndoieli în atitudinea lui pozitivă față de regimul nostru”.

2. Conachi Clara, fostă șefă de serviciu în Ministerul Învățământului și Culturii, Direcția Generală a Naționalităților Conlocuitoare, transferată disciplinar în învățământ și sancționată pe linie de partid cu „vot de blam” pentru aprobarea manualului *Culegere de texte literare* clasa a X-a. În funcția pe care o deținea avea obligația să controleze și să refere asupra tuturor programelor și manualelor pentru școlile cu limba de predare maghiară.

În legătură cu autorii manualului de gramatică, Conachi recunoaște că încă din 1954 a „avut sesizarea în legătură cu acești autori” și că despre Fejér știa că a făcut parte din „Tízes szervezet” („Organizația celor zece”) care, după aprecierea ei, „s-a dovedit ca organizație cu caracter obștesc”. În referatul său asupra manualului scrie printre altele: „Manualul de gramatica limbii maghiare clasa a VI-a este o lucrare cu multe calități atât din punct de vedere al conținutului, cât și al prezentării materiei..., ce înseamnă un progres însemnat față de manualele de gra-

matica limbii maghiare folosite până în prezent”. În referatul său, Conachi scrie: „...trebuie scos din pagina 223-224 și subcapitolul despre influența altor limbi asupra limbii maghiare”, apoi apreciază că „textul manualului este redactat cu grijă, formulările sunt precise, clare și accesibile elevilor”. Dictionarul ortografic este caracterizat de Conachi în felul următor: „Vocabularul ortografic din manual corespunde necesităților școlilor și va însemna un ajutor real în însușirea ortografiei limbii maghiare de către elevi”.

În timpul anchetei, la întrebarea comisiei de ce nu a observat provocările contrarevoluționare din dictionar, Conachi a reacționat astfel: „...cuvintele în tot cazul se încadrează perfect în ordinea alfabetică” (stenogramă). Semnalăm că Conachi nu a recunoscut în fața comisiei că a citit dictionarul, încercând să se eschiveze de răspundere mințind: „dictionarul, reprezentând o problemă tehnică”, nu i s-ar fi trimis ei.

În manualul de citire clasa a III-a, avizat de asemenea de Conachi, la pagina 142, exista un pasaj cu caracter naționalist în care, vorbindu-se de trecutul seculilor, se scrie printre altele: „Ce au produs, ce au construit, a fost prădat când de tătari, când de turci, când de alți dușmani... Cu o mână arau, construiau, iar în cealaltă era sabia... Chiar atunci când se află în pericol, secuiful nu așteaptă ajutor de la nimeni...” Cerându-i-se părerea despre acest text, ea a declarat: „nu am nimic de obiectat” (stenogramă). Din același manual i s-a mai prezentat un alt text (pag. 85), în care orașul Cluj este descris astfel: „După masă am vizitat Piața Libertății. În mijlocul acesteia se află o biserică veche, în care au avut loc și alegeri de voievozi. În această piață se află capodopera lui Fadrusz János, statuia regelui Mátyás[7]. În jurul bisericii se înalță clădiri vechi, istorice. Mie mi-a plăcut cel mai mult palatul Bánffy, cu multe statui și balcoane[8], și casa Rédey, în care acum 160 de ani a fost teatrul maghiar”[9]. Citindu-i-se și alte texte cu caracter naționalist din manualele aprobate de ea, Conachi a declarat în fața comisiei: „Nu mi s-a făcut niciodată un instructaj cum să mă orientez”.

3. Iacobovici Rozalia, membră de partid, fostă șefă a redacției de limbă maghiară la Editura Didactică și Pedagogică, în prezent pensionară. În calitate de șefă de redacție a citit manualul de gramatică, inclusiv dictionarul ortografic. Ea l-a înaintat ministerului spre aprobare cu un referat favorabil, pe care-l semnează împreună cu Negreanu Magdalena, redactor de carte. În referat se scrie: „S-a constatat că manuscrisul în general este bun și corespunzător, mai ales în privința accesibilității”. Referatul se încheie cu constatarea: „Consider că manualul în forma lui actuală este corespunzător de a fi editat și-l înaintez cu «bun de cules»”.

În legătură cu Nagy E., unul din autorii cărți, Iacobovici Rozalia declară că a citit o biografie a acestuia, „din care rezultă că a fost promovat ca student de regimul hortist și trimis pentru studii în Germania și Italia”. În altă declarație ea arată că „despre Fejér și Nagy cunoșteam lucruri care trebuiau să pledeze pentru a nu sta de vorbă cu ei”. Cu toate acestea, Iacobovici Rozalia a făcut propunerea ca aceștia – împreună cu Gazda, ulterior condamnat – să formeze colectivul de autori al manualului de gramatică. La înaintarea propunerilor, caracterizând pe autori, nu a făcut nici un fel de mențiune cu privire la profilul lor politic. Declarația făcută în fața comisiei, în sensul că „dacă aș fi scris totul (despre autori, n.n.) și trebuia, atunci nici unul dintre autori nu ar fi fost aprobat” (stenogramă), arată că ea a ascuns cele cunoscute privitor la situația politică a acestor elemente dușmănoase. Iacobovici a mers consecvent pe această linie. Primind dispoziții în

scris din partea Direcției Naționalităților pentru eliminarea numelor autorilor de pe coperta manualului, ea nu a executat-o.

În cadrul cercetărilor, Iacobovici a mai declarat că în redacția maghiară din editură, în vara anului 1956, la inițiativa ei s-au citit în colectiv „printre alte materiale... și circa 3-4 articole... din revista «Irodalmi Újság», la care a fost abonată editura”. Ea mai afirmă că nu și-a „dat seama de conținutul ostil, contrarevoluționar și incendiar al articolelor citite împreună din această revistă”.

4. Negreanu Magdalena, fără de partid, redactor responsabil al manualului de gramatică. În anul 1958 a fost sancționată pe linie administrativă pentru că a avizat în calitate de locțiitor al șefului de redacție editarea manualului *Culegere de texte literare* clasa a X-a.

Participând activ și lucrând direct cu autorii la întocmirea manualului de gramatică clasa a VI-a, Negreanu, ca redactor al cărții, poartă o grea răspundere pentru apariția ei. Ea a verificat manualul după ce autorii au depus manuscrisul, a fost de acord cu tipărirea acestuia, întocmind un referat favorabil. În referat se spune: „Consider că manualul în forma actuală este corespunzător de a fi editat și-l înaintez cu «bun de cules»”.

În legătură cu autorii manualului de gramatică, Negreanu declară că a cunoscut faptul că Gazda era arestat pentru activitate dușmănoasă. După ce Fejér a fost demascat ca naționalist activ în calitate de coautor al *Culegerii de texte literare* clasa a X-a, Negreanu Magdalena a acceptat fără nici o rezervă reeditarea manualului de gramatică clasa a VI-a al aceluiași autor.

5. Mitrovici Soó Éva, candidată de partid, metodistă de limba maghiară în Direcția Pedagogică din Ministerul Învățământului și Culturii. Soțul ei este emigrant din Iugoslavia din 1949, ziarist, în prezent aspirant la Universitatea „C. I. Parhon” (membru PMR). Soó Éva a fost sancționată pentru gravele greșeli comise în legătură cu programa și manualul *Culegere de texte literare* clasa a X-a, pentru care a referit favorabil.

Pe cei trei autori îi cunoștea de multă vreme. Avea cunoștință de faptul că Gazda Francisc este arestat pentru activitate subversivă. Declară de asemenea că ceilalți doi autori, în timpul evenimentelor contrarevoluționare din Ungaria, manifestaseră „atitudini liberaliste”, spunând că „de acuma lucrurile trebuiesc privite mai liber”. În legătură cu Fejér, Soó mai declară: „Despre Fejér (...) mi-am dat seama repede că e gata să facă ironie pe seama liniei generale a învățământului”. Cu toate acestea, Soó Éva n-a obiectat la folosirea acestor elemente la întocmirea programelor și manualelor. În calitate de metodistă, a controlat manualul în formă de manuscris și a contribuit la apariția acestui manual printr-un referat laudativ în care scrie: „Este o lucrare foarte bine întocmită, efectuată de către autori cu multă experiență la catedră și în elaborare de manuale. (...) Textele literare ilustrative sunt variate, colorate”.

6. Márton Iuliu, prorector la Universitatea „Bolyai”, membru al Comitetului Regional PMR – Cluj, a fost unul din referenții oficiali ai manualului. Având în vedere funcția sa de partid și de stat, referatul lui a cântărit mult în aprobarea manualului.

Márton Iuliu, în cursul cercetărilor, a declarat că n-a observat orientarea naționalistă a manualului și că n-ar fi primit spre lectură dicționarul ortografic. În referatul său asupra manualului, Márton Iuliu scrie următoarele: „Gramatica corespunde sub toate aspectele și corespunde cerințelor actuale ale învățământului nostru”.

Comisia a discutat cu Márton Iuliu și în legătură cu două studii ale sale ce urmau să apară într-un volum intitulat *Limba noastră maternă*, oprit la „bun de imprimat” de către Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor. În aceste studii, autorul sugerează ideea unității „Ungariei mari”; în repetate rânduri se poate deduce că autorul privește Ungaria drept patria sa. Pe aceeași linie, el citează unele fraze ale clasicului maghiar Kölcsey Ferenc din secolul XIX: „Să ții la limba patriei tale cu dragoste fierbinte. Căci patrie, națiune și limbă sunt trei elemente de nedespărțit. Cel ce nu e devotat limbii sale, cu greu se va jertfi pentru patrie și națiune”. (Anexăm note de observații cu privire la două articole ale lui Márton Iuliu).

7. Bartos Catalina, fără de partid, profesoară de școală medie, Cluj, referentă oficială a manualului de gramatică.

În referatul prezentat Editurii Didactice cu privire la manual, Bartos nu se sizează nimic în legătură cu caracterul dușmănos și naționalist al lucrării. Ea propune tipărirea manualului apreciindu-l corespunzător, cu unele corecturi de ordin gramatical. În cadrul cercetărilor, Bartos a declarat că nu i-a fost trimis spre recenzare dicționarul ortografic. În legătură cu autorii, afirmă că nu cunoștea situația lor politică. Menționăm că Bartos Catalina a fost folosită ca referentă și la manualul de *Gramatică* clasa a V-a, care conține de asemenea greșeli, iar în dicționarul ortografic provocări dușmănoase.

8. Nagy Etel, fără de partid, fostă lectoră în Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor până în anul 1957. În această calitate a lecturat manualul de gramatică dându-i „bun de tipar” fără să sesizeze gravele greșeli. În legatură cu dicționarul ortografic declară că a ștampilat filele fără să le citească, călcând astfel în mod grosolan regulile interne ale DGPT. Prin aceasta, ea contribuia în mod nemijlocit la apariția acestui manual.

Faptul că nu a sesizat nici un aspect din caracterul naționalist și dușmănos al manualului de gramatică nu este întâmplător. După plecarea lui Nagy Etel de la Direcția Generală a Presei și a Tipăriturilor, descoperindu-se la o lucrare cu caracter naționalist venită „bun de difuzare”, lecturată de Nagy Etel, cu „bun de tipar”, DGPT a dispus să fie retrase din tipografie toate lucrările care fuseseră lecturate de ea. Cu această ocazie s-a constatat că s-a dat „bun de tipar” unor cărți care aveau caracter dușmănos și contrarevoluționar. Așa de exemplu, volumul de poezii al lui [Sándor] Kányádi, o lucrare privind studiul limbii maghiare și altele.

Nagy Etel a declarat că revoluția contrarevoluționară din Ungaria a avut o puternică influență negativă asupra ei. Soțul ei a fost aspirant la Institutul de Științe Sociale „Jdanov”, unde în timpul revoluției contrarevoluționare a avut manifestări naționaliste, dușmănoase, fiind exmatriculat din Institut. Ulterior, la Cluj, a fost exclus din partid.

9. Hatházi Francisc, fără de partid, redactor responsabil al manualului de gramatică ediția 1959. Declară că știa despre condamnarea lui Gazda. A cunoscut și faptul că Fejér fusese coautorul *Culegerii de texte literare clasa a X-a*.

A trecut la procesul de reeditare al manualului, care nu a mai fost trimis la nici un nou referent. El a apreciat manualul drept corespunzător, după ce la partea gramaticală a efectuat câteva modificări de ordin stilistic. El a scos din dicționar cuvântul „regimul hortist”, „Casa Anjou” și alte câteva expresii pe care le socotea inutile pentru manual. Hatházi recunoaște că prin semnarea manualului la „bun de cules”, se dă un ajutor de fapt la infiltrarea unei orientari naționaliste.

Manifestările naționaliste ale lui Hatházi Francisc au ieșit la suprafață și în timpul contrarevoluției din Ungaria, când nu a dat crezare (așa cum afirmă el,

decât după discursul lui Mindszenty) aprecierii partidului nostru cu privire la caracterul contrarevoluționar al evenimentelor din Ungaria.

10. Adonyi Adalbert, fără de partid, avocat, fost șef de gară, pensionar, în vârstă de 63 ani, în prezent următor tehnic de producție al editurii la tipografia din Oradea. A fost corectorul manualului de gramatică clasa a VI-a. Nu a sesizat nimic în legătură cu conținutul dușmănos al manualului.

11. Bányai Margareta (soția lui Bányai Ladislau), membră de partid, a fost directoarea secției maghiare la Institutul de Științe Pedagogice până în toamna anului 1952, în prezent pensionară. La Institut se ocupa cu elaborarea programelor și manualelor pentru școlile cu limbă de predare maghiară.

Dintre colaboratorii lui Bányai Margareta făcea parte și Fejér Nicolae, după cum reiese din declarația sa: „În ce privește pe Fejér Miklós – nu-mi aduc aminte precis că la recomandarea cui –, dar l-am folosit o dată și eu, chemându-l la București la cercetarea unei programe”. Știa despre Fejér Nicolae că făcea parte din cercul de prieteni ai lui Nagy Géza, fost profesor la Cluj, înlăturat din învățământ, element dușmănos.

La plecarea din institut, Bányai Margareta nu a împărtășit colaboratorilor săi cele cunoscute despre Fejér. Din declarația lui Soó Éva – inspector în Ministerul Învățământului și Culturii (care a preluat în anul 1952 munca de la Bányai Margareta) – rezultă că Bányai Margareta i-ar fi recomandat pe acești dușmani – Fejér Nicolae, Nagy Eugen, Jócsák – „ca pe cei mai buni și competenți profesori de limba maghiară” (stenogramă).

*

Menționăm faptul că în cercetarea responsabilităților pe care le-au avut Bányai, Conachi, Iacobovici, Márton etc, comisia s-a lovit de o rezistență pronunțată, tendințe de eschivare, ceea ce a lungit și a îngreunat procesul de clarificare a problemelor.

Comisia, în cursul cercetărilor, a mai luat informații din partea unor persoane care nu au fost amintite în referatul de față, ca tovarășii: Bojin Alexandru, redactor șef al Editurii Didactice și Pedagogice, Stroie Ion, Neamțu, foști secretari ai organizației de bază a PMR din editură, Debreczi Arpád, inspector principal din MIC [Ministerul Învățământului și Culturii], Heim Rozalia, șefa subredacției editurii Cluj, Juhász Ileana, fostă lucrătoare la editură, Holban Maria, fost lector la DGPT [Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor]. Comisia consideră ca o sarcină a sa să studieze mai amănunțit toate declarațiile, stenograma, cât și alte documente ale cercetărilor, spre a vedea dacă nu i-au scăpat unele probleme care prezintă importanță pentru informarea completă a partidului.

Comisia propune scoaterea din muncă a tuturor celor arătați în referat și punerea în discuția organizațiilor lor de partid a celor ce sunt membri de partid.

Conform cu indicațiile primite, comisia va trece la analizarea tuturor manualelor în limba maghiară.

1.IV.1959

[ANEXĂ]

vezi pagina 440-441

(Arh.St.București, CC al PCR. Cancelarie, dos.15/1959, f.50-65, 130-132)

[ANEXĂ]

Lista

celor vinovați de apariția manualului de gramatică pentru clasa a VI-a, pentru școlile cu limba de predare maghiară

Nr. Crt.	Numele și prenumele	Orig. socială	Prof. de bază	Apart. politică	Studii	Operația de care a răspuns la întocmirea manualului	Funcția în prezent	Observații
1.	Bányai Ladislau	avocat	prof. univ.	PMR	Doctor în litere	A aprobat apariția	Dir. Gen. în MIC	Dir. Gen. în MIC Vinovat și de apariția culegerii de texte literare maghiare pt. cl. a X-a
2.	Conachi Clara	prect. reformat	profesora	PMR	licențiată	A citit și a referat elogios manualul	Șef serv. Dir. naț. conloc. din MIC	Asistentă la Univ. „C.I.Parhon”
3.	Iacobovici Rozalia	funcț. comercial	funcționară	PMR	3 ani fac.	A cerut MIC printr-un ref. favorabil de a fi editat	șefa red. în limba maghiară din Ed. Did. Ped.	Pensionară –
4.	Negreanu Magdalena	frizer	profesora	fără partid	examen de stat filologie	red. resp. al gramaticii	–	Vinovată și de apariția culegerii de texte literare cl. a X-a
5.	Mitrovici Soó Éva	funcț.	profesora	Cand. PMR	examen de stat filologie	A făcut un referat laudativ acestei gramatici	Inspector principal în MIC	Inspector principal în MIC
6.	Márton Iuliu	făran sărac	prof. universitar	PMR	Fac. de litere	Referent oficial al manualului	Proector la Univ. „Bolyai”	Proector la Univ. „Bolyai” –

7. Bartos Ecaterina	funcț. prof.	fără partid	Fac. de litere	Referent oficial al manualului	Prof. la o șc. medie	Prof. la o șc. medie	-
8. Nagy Etel	muncit. CFR	-	Licențiat în drept	A dat „bun de imprimat”	Lector la DGPT Biblotecară la Bibl. reg. Cluj.	Soful ei exclus din partid pt. manifestări sovine	
9. Hátházi Francisc	mecanic	redactor	Licențiat în drept	Red. resp. al gramaticii editia 1959	Redactor subred. Cluj a Ed. Did și Ped.	Red. la subred. naționaliste	A avut manifestări
10. Adonyi Adalbert	funcț.	avocat	Licențiat în drept	Corector al manualului	Următor tehnic de producție în subred. din Cluj	Următor tehnic de producție în subred. din Cluj	Are 63 ani. E pensionar.
11. Bányai Margareta	funcț.	prof. PMR	Fac. de litere	A recomandat pe Fejér Nic. ca pe cel mai bun prof. de lb. maghiară	Pensionară	Pensionară	Soția lui Bányai L.
12. Gazda Francisc	-	prof.	-	Fac. de litere Resp. colectiv. de autori	Cercetător la Filiala Acad. RPR din Cluj	Condamnat la închisoare pt. activitate contrarevoluționară	
13. Fejér Nicolae	-	prof.	-	Fac. de litere coautor	Prof. de șc. medie	Scos din învăț. pt. activ. naționalistă	Coautor și al culegerii de texte literare pentru cl. a X-a
14. Nagy Eugen	prof.	prof. PMR	Fac. de litere	coautor	Cercetător la Filiala Acad. RPR din Cluj	Cercetător la Filiala Acad. RPR din Cluj	În 1939-1940 a fost la specializare în Germania hifenistă.

[1] Documentul este prefațat de următoarea notă: „Referatul este întocmit de comisia compusă din următorii tovarăși: Ardeleanu Iosif, director general al Direcției Generale a Presei și Tipăriturilor; Bihari Vasile, director general adjunct al Direcției Generale a Editurilor și Difuzării Cărților; Szilágyi Dezideriu, redactor șef al ziarului «Előre»; Pop Traian, șef sector în Secția Școli a CC al PMR. 1.IV.1959” [semnat: L. Răutu].

[2] Numele „Tizedes Szervezet” (Organizația de zece) derivă din sistemul de organizare, ultima subdiviziune fiind grupul de 10, subordonați unui „tizedes” (decurion). Această organizație a activat numai la Cluj în anii celui de-al doilea război mondial.

[3] Nicolae Fejér fusese profesor de limba și literatura maghiară, iar în 1957 mai editase împreună cu Jenő Nagy și Ferenc Gazda (deși acesta nu figura printre autori) un alt manual de limba maghiară pentru clasa a VI-a. Pentru motivele invocate în documentul de față, Nicolae Fejér și Jenő Nagy au fost arestați de Securitate la 2 aprilie 1959 și ținuuți în anchetă până la 30 octombrie același an. Deși prin adeverința nr. 613/1959 (eliberată de Procuratura Militară la 18 mai 1960) se arăta că „procesul penal pornit împotriva lui Fejér Nicolae încetează, deoarece în sarcina lui nu s-a reținut săvârșirea vreunei infracțiuni”, el nu a mai fost angajat în învățământ până în 1964. Asupra lui vezi *Arh.St.Cluj, Sfatul Popular al Regiunii Cluj. Secția Cadre*, vol. II, dos. 55/1964, f.271-272.

[4] Jenő Nagy (n. 1916), absolvent al facultății de litere și filosofie din Debrecen (1935-1939), lector și conferențiar la Universitatea „Bolyai” din Cluj între 1945-1950, apoi cercetător în cadrul filialei din localitate a Academiei. Pentru maniera în care a conceput manualele de gramatică a limbii maghiare pentru clasele VI și VII a fost exclus din PCR la 12 iunie 1959 și transferat ca secretar la școala medie nr. 14 din Cluj. În hotărârea de confirmare a excluderii din partid se arăta: „Recunoaște că sub influența naționalismului maghiar a căutat să le dea acestor cărți un conținut naționalist, evocând sub diferite pretexte exemple numai din autori maghiari ale căror lucrări azi nu corespund în întregime educării tinerei generații în spiritul internaționalismului proletar. În perioada contrarevoluției din Ungaria, deși cunoștea foarte bine poziția partidului nostru față de evenimentele ce s-au petrecut, fiind însă stăpânit de ideologia burghezo-naționalistă, a afirmat că în urma celor ce se petrec se vor realiza reforme revoluționare în viața poporului maghiar și că în sfârșit ungurii se vor putea bucura de o viață liberă și fericită” (*Arh.St.Cluj, Comitetul Regional PCR Cluj*, fond 13, dos. 57/1961, f.60-61).

[5] Referatul asupra „Culegerii de texte din literatura maghiară pentru clasa a X-a” se află în același fond arhivistic, f.110-121.

[6] Acest text se află în anexă, conținând sublinieri ale expresiilor considerate „interpretabile” (*Ibidem*, f.102-106).

[7] Este vorba de statuia din Cluj a lui Matei Corvin, rege al Ungariei între anii 1457-1497, realizată în bronz de János Fadrusz și inaugurată la 12 octombrie 1902. Fadrusz era originar din Bratislava (Slovenia), cu studii superioare la Academia de Artă din Viena. Comanda pentru executarea acestui monument a primit-o cu două decenii înainte, trebuind să fie inaugurat în 1896, când se împlinea un mileniu de la fondarea statului ungar, însă datorită cheltuielilor mari, acesta a fost finalizat abia în 1902. Macheta, ce fusese terminată încă din 1894, a obținut marele premiu la Expoziția Mondială de la Paris (1900). Grupul statuar a fost realizat la Budapesta (statuia ecvestră a regelui și alți patru oșteni, din care unul are chipul sculptorului) și transportat la Cluj pe calea ferată, fiind amplasat pe soclul realizat de arhitectul clujean Lajos Pakei. La 31 octombrie 1902, Fadrusz a devenit *doctor honoris causa* al Universității clujene, iar în noiembrie a fost numit cetățean de onoare al orașului.

[8] Palatul Bánffy a fost construit între 1774-1785 după planurile arhitectului Johann Eberhardt Blaumann, la frumusețea lui contribuind sculptori și cioplitori celebri în epocă, precum Gottfried Hartmann, Iosif Edlinger și Iosif Hoffmayer. La sfârșitul anului 1957, după renovare, în clădirea Palatului Bánffy a fost mutat Muzeul de artă din Cluj.

[9] Este vorba de imobilul din strada Napoca 2, cunoscut și sub numele de „Casa Rédey”. A fost construit aproximativ prin anul 1796, o vreme aici funcționând primul teatru maghiar, înființat în 1792.